

DEMOKRACIJA

NAGRADNA
KRIŽANKA

Z Demokracijo
in **Adrio Airways**
po Evropi

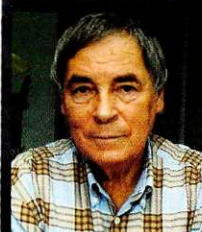
Po zmagi
komunistične
revolucije leta
1945 so komunisti
pri nas ubili okoli
13.000 Slovencev.
Več kot 15.000 so jih
"obsodili" na delo v
delovnih taboriščih.

KOMUNISTIČNA TABORIŠČA V SLOVENIJI

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

INTERVJU

Jože Pogačnik

Nacionalni filmski program je ogledalo družbe

ZM PRIZMA

Plus

enkratno naložbeno
živiljenjsko zavarovanje
s kapitalsko garancijo

Prednost več

GARANTIRAMO

**Hedge
Valutni**

**Glavnico
in že
dosežen
donos**

Omejena emisija!
samo do

20. 11. 2006 pri

ZAVAROVALNICI MARIBOR

080 19 20

www.ZMprizma.si

SREČNO IN BOGATO NOVO LETO 2016!

Skrivnost (ne)uspeha

Metod Berlec

Drugi krog županskih volitev je prinesel nove zmagovalce in poražence. V drugem največjem slovenskem mestu je zmagal Franc Kangler (SLS), v Novem mestu Alojzij Muhič (ZZD, SD), v Velenju Srečko Meh (SD), v Novi Gorici Mirko Brulc (SD) in v Kranju presenetljivo neodvisni kandidat Damijan Perne. Slednji je dokaz, da po prvem krogu kljub veliki razliki obstaja še vedno možnost preobrata in presenečanja v drugem. Očitno je, da so v Kranju mnogi mislili, da je Mohor Bogataj že zmagovalac in so ga „pozabili“ iti še enkrat volit.

Mestne občine še vedno ostajajo večinatoma v rokah županov Pahorjevih Socialnih demokratov, ki pa so že v prvem krogu utrpeli boleča poraza v Ljubljani in Mariboru. Precej boleča je za nekdanjo združeno listo izguba Pirana, Izola je še v zraku. Borut Pahor z lokalnimi volitvami ne more biti zadovoljen. Izguba dveh glavnih slovenskih mest ne odtehta nekaj več svetniških mest v celotni državi. Velika porazenka lokalnih volitev je LDS, ki je boj za mestne svete v primerjavi s prejšnjimi lokalnimi volitvami skoraj katastrofalno izgubila. Nazadovala je tudi pri osvojenih županskih mestih. Zato predsednika stranke Jelka Kacina čakajo naporni meseci. Zmaga njihovega kandidata v Trzinu je res simbolična, kot pravi Kacin. Trzin kot občina po številu prebivalcev ni niti med tridesetimi največjimi slovenskimi občinami. Spopad med Pavletom Ruparjem in Borutom Sajovcem je bil medijsko predimenzioniran. Predvsem rumeni mediji so naredili vse, da bi Ruparja čim bolj oblatili. Hkrati jim je nekoliko pomagal tudi sam z nekaterimi nespametnimi izjavami, tako da mu niti podpora predsednika vlade ni pomagala. Na drugi strani je njegovemu tekmecu prišla prav pomoč nekdanjega predsednika države.

SNS in DeSUS v bitki za županska mesta ne igrata praktično nobene vloge. NSi je v drugem krogu povečala številko svojih županov, kar je gotovo obliži na majhno število osvojenih svetniških mest. Stranki se še vedno pozna, da so župani njene predho-

dnice SKD ob njeni združitvi s SLS postali župani slednje. Pri boju za župane pa je očitno, da veliki premiki niso mogoči, saj ljudje večinoma volijo znane in uveljavljene lokalne politike. No, kljub temu je SDS na teh lokalnih volitvah dosegla precejšen napredek. Po številu svetniških mest je postala najmočnejša stranka v državi. S prvega mesta je izrinila LDS, prehitela pa jo je tudi pri številu županov. Na novo je osvojila precej pomembnih srednje velikih občin. Na prvem mestu po številu županov ostaja SLS, ki je pri osvojenih svetniških mestih rahlo nazadovala. Stranka ima največ županov zato, ker je tradicionalno zakoreninjena v majhnih podeželskih občinah. Tokrat pa ji je uspelo poleg Celja s svojim županskim kandidatom zmagati tudi v Mariboru.

In kje je skrivnost Kanglerjevega uspeha oziroma SLS na županskih volitvah? Na splošno lahko ugotovimo, da levo volilno telo v primeru, če se v drugem krogu znajdetta kandidata SDS in SLS, raje podpre slednjega, saj ima SLS kljub njenemu podeželskemu značaju za stranko, ki mu je značajske bližja in ga ideološko ne odbija preveč. Hkrati Maribor že tradicionalno velja za delavsko mesto. Kangler je Mariborčanom s svojim značajem, s svojo ljudskostjo, populizmom in z izrazitim lokalpatriotizmom bližji oziroma so ga spoznali za svojega. Gregor Pivec je bil sicer dober županski kandidat z dobro volilno kampanjo, vendar je s svojim svetovljanstvom in z družbenim statusom za povprečne prebivalce štajerske metropole očitno nekoliko „previsok“. Verjetno bi bil odličen kandidat za Ljubljano. Poleg tega se zdi, da podpora direktorjev političnim strankam oziroma županskim kandidatom ne pomaga preveč, prej obratno. Samo spomnimo se negativnega učinka, ki ga je imela podpora Foruma 21 strankam tranzicijske levice na zadnjih volitvah. Drugače je v Ljubljani, kjer so ljudje v Zoranu Jankoviću kot nekdanjem direktorju videli predvsem človeka, ki zna stvari premakniti in speljati do konca. To, da zna hkrati dobro poskrbeti še zase, pa jih očitno ne moti preveč. ▣

Levo volilno telo v primeru, če se v drugem krogu znajdetta kandidata SDS in SLS, raje podpre slednjega, saj ima SLS za stranko, ki mu je značajske bližja in ga ideološko ne odbija preveč.

UVODNE STRANI

- 9 Koga moti cerkveno premoženje
10 **Pogledi:** Predsedniki in generali
11 Čas za večinski volilni sistem?

POLITIKA

- 12 V znamenju oranžne barve
15 Kam z ambruškimi Romi?
16 Medgeneracijska solidarnost

SLOVENIJA

- 18 Odgovor ministra za zdravje
24 Zadnji krog privatizacije?
26 Pretresi na železnicah

TUJINA

- 28 V deželi šejkov in nafte
30 Preobrati, odstopi in vislice
32 **Globus:** Nagrade za orožje
33 **Tuji tisk:** Bog v Ameriki

INTERVJU

- 34 Jože Pogačnik

NEKOČ IN DANES

- 38 Povojna komunistična taborišča
40 Cerkve dekanije Postojna
42 **Naši kraji:** Kubed

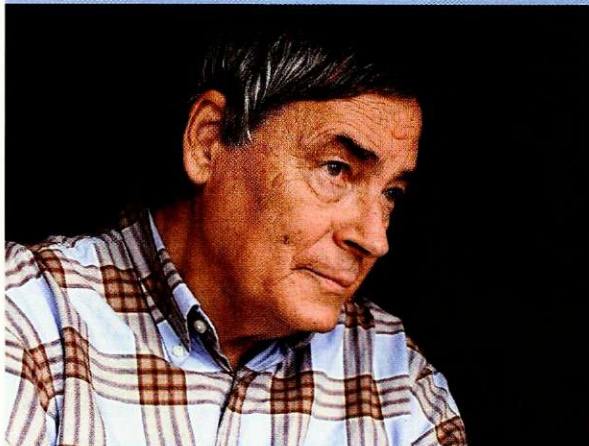
KULTURA

- 46 Frankfurt po Frankfurtu
47 Murkovi nagrajenci

OGLEDALO

- 48 **Film:** Usodni vonj
50 **Avtomobilizem:** Chrysler 300C 3,0 CRD
52 **Znanost:** Mož, ki je odkril Ameriko
54 **Šport:** Slovo totalnega tekmovalca
56 **Črna kronika:** Tragično vračanje
58 **Rumeno:** Sanjska Nina veselo prepeva
60 **TV Kuloar:** Popov drugi krog
62 **Kronika časa:** Dogovarjanje o plebiscitu
66 Andrej Šter je nasledil Cerarja

34 Intervju: Jože Pogačnik

Nacionalni filmski program je ogledalo družbe. Ta se po mojem mnenju prepočasi vrača k moralnim vrednotam, ki sta jih poskušala izničiti dva totalitarna režima. Slovenski film je že v okviru jugoslovanskega filma doživljal svoje zvezdne trenutke.

12 Konec zadnje etape

V 72 slovenskih občinah se je v nedeljo odvil drugi krog volitev, s čimer so se končale letošnje lokalne volitve. Nekateri so z njimi zadovoljni, drugi pa jih bodo poskušali čim prej pozabiti.

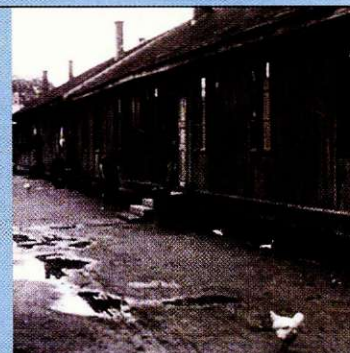

18 Minister za zdravje odgovarja

LDS je z vložitvijo interpelacije zoper ministra za zdravje Andreja Bručana spet pokazala svojo nesposobnost vodenja ministrstva za zdravje v prejšnjem mandatu, interpelacija pa kup neresnic in demagoških trditev. Vlada je pretekli četrtek potrdila odgovor nanjo.

38 Komunistična delovna taborišča

Po zmagi komunistične revolucije leta 1945 so komunisti v Sloveniji ubili okoli 13.000 ljudi. Več kot 15.000 so jih »obsodili« na delo v delovnih taboriščih. O teh taboriščih je zgodovinar dr. Milko Mikola pripravil knjigo.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 SIT / 2,29 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

V. d. direktorja: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

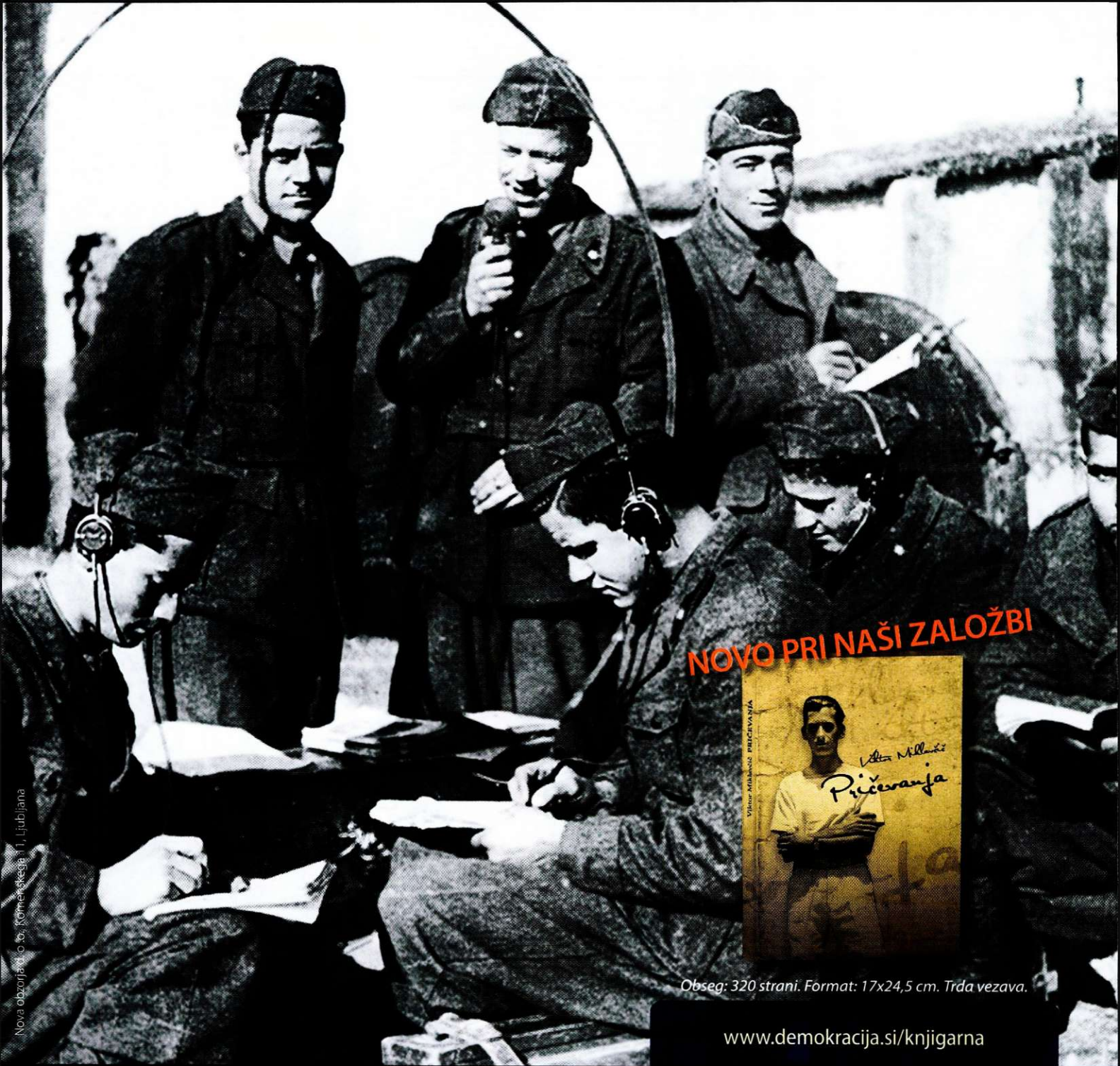
TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor
Poštnina plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

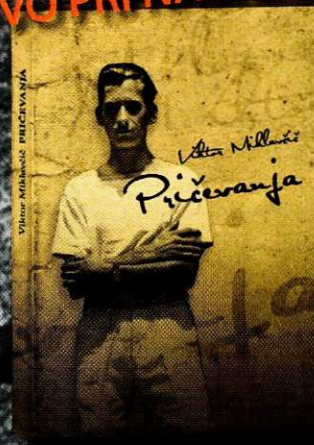
Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Oglave sprejemamo pisno do 15. v mesecu za veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Fotografija na naslovnici: FOTO SPRING

NOVO PRI NAŠI ZALOŽBI

Obseg: 320 strani. Format: 17x24,5 cm. Trda vezava.

www.demokracija.si/knjigarna

Viktor Miklavčič PRIČEVANJA

Avtor se spominja mladosti za časa fašističnega terorja na Primorskem, bojov v 2. svetovni vojni v italijanski in jugoslovanski kraljevi vojski ter sanj, ugaslih v udbovsem zaporu, o pravičnejši družbeni ureditvi v Titovi Jugoslaviji.

Cena knjige je **4.900,00 SIT / 20,44 EUR**. Naročila sprejemamo po e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu **01 230 06 66**.

Postnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV. Informativne cene v evrih so preračunane iz tolarških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR je 239,64 SIT.

knjigarna
DEMOKRACIJA

Kamenje

Aleksander Škorc

Prvi dan: Četita razcapanih Romov pride na vrt lične hišice superborca za vsakovrstne pravice Matjaža Hanžka.

"Fantje, kar po domače. Vrt je vaš, v kleti imate lahko samokolnice, urnik souporabe sanitarij visi na vratih, če pri postavljanju šotorov naletite na nafto, si dobiček bratsko delimo," je Hanžek prijateljsko nagovoril bratovščino in si ob pogledu na obetavno množico naraščaja zadovoljno napenjal naramnice.

"Ni problema, brat civil," je menil romski šef. "Ti pojdi in mirno spi, mi poskrbimo za vse."

Drugi dan: Razcapani Hanžek se v mrzlem poznojesenskem jutru prikaže iz šotora.

"Dobro jutro, sosed," prijazno pozdravi romskega šefa na stopnišču lične hišice in si zadovoljno napenja naramnice, za katere ga ljubki romski otročki nepretrgoma nagajivo vlečejo. "Upam, da ste zadovoljni in ste se znašli med vsemi izumi sodobnih civilov."

"Brat civil, ti si tako dober, da naše babe že stoletja prepevajo pesmi o tebi. Na vaše 'mašine' se ne razumemo in smo jih prodali, je pa problem, ker tvoja kartica ne daje več denarja, moje otroke pa ponoči zebe. Zato ti bomo prodali avto in si za zimo izposodili še preostalo posteljino. Romski bog s tabo, civil."

Tretji dan: Na pol zmrznjeni Hanžek spodaj v ostankih razcapanne trenirke, zgoraj kar brez, pardon, v naramnicah in s strašansko puško "štiricevko" v rokah vdre v lično hišico in uprizori pokol, kakršnega pomni le skromna četica izbrancev iz davnih povojnih časov.

Kar en dan: Pred strogimi haaškimi sodniki se je Hanžek izpod kupa pepela pritoževal na sodbo. "Res je, da sem se prijavil sam in se posul z radioaktivnim pepelom, a to še ni razlog, da me oprostite. Ravnal sem necivilizirano in oprostitev bi pomenila najmanj konec pravne države, kar bi bilo slabo znamenje za Rome po svetu. Zato zahtevam, da me obsodite na smrt, in to s kamenjanjem. Naj me predsednik države zasuje s kamenjem," je pribil na koncu.

Epilog: Sodniki so ugodili prošnji skesane-ga storilca, a nastal je problem, ker gospod predsednik ni hotel metati kamenja. "Jaz sem duhovno napreden človek," je menil, "poleg tega sem se naučil, da vrženo kamenje rado pade metalcu nazaj na glavo." Je pa predsednik prepričal Hanžka, da se sam s primerne višine vrže na kup kamenja. V zameno mu je obljubil, da bo lahko v naslednjem življenju zmerni, morda celo skrajni desničar.

Lahko je njemu obljubljal, ko ima take zveze tam zgoraj. Da jih nima? Kako pa je potem prišel do denarja?

H-umor

»To se mi zdi nekaj takega, kot bi bil povabljen v državno reprezentanco; tako povabilo se ne odkloni, razen če nimaš res tehtnega razloga.«

(Economist Franci Križanič, član SD, si kljub sodelovanju v vladnem strateškem svetu ne beli glave z namigi o morebitni koaliciji SDS-SD.)

»Dodali smo še srce kot simbol ljubezni, s čimer želimo povedati, da prihajamo v obdobje ljubeznivosti in sodelovanja.«

(Oblikovalec Boris Balant je razložil simboliko novega nenavadnega slovenskega turističnega simbola.)

»Prejšnji strateški svet nas je vsaj razburjal, ta pa ne bo sposoben niti tega.«

(Dekan Ekonomske fakultete v Ljubljani in nekdanji neuspešni minister za gospodarstvo dr. Maks Tajnikar se že dolgočasi.)

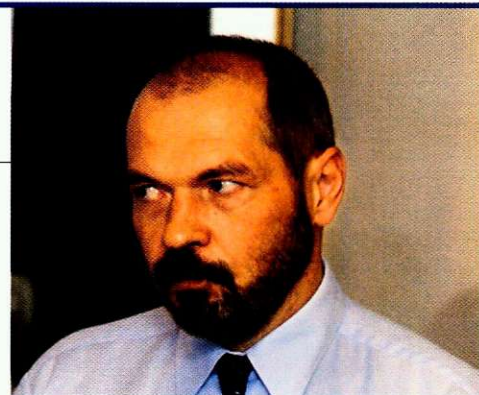
»Od sinoči se v Izoli prvič po mnogih letih ne počutim več varno in prijetno. Na izolskih ulicah so se razvele strasti, ki jih človek ne more razumeti.«

(Izolska županja Breda Pečan že čuti, da ni več tako priljubljena kot nekoč.)

»Menim, da smo imeli daleč boljši program kot nasprotna stran, vendar volivci, kot kaže, niso bili dovolj pozorni, iz katere stranke je izšel Muhič.«

(Porazeni kandidat za novomeškega župana in član LDS Janez Pezelj je moral pljunuti na lastno stranko, ker ga je premagal nekdanji strankarski tovariš, ki naj bi imel veliko masla na glavi.)

»Mislim, da pripadam svoji ženi in najinima otrokoma. Upam. Vsaj zjutraj je bilo tako.«

(Robert Ličen odgovarja na vprašanje, kateri stranki pripada.)

»Novi strateški svet spominja na zbor ministrantov, ki ministrirajo vladi pri rekviemu za gospodarskimi reformami.«

(Poslanec LDS Mateju Lahovniku je že žal, da ne bo radikalnih gospodarskih reform.)

»Visoki obiski v Trzinu so kot reševanje vojaka Ryana.«

(Trziški občinski svetnik Jože Kuhelj je prepričan, da slovenski oblastniki preveč gledajo ameriške filme.)

»V Trzinu se je zgodilo to, da je Rupar sam vrgel Ruparja.«

(Novinarka Meta Roglič že ve, kdo je pripomogel k zmagi Boruta Sajovca v Trzinu.)

»Opozarjali smo, da Piran ne sme postati koprška provinca, zato bom poslej kot občinska svetnica budno pazila, da bo Piran ohranil samostojnost.«

(Porazena piranska županja Vojka Štular bo prevzela vlogo psa čuvaja, če se bo na pragu mestnih vrat pojavil Boris Popovič.)

»Če ne bo k nam drugih turistov, bodo gotovo prišli iz Vatikana.«

(Oblikovalec Ranko Novak v novem slovenskem turističnem logotipu vidi simbol srca Jezusovega.)

»Preprost odgovor: za noben denar.«

(TV-voditeljica Danica Lovenjak se niti podrazno ne bi pustila skalpirati.)

Sodnih zaostankov čedalje manj

Čeprav vsa sodišča razen vrhovnega zmanjšujejo zaostanke, iz Strasbourg prihajajo nove negativne razsodbe. Evropsko sodišče za človekove pravice je doslej Sloveniji zaradi zaostankov naložilo že več kot pol milijona evrov kazni.

Slovenija bo tako morala v dveh primerih zaradi sodnih zaostankov plačati skoraj dva tisoč evrov, v enem pa zaradi kršitve 3. člena Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic še petkrat več, so minuli četrtek sporočili iz Strasbourg. Na tamkajšnjem sodišču naj bi bilo še precej podobnih primerov, ki čakajo na obravnavo. Slovenija je tako pred težko in odgovorno nalogo zmanjševanja sodnih zaostankov.

Vendarle se število nerešenih zadev zmanjšuje. Po besedah predsednika Vrhovnega sodišča RS Franca Testena bi bili podatki še bistveno vzpodbudnejši, če bi iz statistike izvzeli prekrške, ki »zelo obremenjujejo delo okrajnih sodišč«. Po prvih podatkih sodne statistike se je število nerešenih zadev v primerjavi z začetkom letošnjega leta zmanjšalo za 2,7

Zaušnice iz Strasbourg pomagajo.

odstotka (ostaja še dobrih 595 tisoč nerešenih zadev), pri čemer so se najbolj odrezala višja sodišča (7,7 odstotka), sledijo delovna in socialna sodišča (slabih 6 odstotkov) ter okrožna sodišča s 4,7-odstotnim zmanjšanjem nerešenih zadev. Na drugi strani se močno povečuje število nerešenih zadev na vrhovnem sodišču (za 6,7 odstotka), hkrati pa se je za petino povečal tudi pripad zadev. Nezavidljivo stanje na tem področju naj bi omilili s tako imenovano pripuščenno revizijo po avstrijskem zgledu, kar pomeni, da bi vrhovno sodišče samo odločalo, ali bo revizijo sploh obravnavalo. Sicer pa je cilj slovenskega pravosodja, da število sodnih zaostankov do leta 2010 zmanjša na 155 tisoč. Tako imenovani projekt Lukenda, ki si ga je pravosodno ministrstvo zastavilo decembra lani, naj bi bil uresničljiv ob izpolnjevanju dveh pogojev; prvi je rešitev prostorske problematike, drugi pa zaposlitev dodatnih sodnikov in sodnega osebja. P. A.

Modrosti tedna

»Intelektualci iz največje opozicijske stranke (mednje sodi tudi varuh človekovih pravic) iz vseh topov streljajo na vlado zaradi selitve romske družine, hkrati pa politiki iste politične skupine na lokalni ravni razglašajo, naj si nihče ne drzne pomisliti, da bi Romi prišli v njihovo občino. Ste že kdaj slišali za pravilo o pometanju pred lastnim pragom?«

(Urednik Peter Jančič)

»Volivci so se obnašali zelo lokalistično – zmagovali so kandidati, ki so igrali na lokalistične, populistične strune.«

(Teolog dr. Ivan J. Štuhec)

Že 17. LIFFe

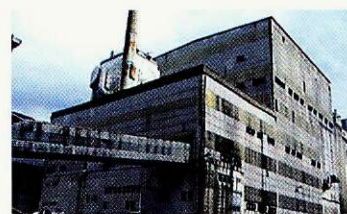
Ljubljanski mednarodni filmski festival (LIFFe) v 17. izdaji med 10. in 24. novembrom prinaša sto celovečernih filmov v standardnih sekcijah. »LIFFe postaja medij, ki lahko predstavlja socialno pomembne teme,« je na predstavitvi dejala Jelka Stergel, ki se z letošnjim festivalom poslavlja z mesta njegove dolgoletne programske direktorice. Vsem tistim filmskim projektom, ki jim zaradi nekomercialnosti ne uspe več prodreti v kinematografe, danes tovrstni festivali pomenijo najpoglavitejši prostor uveljavljanja. Tudi zato medijsko prepoznavni festivali pomenijo čedalje večji in pomembnejši posel. Pred leti so organizatorji filmskim ustvarjalcem denimo plačali le potne stroške, distributerji pa so se kar sami ponujali. Medtem je film postal vodilna umetnost v Ljubljani, s tem pa so se povečale tako vsebinske kot stroškovne zahteve. Programski del ljubljanskega filmskega festivala tako letos stane že 63 milijonov tolarjev, splošni stroški pa še dodatnih 59 milijonov in pol. Ministrstvo za kulturo bo tokrat prispevalo 38 odstotkov, kinematografi 10, donatorji 22, z vstopnicami pa bi želeli zapolniti vsaj 30 odstotkov celotnega festivalskega proračuna, ki pa bo letos žal okrnjen za najpomembnejše ... Na letošnjem festivalu se namreč ne bo predstavil prav noben svež slovenski filmski izdelek, kar vzbuja precejšnjo zaskrbljenost. Kljub temu 17. LIFFe z odličnim programom zanesljivo potrjuje svoje poslanstvo. L. K.

Odpрте festivala v CD v Ljubljani

Prve poravnave

Vladna komisija za odpravljanje posledic dela z azbestom je minuli teden sklenila prvih 19 poravnave pri zahtevkih za odškodnine. Od 65 milijonov tolarjev poravnave bo država oškodovancem zagotovila 60 odstotkov zneska, preostanek pa bo izplačala gospodarska družba, v kateri so bili zaposleni. Odškodnine bodo upravičencem nakazane najkasneje v 60 dneh od dneva veljavnosti poravnave, komisija pa se bo znova sešla novembra, ko bo predvidoma obravnavala še pet odškodninskih zahtevkov. Prejšnji teden je odbor DZ za delo, družino in socialne zadeve pripravil novelo zakona o odpravljanju posledic dela z azbestom. Ta naj bi izenačila bolnike, ki so obboleli za temi boleznimi ne glede na to, ali so zboleli na delovnem mestu ali zaradi vplivov azbesta v okolju. Vendar bodo slednji upravičeni do odškodnine le v primeru najhujše z azbestno proizvodnjo povezane bolezni – mezotelioma. Novelo zakona o razširitvi pravic do odškodnine prav vsem obolelim za »azbestnimi« boleznimi je v parlamentarni postopek vložila skupina poslancev s prvim podpisanim poslancem DeSUS Francem Žnidaršičem. P. A.

Odškodnine za bolnike

Novembrska seja državnega zbora

Poslanke in poslanci bodo na rednem zasedanju, ki se bo začelo v ponedeljek, 20. novembra, razpravljali o prvi interpelaciji v tem mandatu, in sicer proti ministru za kulturo Vasku Simonitiju.

Vložili so jo poslanci opozicijske LDS, po razpravi pa se bodo odločali o tem, ali bo minister za kulturo Vasko Simoniti, ki odločno zavrača vse očitke, obdržal svoj položaj. Tako je sklenil kolegij predsednika DZ Franceta Cukjati, ki je določil dnevni red seje. Po vetu državnega sveta na novelo zakona o organizaciji ter financiranju vzgoje in izobraževanja bo parlament znova odločal tudi o tem zakonskem besedilu, poslance pa čaka še razprava o poročilu varuha človekovih pravic. K enajstemu rednemu poročilu varuha človekovih pravic Matjaža Hanžka matična komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti predlaga v sprejetje 27 priporočil z 12 različnih področij. Iz poročila izhaja, da se nekateri žgoči problemi s področja varovanja človekovih pravic vlečejo že vrsto let: neupoštevanje odločb ustavnega sodišča, dolgotrajni

Parlamentarce poleg interpelacije čaka še obravnava različnih zakonov.

sodni postopki, sodni zaostanki in neizvajanje zakonov zaradi nesprejetih podzakonskih aktov, neučinkovitost inšpekcijskih služb, neupoštevanje etičnih načel v javnem govoru in nedodelanost zakonskih besedil. Med zakonskim besedili, ki jih bodo obravnavali na tem zasedanju, je tudi novela zakona o odpravljanju posledic dela z azbestom. To je matični odbor dopolnil tako, da bodo pravice iz zakona priznane le bolnikom z mezoteliomom, najhujšo obliko »azbestnih« bolezni. Parlamentarce čakajo še druga obravnava zakonov o občinskem redarstvu, o bančništvu, novele zakona o državljanstvu, zakonov o javno-zasebnem partnerstvu,

o javnem naročanju, o Inženirski akademiji Slovenije, novele zakona o sodniški službi ter novele zakona o sodiščih. Splošna razprava bo tekla o noveli zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju ter zakonu o odgovornem lastništvu psov in ravnanju z nevarnimi psi, razpravljali bodo tudi o odgovoru ministrice za kmetijstvo Marije Lukačič o posledicah, ki jih bo reforma sladkornega sektorja v EU imela na tovarno sladkorja v Ormožu. Kolegij predsednika DZ je še sklenil, da se bo zakon o državnem poročstvu za posojila DARS obravnaval po nujnem, novela zakona o avtorski in sorodnih pravicah pa po skrajšanem postopku. Predsednik Cukjati je poslanske skupine obvestil, da bo DZ na zahtevo poslancev SDS zakon o financiranju občin ter novelo zakona o trošarinah obravnaval na izredni proračunski seji v četrtek, 16. novembra. V. K.

Skupni pogledi

Predsednik državnega zbora France Cukjati je prejšnji teden pripotoval s petdnevnega uradnega obiska v Kanadi. V spremstvu predsednika Skupine prijateljstva s Kanado Marka Pavlihe, predsednika odbora za zunanjo politiko Jožefa Jerovška in podpredsednika komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Mira Petka se je najprej srečal s predsedniki slovenskih društev in organizacij. Tako se je v Torontu udeležil sprejema, ki ga je ob koncu prve konvencije vseh slovenskih društev v Kanadi in ob 15-letnici slovenskega radia v Torontu priredila tamkajšnja slovenska skupnost. Cukjati je obisk nadaljeval v Hamiltonu, kjer si je ogledal slovensko šolo, v ponedeljek in torek pa se je mudil v kanadskem parlamentu. Med drugim se je srečal s predsednikom spodnjega doma Petrom Mil-

Predsednik državnega zbora France Cukjati

likenom, parlamentarnim sekretarjem pri kanadskem ministrstvu za zunanje zadeve Petrom Van Loanom, senatorko Lorno Milne ter predsednikom odbora za zunanje zadeve in mednarodno sodelovanje spodnjega doma parlamenta Kevinom Sorensonom. Skupaj so ugotovili, da je parlamentarno sodelovanje med Slovenijo in Kanado dobro in da državi družijo veliko skupnih pogledov na mednarodna vprašanja. P. A.

Slovesno v Šentvidu

Zavod svetega Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano je god svojega zavetnika Stanislava Kostke v ponedeljek počastil z mašo in slovesno akademijo. Mašo je daroval ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran, udeležil pa se je tudi apostolski nuncij v Sloveniji nadškof Santos Abril y Castelló. Slovenski metropolit je v pridigi spodbudil dijake, naj odgovorno sprejmejo svoje življenjske naloge, kakor jih je sprejel sv. Stanislav Kostka. Na akademiji v tamkajšnji športni dvorani so zbrani gostje prisluhnili slavnostnemu govoru predsednice sveta staršev dr. Marinke Drobnič Košorok. Ta je poudarila, da dijaki Škofjske klasične gimnazije v tem zavodu "ne pridobijo le šolskega znanja, temveč zorijo v samozavestne, poštene in zdravo kritično misleče osebnosti, pripravljene na življenje". Pri izvedbi akademije so sodelovali tudi Orkester glasbene šole in solisti, zbori Škofjske klasične gimnazije – komorni zbor Megaron in Slovenski otroški zbor 2006. P. A.

Slavnostna akademija v Zavodu sv. Stanislava

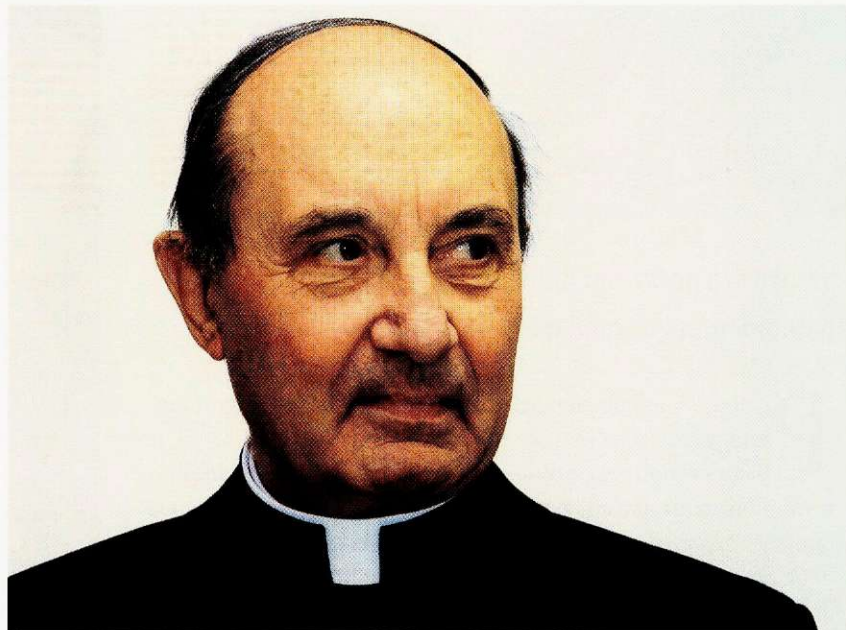
Moteče cerkvene finance

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije

Sporno cerkveno premoženje Razprave o Katoliški cerkvi in njeni vlogi so v slovenskem medijskem in političnem prostoru navzoče že vse od prvih demokratičnih volitev, če ne štejemo surovega javnega obračunavanja s »klerofašisti« v času komunističnega režima. V zadnjem času se Cerkev največkrat pojavlja v kontekstu sojenja proti dvema duhovnikoma, osumljenima spolne zlorabe mladoletnih oseb. V senci omenjenega dogajanja pa se pojavljajo analize o premoženju, ki je bilo z denacionalizacijo vrnjeno Cerkvi, o čemer se je že pred časom razpisal tednik *Mag*, zadnji ponedeljek pa še *Delo*. Tako se v javnosti pojavljajo precej pesimistične ocene, da premoženje Cerkve pomeni tudi večjo finančno in politično moč, s čimer naj bi bila v nevarnosti demokracija, saj naj bi bila Cerkev na neki način država v državi. Tako so časopisne strani v zadnjem času polnile novice o vstopu cerkvenega kapitala v Abanko in Belinko pa tudi o lastninskem preoblikovanju Gozdnega gospodarstva Bled, kar naj bi bilo povezano s cerkvenimi gozdovi na območju Triglavskega narodnega parka. Prebrati in slišati je mogoče celo ocene, naj bi Cerkev na ta način dobila v last kar polovico slovenskih gozdov, čeprav je delež v resnici veliko manjši, saj naj bi znašal le odstotek vseh gozdov v Sloveniji.

Poti vodijo v Maribor Po do zdaj znanih podatkih naj bi bilo glavno finančno jedro Cerkve na Slovenskem v Mariboru, kjer deluje Mirko Krašovec, mariborski stolni kanonik in ravnatelj mariborske nadškofijske gospodarske uprave, sicer pa najbolj izkušen finančnik med kleriki v Sloveniji, saj deluje v kar treh nadzornih svetih in velja za »očeta« Krekove banke, Krekove družbe in Škofijskega gospodarstva Rast. Slednje je večinski lastnik holdinga Zvon 1, ki ima lastniške deleže v nekaterih podjetjih. Prav to pa močno moti zlasti ljudi, ki so blizu Forumu 21. Moteče naj bi bilo tudi dejstvo, naj bi bilo premoženje, ki je bilo z denacionalizacijo doslej vrnjeno Cerkvi, vredno skoraj poldrugo milijardo evrov. Omenili smo že gozdove, zaradi katerih so Cerkev razglasili za največjega zemljiškega veleposestnika v državi. Zlasti za tranzicijsko levico naj bi bilo moteče dejstvo, da so po sedanji zakonski ureditvi verske skupnosti le malo davčno obremenjene, medtem ko naj bi Cerkev celo dobivala subvencije s strani države, na primer s koncesijami v cerkvenih gimnazijah. Še bolj moteča naj bi bila »siva ekonomija«, to so prihodki od nabirk in denarja, ki ga verniki namenjajo kot prispevek za verske obrede (maše, poroke, pogrebi), saj naj bi šlo za neobdavčene storitve. Seveda pa »dušebrižniki« pozabljajo, da bi z obdavčitvijo tovrstnih prihodkov takoj propadla stroga interpretacija sedmega člena ustave o ločitvi verskih skupnosti od države.

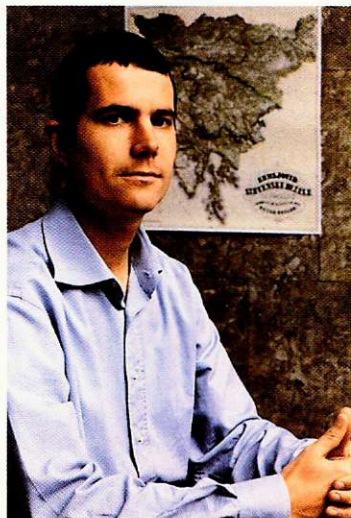
Premoženje je last vernikov Težko je sicer reči, da je gmotno premoženje Cerkve samo po sebi sporno, res pa je, da ne vpliva dobro na odnos širše javnosti do Cerkve, čeprav so nosilci premoženja posamezne pravne osebe (škofije, župnije, redovne skupnosti) in ne Cerkev kot celota. Konec koncev je cerkveno premoženje, če upoštevamo nauk drugega vatičanskega cerkvenega zbora (oz. konstitucijo o Cerkvi), last

Najbolj podjetna je mariborska nadškofija, ki jo vodi nadškof Franc Kramberger.

Težko je sicer reči, da je gmotno premoženje Cerkve samo po sebi sporno, res pa je, da ne vpliva dobro na odnos širše javnosti do Cerkve, čeprav so nosilci premoženja posamezne pravne osebe in ne Cerkev kot celota.

vseh vernikov. Poleg tega bo denacionalizacija, ko bo končana, olajšala nekatera finančna bremena, ki so nastala v preteklosti, na primer ob zadolževanju pri obnavljanju Zavoda sv. Stanislava, saj je bila omenjena zgradba po odhodu jugoslovanske vojske povsem opustošena. Glede na to, da so bile ljubljanski nadškofiji nedavno vrnjene tudi parcele v okolici Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu, kjer je sedaj Slovenska vojska, se že pojavljajo načrti o morebitni ustanovitvi katoliške osnovne šole, srednjih strokovnih šol, nižje gimnazije in celo katoliške univerze. Tudi na splošno naj bi se cerkveni kapital vlagal v socialne, kulturne, vzgojne in izobraževalne projekte. Sporno pa bi postalo, če bi dobiček oz. premoženje postalo samo sebi namen, s čimer bi Cerkev postala profitna ustanova. Še toliko bolj bi bile sporne vsakršne finančne zlorabe. Zato bi bilo morda za začetek najbolje, da bi Cerkev sama javno predstavila svoje premoženjsko stanje in tako pokazala, da ničesar ne skriva. ■

Predsedniki in generali

Mitja Volčanšek

Vzrokov za poraz republikancev v ZDA je več, najpomembnejši med njimi pa je brččas vojna v Iraku.

Pri tem so le najnaivnejši volivci zaupali svoj glas demokraciji v pričakovanju skorajšnjega umika ameriških sil iz bližnjevzhodnega vojaškega prizorišča. Zato pa demokrati obljublajo drugačen, predvsem uspešnejši način upravljanja tamkajšnjih razmer. Poleg tega naj spomnimo, da ZDA že desetletja opravljajo vlogo »svetovnega policajca«, pri čemer jim navadno mednarodna skupnost daje moralno legitimiteto oziroma jih kliče k intervenciji. Zato si nikakor ni mogoče predstavljati, da bi ZDA zmanjšale svoj vpliv v svetovni politiki.

Republikancev torej tokrat ni spodneslo pretirano vmešavanje v politiko drugih držav, ki je stalnica ameriške zunanje politične doktrine. Nezaupnico Bushevi administraciji lahko prej razumemo tako, kot je večina analitikov ocenila Miloševićev padec; ljudstvo je odtegnilo podporo vrhovnemu poveljniku, ker je vojno izgubil, ne pa zato, ker bi se vanjo spustil.

Če je bila vojna v Iraku osrednja tema letošnje kampanje, je bilo podobno pred dvema letoma, ko je Bush ujel val navidezno uspešnega obračuna z afganistanskimi talibani, s teroristično mrežo Al Kaido in Huseinovicim režimom v Iraku. Svoje predsednike Američani od nekdaj merijo z vojaškimi vatli. To niti ni čudno, saj so ZDA navsezadnje nastale in se širile z vojnami. Že prvi predsednik George Washington je bil osrednji vojaški lik vojne za neodvisnost, takih primerov pa je še precej. Tako je junak secesijske vojne, unionistični general Ulysses Grant komaj tri leta po koncu spopadov zasedel predsedniški položaj. Theodorju Rooseveltu, podpredsedniku za časa vlade Williama McKinleyja, je k izvolitvi nemalo pomagala dediščina predhodnika, ki je v vojni s Španijo leta 1898 pridobil Havaje, Filipine in Portoriko ter ZDA katalpural med kolonialne sile. Vojne zasluge je v politične namene znal unovčiti Dwight Eisenhower, ki je bil med 2. svetovno vojno vrhovni poveljnik zavezniških sil v Evropi. Poznamo pa tudi nasprotno primere. Po vietkonški ofenzivi TET v začetku leta 1968 in ob rastočih pritiskih javnosti ter čedalje težjem položaju ameriških sil v Vietnamu so demokrati še isto leto prepustili Belo hišo republikancu Nixonu. Zaradi vsega naštetega je bil tokratni zasuk političnih razmerij onkraj Atlantika pričakovan in napovedan.

Nepotrebni strahovi

Peter Avsenik

Hrvatje so v težavah. Najprej negativna razsodba iz Strasbourga, potem pa še opozorili evropske komisije.

V primeru negativne razsodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu v tožbi treh hrvaških varčevalcev zoper Slovenijo gre za etapno zmago slovenske politike. Vendar pa zgodba še zdaleč ni končana, vsaj če sklepamo po zagretosti hrvaškega premierja Iva Sanaderja, ki obljublja nadaljnji boj. Potrebe po popravilu nekaterih krivic se sicer zaveda tudi slovenska politika, a se zunanji minister Dimitrij Rupel pri tem zanaša na sporazum, ki ga je junija 2001 podpisalo vseh pet naslednic SFRJ. Ta predvideva, da se to vprašanje rešuje v okviru nasledstva po nekdanji SFRJ, in sicer na pogajanjih v okviru Banke za mednarodne poravnave v Baslu. Zgodba o deset tisoč hrvaških varčevalcih s tem dobiva nove razsežnosti, ki dokazujejo, da za našo južno sosedo ni bližnjic.

Prav tako pa za Hrvaško ne bo bližnjice do obljubljene Evropske unije. Evropska komisija je namreč Zagreb nedavno dvakrat opozorila, da mora nujno urediti odnose s Slovenijo in drugimi sosedami. Bruseljsko poročilo našo južno sosedo opozarja, da »ni nobenega zagonskega za rešitev problemov«, predvsem v zvezi z morskimi in kopenskimi mejami, Ljubljansko banko, ter pravilnim sporazumom o obmejnem prometu in sodelovanju. Hrvaška pa nima težav samo na svojem severu, ampak tudi v mejnih odnosih s Srbijo, Črno goro in BiH. A pri nas s tem ne moremo biti najbolj zadovoljni. Kljub vsem nesporazumom, ki razburjajo slovensko javnost, je naš politični vrh še vedno odločen, da je hrvaško članstvo v Evropski uniji (za katerega se lahko zgodi, da se bo odmaknilo vse do konca finančne perspektive 2007–2013) v slovenskem strateškem interesu. Dejstvo, da bi si v tem primeru Slovenija prihranila veliko skrbi v zvezi s statusom članice EU, ki meji na Balkan, po mnenju slovenske politike v večini odtehta konflikte v zvezi s Piranskim zalivom, Joškom Jorasom, Hotizo in Ljubljansko banko. Jasno pa je, da se bodo morali tudi Hrvatje začeti zavedati, da tega strateškega kapitala ne bodo mogli izkoriščati v nedogled. Čeprav glede na svoje katoliške korenine Hrvaška precej bolj sodi v unijo kot denimo islamska Turčija, bi morala politika južnih sosedov pogledati širše v svet, ne pa se ksenofobično zapirati vase ter samovšečno in ponosno upirati pogled le na svojo lepo in dolgo obalo. Kljub temu bi se od hrvaškega – sicer močno pretiranega, a vendarle nespornega – nacionalnega ponosa tudi mi lahko marsičesa naučili.

Večinski volilni sistem?

Dr. Peter Jambrek

»Pisateljska ustava«, objavljena aprila 1988 v Časopisu za kritiko znanosti, se izrecno sicer ni opredelila za večinski volilni sistem, dejansko pa ga je uvedla z določbami o pet odstotnem volilnem pragu (»Listam, ki v enem volilnem okraju ne dobijo niti pet odstotkov glasov, se ne dodeli poslansko mesto.«) ter možnosti odpoklica poslanca (»... posameznega poslanca pa /je mogoče odpoklicati/ na podlagi referendumu, izvedenega v njegovem volilnem okraju.«).

Vse do leta 2000 je decembra 1991 uveljavljena ustava volilni sistem v celoti prepuščala zakonski ureditvi. Šele z dopolnitvijo 80. člena ustave z ustavnim zakonom je postal v letu 2000 volilni sistem ustavna materija. Nova ustavna določba sedaj ureja, da se poslanci volijo po na-

čelu sorazmernega predstavnštva ob štiriodstotnem volilnem pragu za vstop v državni zbor.

Do sedanje ureditve je prišlo po večletnem ustavnem in političnem sporu, ki ga je sprožil referendum v letu 1996, na katerem se je glasovalo o treh predlogih, med njimi o uvedbi večinskega volilnega sistema. Izid glasovanja je bil sporen in šele ustavno sodišče je leta 1998 ugotovilo, da je na referendumu zmagal predlog za uvedbo večinskega volilnega sistema. V konfliktu med državnim zborom, ki je večinsko nasprotoval tako uvedbi večinskega volilnega sistema kot tudi ustavni sodbi, ter ustavnim sodiščem je državni zbor razrešil ustavno krizo tako, da je uveljavil svojo voljo s spremembo ustave. Tudi parlamentarne volitve jeseni leta 2000 so bile zato izvedene na podlagi proporcionalnega volilnega sistema.

S političnega vidika bi uveljavitev večinskega volilnega sistema že leta 1996 in nato leta 2000 verjetno pomenila, da bi se oblikovala dva predvolilna – in povolilna – bloka, od katerih bi zmagovalni oblikoval vlado, poraženi pa bi kot celota prešel v opozicijo. Glede na zgodovinski izvor slovenske strankarske sestave v letu 1989 in v volilnem letu 1990 bi se torej v letu 1996 ali pa šele jeseni leta 2000 zelo verjetno ponovilo razmerje med blokom pomladnih strank (koalicija Demos) in tedanjo opozicijo, ki so jo tvorile nekdanje družbenopolitične organizacije (SZDL, ZKS, ZSMS). Verjetnost te domneve potrjuje tudi sestava prehodne predvolilne pomladne vladne koalicije poleti leta 2000.

Večinski volilni sistem bi torej preprečil sklepanje povolilnih koalicij ne glede na predvolilne zaveze in obljube. Proporcionalni sistem je namreč ves čas od leta 1992 do leta 2004 omogočal prehajanje

posameznih pomladnih strank v različno oblikovane (»velike«, »nenačelne«) vladne koalicije, v katerih so imele večino stranke kontinuitete.

Parlamentarne volitve leta 2004 so uveljavile politično zrcalno podobo prejšnjih treh poslanskih in vladnih mandatov. Prvič po dvanajstih letih je dobila ena od pomladnih (nekdanjih Demosovih) strank relativno večino. Proporcionalni volilni sistem pa ji omogoča, da tokrat ona ustvarja koalicije, ki so delo-

ma že posegle in lahko tudi v prihodnje posežejo na območje nasprotnega tabora (tudi pred volitvami jeseni leta 2008 in po njih).

Zato je precej verjetno predvidevanje, da bi po novem večinski volilni sistem – če bi bil uveden do parlamentarnih volitev leta 2008 – pred volitvami poenotil sedaj razdeljeno opozicijo oziroma bi omogočil vno- vično oblikovanje volilnega telesa kontinuitete.

Vzemimo, da pobude za uvedbo večinskega volilnega sistema med letoma 1996 in 2000 niso bile motivirane iz taktičnih, ampak iz načelnih razlogov in so torej še žive. Predpostavimo tudi, da se nekdanji nasprotniki večinskega volilnega sistema po novem zavedajo zanje aktualne taktične prednosti istega volilnega sistema.

Kolikor sta obe domnevi verjetni, bi imela nova pobuda za uvedbo večinskega volilnega sistema zagotovljeni potrebni dve tretjini glasov poslancev državnega zbora sedanje sestave za novo spremembo slovenske ustavne določbe o volilnem sistemu.

Vendar pa je treba omenjenima dvema vrstama argumentov dodati še en pomemben vidik oziroma vprašanje, v kolikšni meri je še vedno empirično obstojna izvirna kontinuiteta nekdanjega režima (partije) na eni strani in skupna energija slovenske pomladi (Demos) na drugi. Koliko je torej izvirna slovenska dvopolnost iz osemdesetih in devetdesetih let prejšnjega stoletja še vedno aktualna in relevantna, koliko pa so jo že nadomestila druga in bolj »normalna« politična razlikovanja, na primer levo – desno, konservativno – progresivno, tradicionalno – moderno, liberalno – solidarno, nacionalno – globalno itd.

Konec koncev ne bi bilo odveč znova odpreti vprašanja večinskega volilnega sistema z

Večinski volilni sistem bi preprečil sklepanje povolilnih koalicij ne glede na predvolilne zaveze in obljube.

vsaj treh vidikov. Kakšne so njegove sistemske prednosti in slabosti zlasti glede na učinkovitost, demokratičnost in transparentnost javnega odločanja? Kaj bi pomenila njegova uvedba glede na uravnoteženje in strukturo slovenske politične kulture? In kakšne programske lastnosti bi imela oba večinska slovenska politična bloka?

Nenačrtovana posledica take razprave bi utegnil biti nov odgovor na vprašanje, kakšna je (bila) slovenska tranzicija? ■

Gregor Pivec in Franc Kangler v nedeljo zvečer v središču Maribora

V znamenju oranžne barve

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana, arhiv Demokracije

V 72 slovenskih občinah se je v nedeljo odvil drugi krog volitev, s čimer so se končale letošnje lokalne volitve. Nekateri so z njimi zadovoljni, drugi jih bodo poskušali čim prej pozabiti.

Največ zanimanja v drugem krogu lokalnih volitev je veljalo Mariboru, kjer sta se pomerila kandidat SLS Franc Kangler ter samostojni kandidat s podporo SDS in NSi Gregor Pivec. Po še vedno neuradnih izidih, ki pa se ne bodo bistveno spreminjali, je Kangler dobil slabih 55, Pivec pa dobrih 45 odstotkov glasov. Čeprav je prepričljiva zmaga marsikoga (zlasti tiste, ki so se zanašali na Pivčevo prednost iz prvega kroga) presenetila, pa Kanglerjeva zmaga vendarle ni bila nepričakovana, saj so jo teden dni pred volitvami napovedovale skoraj vse javnomnenjske ankete. Na koncu so svoje dodali še volivci leve, ki so, čeprav je njihov kandidat iz prvega kroga Boris Sovič podprl Pivca, očitno raje podprli Franca Kanglerja, ki glede na vladne koalicije v preteklosti pripada njim ideološko bližji stranki kot Pivec. S slednjim se strinja tudi doktor teoretske so-

ciologije z oddelka za kulturologijo na ljubljanski FDV Matevž Tomšič. »Verjetno je odločila odločitev bolj 'levo' usmerjenih volivcev, da bodo podprli tistega kandidata, ki je manj po volji predsedniku vlade Janezu Janši, in pa bolj ljudska kampanja kandidata Kanglerja. Poleg tega Pivec v prvem krogu ni imel tako velike prednosti pred Kanglerjem, do 50 odstotkov mu je manjkalo kar precej glasov, kar je že pred volitvami nakazovalo, da bo izid v drugem krogu tesen.« Po mnenju profesorja na katedri za analitsko politologijo na Fakulteti za družbene vede dr. Milana Balažica je pri Pivčevem porazu pomembno vlogo igral učinek stranke na oblasti, ki je, tako je bilo pod LDS in je zdaj pod SDS, odgovorna za vse v državi. »To seveda še zdaleč ne pomeni zatona Janeza Janše, napoveduje le obdobje, ko se ta stranka ne bo več mogla sklicevati na bивše oblastnike, temveč bo sama morala

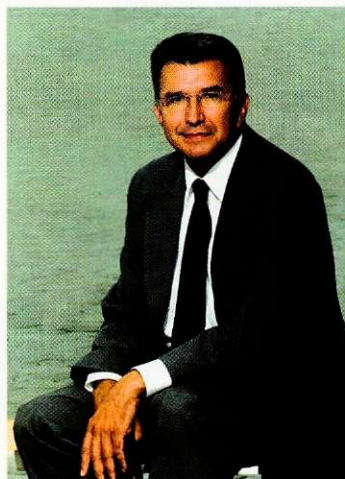
prevzeti odgovornost za pozitivne in negativne učinke svojega vladanja,« pravi Balažic. Po njegovem mnenju se je prav v primeru Maribora izkazalo, da finalistom iz prvega kroga ni mogoče mehanično prištevati glasov podpore izpadlih kandidatov in njihovih strank ter da so volivci pri svojih odločitvah precej avtonomni. »Če bi bilo tako, da bi glasove podpore preprosto prištevali, potem bi Pivec zanesljivo zmagal, saj sta ga podprla dva kandidata, ki sta med izpadlimi dobila največ,« pravi Balažic.

Izola slovenska Florida Največja drama letošnjih lokalnih volitev je potekala v Izoli, kjer je še v nedeljo po preštetju glasov na voliščih zmago slavil kandidat liste Izola je naša Tomislav Klokočevnik (Bredo Pečan iz SD je premagal za vsega 8 glasov). Naslednji dan, ko je komisija preštela še glasove po pošti, pa se je izid za dva glasova nagnil v

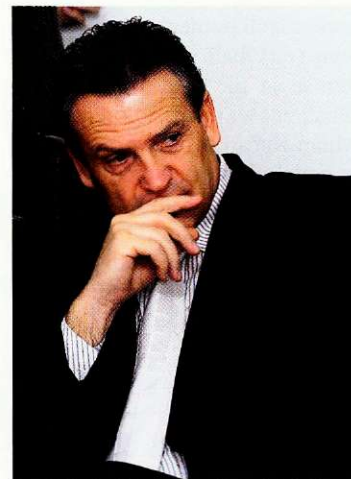
prid Pečanove. Klokočevnik je zoper takšen izid v ponedeljek vložil pritožbo, saj sumi, da z glasovi, ki so prispeli po pošti, nekaj ni bilo v redu. Kot smo izvedeli, v Klokočevnikovem uradu sumijo, da je nekdo v noči na ponedeljek na izolski pošti, katere direktor naj bi bil naklonjen Pečanovi, zamenjal ovojnico, ki je iz izolskega doma starejših občanov potovala na občinsko volilno komisijo. Slednje naj bi dokazovalo to, da kuverta, v kateri so bile poslana glasovnice, ni imela žiga, kdaj je bila kuverta na pošti oddana (navadno ima vsaka kuverta žig, kdaj je bila oddana), poleg tega naj bi bilo z glasovnic razvidno, da jih je podpisala ista oseba (glasovalci po pošti morajo svojo glasovnico podpisati). Če bo občinska volilna komisija Klokočevnikov ugovor upoštevala, (v času oddaje članka v tisk to še ni bilo znano, op. a.), bi se lahko glasovnice iz doma ostarelih šteje za neveljavne, v naj-

Sociolog dr. Matevž Tomšič: V Mariboru so odločili levi volivci.

Tomislav Klokočevnik, Izola je naša

Nekdanji poslanec in župan Pavle Rupar

slabšem primeru pa bi lahko volitve v tem delu ponovili.

Sicer pa je Breda Pečan v predvolilni kampanji dokazala, da ji takšne in drugačne sporne poteze nikakor niso tuje. Tik pred drugim krogom volitev so namreč vsi volilni upravičenci, ki se niso udeležili prvega kroga volitev, prejeli pismo, v katerem jih je Pečanova pozvala, naj se vendarle udeležijo drugega kroga volitev. Ker so pismo v posameznih družinah prejeli le tisti, ki se volitev niso udeležili, je očitno, da je nekdo iz volilnega štaba Pečanove pogledal v volilni imenik, kar je po zakonu prepovedano. Zaradi tega je Klokočevnik zoper Pečano vo vložil tudi kazensko ovadbo.

Tržič in Kranj Eno večjih presenečenj se je zgodilo v Tržiču. Enomeščni medijski napadi na dozdajšnjega župana Pavla Ruparja, ki so se zgostili zlasti v zadnjem tednu (nekaj je k temu pripomogel tudi

sam) so očitno naredili svoje. Rupar, ki je bil pred drugim krogom favorit, javnomnenjske ankete so mu še teden dni pred drugim krogom kazale, da ima deset odstotkov prednosti pred tekmečem, je tako dobil slabih 46 odstotkov glasov, njegov tekmeč Bogdan Sajovic iz LDS pa dobrih 54 odstotkov.

Še večje, morda celo največje presenečenje drugega kroga volitev se je zgodilo v Kranju, kjer je neodvisni Damijan Perne za nekaj sto glasov premagal dozdajšnjega župana Mohorja Bogataja. Pernetova zmaga je bila toliko bolj presenetljiva zato, ker se razen z igrilstvom ne more pohvaliti z ničimer vidnejšim in ker je po prvem krogu močno zaostajal za Bogatajem (dobil je 24 odstotkov glasov, medtem ko je le malo manjkalo, da bi Bogataj zmagal že v prvem krogu). Tako se je še enkrat pokazalo, da se je treba za župansko zmago bojevati do zadnjega dne in da to, da nek-

do velja za favorita, še ne zagotavlja njegove izvolitve.

Južna in osrednja regija Poglejmo še v nekatere druge večje občine po Sloveniji. V jugovzhodni regiji je bilo najbolj zanimivo v Novem mestu, kjer sta se v dvoboju za županski stolček pomerila zdajšnji podžupan iz vrst SD Alojz Muhič in kandidat LDS Janez Pezelj. Volivci so odločili, da bodo na župansko mesto postavili bolj izkušenega Muhiča, ki ga je podprla tudi SDS. V Trebnjem so se volivci naveličali zdajšnjega župana Cirila Metoda Pungartnika in namesto njega v županski stolček posadili Alojzija Kastelica. Kastelic, ki mu nekateri očitajo pogosto menjavanje strank, je zmagal s prepričljivimi 70 odstotki glasov. V Kočevju poslanec SD ni dovolil presenečenja in je prepričljivo premagal svojega tekmeča Marka Kočevarja, ki sta ga predlagali SDS in NSi, v Rib-

nici pa je v pomladnem dvoboju kandidat SDS Jože Levstek le za las premagal kandidata SLS Alojza Marna (ločilo ju je 69 glasov).

V osrednjeslovenski regiji smo tesnejši izid pričakovali v Domžalah, kjer sta se pomerila neodvisni kandidat s podporo nekaterih pomladnih strank Peter Verbič in kandidat LDS Toni Dragar, vendar je na koncu Dragar dobil skoraj 63 odstotkov glasov. Če torej v Domžalah niso trepetali, kako se bo razpletla županska tekma, so slednje doživeli na Vrhniki, kjer je kandidat SDS in NSi Marjan Rihar šele na koncu premagal kandidata SLS Vincencija Tomšiča, in to za manj kot 50 glasov. Med zanimivejšimi izidi so izidi iz Grosupljega, Kamnika in Mengša. V Grosupljem je dvo boj s kandidatom SDS in SLS Andrejem Struno tesno, a zanesljivo dobil kandidat SD in LDS, zdajšnji župan Janez Lesjak, v Kamniku se je v dvo boju med »neodvisnim« dozdajšnjim županom Tonetom Smolnikarjem in kandidatom vseh treh pomladnih strank Demetrom Sadnikarjem bolje odrezal prvi. V Mengešu je dozdajšnji župan in poslanec SDS Tomaž Štebe moral priznati premoč Francu Jeriču.

Padec rdeče trdnjave Medtem ko smo v torek, ko je nastajal ta članek, še čakali na izid županskega dvo boja v Izoli, je bilo že jasno, da je v Piranu, poleg Izole in Kopra tretjem pomembnem obalnem mestu, prepričljivo zmagal kandidat neodvisne liste Piran je naš Tomaž Gantar, ki je v neposrednem dvo boju premagal zdajšnjo županjo iz vrst SD Vojko Štular. Gantarjev dosežek, ki ne glede na ▶

Število lastnih županov po parlamentarnih strankah

LETO	SDS	LDS	SD	NSI	SLS	DESUS	SNS	NEODVISNI
2002	16	27	12	4	44	0	1	54
2006	27	17	14	9	47	0	2	73

Število pri posamezni stranki so župani, ki jih je stranka uradno predlagala sama. Župani, ki jih stranka ni uradno predlagala, jih je pa javno ali drugače podprla, v to število niso všteti. **Vir:** DVK in MJU.

Število županov v sopedagateljstvu

LETO	SDS	LDS	SD	NSI	SLS	DESUS	SNS
2002	14	7	4	13	14	2	1
2006	10	8	6	10	11	5	0

Število pri posamezni stranki so župani, ki jih je stranka uradno predlagala skupaj s še eno ali več strankami. Kandidati, pri katerih stranka ni bila uradna sopedagateljica, jih je pa javno ali drugače podprla, v to število niso všteti. **Vir:** DVK in MJU.

► izide v Izoli pomeni začetek padca leveice na Obali, je toliko večji zato, ker se je tik pred volitvami na Obali znašel nekdanji predsednik Milan Kučan in pod pretvezo, da je prišel obirat oljke, podprl tako Štularjevo kot Pečanovo.

Nekaj zelo tesnih izidov smo videli tudi v nekaterih drugih občinah. V Laškem je kandidat SLS Franc Zdolšek za 83 glasov premagal svojega tekmeca Jožefa Rajha, ki so ga kandidirale SD, LDS in DeSUS. Še tesnejši je bil izid v Žirih, kjer je dozdajšnji župan iz vrst SDS Bojan Starman le za 29 glasov premagal tekmeca iz vrst LDS Martina Kopača. V Škofji Loki je Igor Draksler, ki ga je kandidirala SLS, za 16 glasov premagal neodvisnega Dušana Krajnika.

Največ novih županov SDS Če seštejemo število županov, ki so jih dobile posamezne stranke v obeh krogih, ugotovimo, da imajo največ razlogov za zadovoljstvo v pomladnih strankah, nekoliko manj pa v LDS in SD. Tako je po zdajšnjih neuradnih podatkih največ županov dobila SLS, ki bo imela 47 svojih in dodatnih 14 županov,

Največ novih županov je dobila Slovenska demokratska stranka.

ki jih je predlagala skupaj z drugimi strankami. Na drugem mestu je SDS, ki je dobila 27 županov, dodatnih 10 pa izvira iz skupnih kandidatur. LDS je dobila 17 svojih in 8 skupnih županov, SD 15 svojih in pet skupnih, NSi 9 svojih in 20 skupnih, DeSUS nima svojega župana, ima pa pet skupnih, SNS pa dva svoja župana.

Primerjava med številom županov, ki so jih stranke kandidirale same na lokalnih volitvah leta 2002 in letošnjih volitvah ter so bili tudi izvoljeni, kaže, da sta število svojih županov najbolj povečali SDS in NSi, medtem ko je LDS edina stranka, ki je zmanjšala število svojih županov. Tako je SDS leta 2002 dobila 16 svojih županov, letos pa jih ima kar 11 več. NSi je leta 2002 dobila štiri župane, po zadnjih volitvah pa jih ima 5 več. SLS je svoj izkupiček iz leta 2002 povečala za tri župane, SD pa za dva (če bodo obveljali zadnji neuradni rezultati, da je Breda Pečan v Izoli premagala Tomislava Klokočevnika). Med drugimi parlamentarnimi strankami je število svojih županov povečala SNS, ki ima po novem enega župana več.

Kot že rečeno, je edina stranka, ki je zmanjšala število svojih županov s prejšnjih volitev, LDS, ki je leta 2002 dobila 27 županov, štiri leta pozneje pa jih ima 10 manj. DeSUS še naprej ostaja stranka brez svojega župana.

Razmerje nespremenjeno Ob koncu letošnjih lokalnih volitev, ki bi jih lahko označili kot najbolj razburljive pa tudi umazane doslej, se moramo tako kot vedno vprašati, kdo je na njih največ pridobil, kdo izgubil in kaj smo se iz njih naučili. Milan Balažič pravi, da na

Župan Kranja Damijan Perne

Dr. Milan Balažič, profesor na FDV

letošnjih volitvah ne moremo razglasiti ne zmagovalcev ne poraženec, saj so vsi nekaj pridobili in vsi nekaj izgubili, nobena stranka pa ni bila dotolčena. »Ker posamezni strankarski voditelji 'ne vedo', da so izgubili, se delajo, kot da so dobili – in obratno. Če je kdo res zmagal, je to slovenski levi in desni socialni korporativizem in etatizem, ki nimata ničesar skupnega z razvojno prodornejšim liberalizmom. Preboj se ni zgodil in tudi obeti za državnozborske volitve niso najboljše. Skratka, vse je lepo spravljeno v red, vsi so zadovoljni, le ceno za desetletje eldesovev zamrznitve reform ter demontažo Janševega

reformnega poskusa bo čez nekaj let slovenska družba plačala z družbeno krizo in visokimi stroški prepoznih ter izsiljenih globalizacijsko-liberalizirajočih reform,« pravi Balažič. Sicer pa so po njegovo volitve, predvsem drugi krog, še nekoliko bolj razgrele politične strasti v državi, toda večinoma v okvirih dovoljenega in za države razvitih demokracij sprejemljivega. »Kar je bilo črne propagande in drugih ekscesov, so bili za akterje le-teh povečini kontraproduktivni in so jih kot bumerang udarili nazaj. Vse to dokazuje, da je slovenska demokracija stabilna in zrela, volivci pa so različnim političnim barvam na različne načine povedali, da je čas za spremembe. Temu sledi tudi fenomen 'neodvisnih' list – neodvisnih večinoma le po imenu –, ki so dosegle relativen uspeh, vendar pa v liberalnodemokratski model demokracije vnašajo nepreglednost, klientelizem in recidive desnega krekovskega ter levega kardeljanskega protistrankarskega korporativizma, oba pa z demokracijo nimata kaj dosti povezave, tako rekoč nič.«

Matevž Tomšič pravi, da je edina stranka, ki je lahko zadovoljna z letošnjimi lokalnimi volitvami, SLS, saj ni dobila samo največ županov, ampak je v drugem krogu dobila tudi županstvo v drugem in tretjem največjem mestu – Mariboru in Celju, medtem ko so vse druge stranke po njegovo doživlele kar nekaj očitnih porazov. »Čeprav je SDS na državni ravni dobila največ glasov, je predvsem v Ljubljani in Mariboru nedvomno dobila manj, kot je pričakovala. LDS sicer na nacionalni ravni ni zaostala dosti za SDS, vendar bi težko rekli, da se ji je uspelo prebiti iz politične krize, saj je posebej slab izid dosegla v mestnih občinah, kjer je osvojila samo eno župansko mesto,« pravi Tomšič. Po njegovo volitve niso v ničemer spremenile razmerja med obema tradicionalnima političnima blokoma. »Ta razmerja so ostala približno takšna, kot so se vzpostavila po zadnjih državnoborskih volitvah, se pravi, da ima blok strank, ki tvorijo aktualno vladajočo koalicijo, določeno prednost. Razmerja med posameznimi strankami pa so nekoliko drugačna, predvsem razlike med njimi so manjše,« še ugotavlja Tomšič. ▣

ANKETA

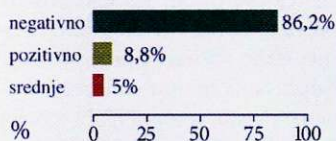
Katera stranka je zmagovalka lokalnih volitev?

- a) SDS
- b) LDS
- c) SD
- d) SLS

Odgovorite na www.demokracija.si

Rezultati preteklega tedna

Kako ocenjujete delo varuha človekovih pravic Matjaža Hanžka?

Glasovalo: 260

DEMOKRACIJA

Kam z ambruškimi Romi?

Mitja Volčanšek, foto: Bor Slana

Potem ko je kazalo, da se bo iskanje nadomestne lokacije za družino Strojjan končalo z načelnim dogovorom o preselitvi v okolico Ivančne Gorice, se zgodba znova zapleta.

V ponedeljek popoldne se je zdela rešitev na dlani. Zaradi sočasnosti drugega kroga lokalnih volitev v občini Ivančna Gorica, od koder so Strojjanovi doma in kamor naj bi se vrnili, je predsednik vladne komisije za zaščito romske etnične skupnosti, šolski minister Milan Zver počakal, da so se volitve končale, potem pa je romski družini predstavil mogoče lokacije za njihovo naselitev.

Zaradi ministrovih službenih dolžnosti je na ogled treh lokacij skupaj s Strojjanovimi odšel direktor vladnega urada za narodnosti Stanko Baluh, a to bistva ni spremenilo. To pa je, da so bili Strojjanovi s ponujenim zadovoljni in naj bi še ta teden uradno podpisali dogovor o preselitvi. Kot je dejal Baluh, jim bo vlada namenila zemljišče v državni lasti, nekajkrat večje od tistega v gozdu pred Ambrusom, kjer so bili nastanjeni zadnja leta. V naslednjih dneh naj bi pristojne službe ocenile primernost lokacije, potem naj bi se romska družina namestila. Vladna stran pri tem lovi 19. november, saj naj bi po dogovoru z notranjim ministrom Matejem Strojjanovi najdlje do takrat počakali v postojnskem

centru za begunce, preden bi se vrnili v Dečjo vas. Začasno naj bi na omenjenem zemljišču postavili le bivalne zabojnike, opremljene z vsem potrebnim – od vode do elektrike. Kasneje naj bi zabojnike zamenjale stanovanjske hiše. Tako se je zdelo, da bo volk sit in koza cela, saj bi Ambrušani mirneje spali ob misli na vodni vir nad Ambrusom, Romi pa bi dobili primerno zemljišče nedaleč stran od prejšnjega, bistveno slabše urejenega. V ponedeljek zvečer pa se je znova zapletlo, saj se je okoli tristo krajanov naselja Malo Hudo zbralo in protestiralo proti

preselitvi Strojjanovih. Točna lokacija zemljišča javnosti še ni znana, po neuradnih informacijah pa naj bi bila v bližini naselja.

Kritika domnevnega pregona

Da bi vlada, ki je zadnjih nekaj tednov držala v roki ambruški vroči kostanj, imela še več dela, so poskrbeli tudi mediji in samooklicani mirovniki. Tako so na spletni strani tednika Mladina, kjer očitno ne zmorejo ločiti profesionalnega novinarstva od političnega aktivizma, začeli zbirati podpise za »peticijo proti preseljevanju« Romov iz Ambrusa. Med prvimi, ki

s podpisi nasprotujejo »radikalni avtoritarnosti države«, so dr. Spomenka Hribar, dr. Vlado Mihelj, dr. Darko Štrajn, Matevž Krivic, dr. Srečo Dragoš, dr. Božo Repe in nekdanji mufti Osman Đogić.

V Mladem forumu, podmladku SD, so sprožili simbolno pobudo za preselitev slovenske vlade v London, s čimer so želeli pokazati na – po njihovo – absurdno preselitev Romov iz Dečje vasi. Najhujše besede pa so padle prejšnjo sredo na Metelkovi. Tu je v skladu z željami organizatorjev pod naslovom Zveranje ali normalizacija izgonov potekalo aktiviranje množice v luči napovedanega javnega protesta. Javne tribune, kjer so svoje poglede izrazili dr. Brankica Petkovič, dr. Darij Zadnikar, dr. Darko Štrajn in »izbrisani« Aleksandar Todorović, so se po pričakovanju udeležili politično izpostavljeni posamezniki: ombudsman Matjaž Hanžek ter člana LDS Majda Širca in Dušan Keber. Značilno je, da so o stiski Strojjanovih in Romov nasploh razpravljali v njihovi odsotnosti. Najbolj pa presenečajo ocene, da smo priče fašizaciji države in temu, da politika ljudstvo spreminja v drhal. Vzporejanje razmer v Sloveniji z razmerami, ki so privedle do t. i. kristalne noči oziroma pokola v Srebrenici, pa po nepotrebnem in neupravičeno zbuja najstrašnejše zgodovinske fantazme.

Takšno enostransko razumevanje položaja je privedlo do Sloveniji nenaklonjenega pisanja v časnikih New York Times in International Herald Tribune, pri čemer velja poudariti, da je oba članka pripravil isti avtor. Vprašanje je tudi, kakšne vire je imel slednji na razpolago pri svojem kritičnem pisanju o »preganjanju Romov«, še posebej pri navajanju domnevne pobude za izselitev več kot 600 dolenjskih Romov.

Morda bi na to znal odgovoriti slovenski varuh človekovih pravic, ki je prejšnji teden na obisku v Prekmurju spomnil, kako je že pred leti v znanstveni študiji pri Slovencih ugotavljal prikrito nestrpnost. V torek zvečer je v Slovenijo prispel komisar Sveta Evrope za človekove pravice Thomas Hammarberg, ki ga je k temu spodbudilo Hanžkovo pisanje. O razvoju dogodkov bomo v Demokraciji še poročali. ■

Aktiviranje »zaskrbljene« množice na Metelkovi v Ljubljani

Medgeneracijska solidarnost

Mag. Igor Klinar, foto: arhiv Demokracije

Pokojninski sistem spet postaja najpomembnejša tema. Razprave o njem so spodbudile bodisi ocene mednarodnih finančnih ustanov Evropske unije ali pa kar domači strokovni in politični krogi.

Mnenja o tem, kako ravnati, so različne tako glede vrste ukrepov kakor tudi glede dinamike njihovega sprejemanja. Tema je politično izjemno občutljiva. Enostranski ukrepi so skorajda neizvedljivi, nacionalni konsenz pa je verjetno pogoj za postopno prilaganje sistema spremenjenim demografskim razmeram.

Osrednji problem delovanja obstoječega pokojninskega sistema je staranje prebivalstva na eni strani in manjša rodnost na drugi. Ali drugače, upravičencev do pokojnin je čedalje več in jih zaradi daljšanja življenjske dobe prejemajo čedalje dlje, vplačnikov prispevkov pa je zaradi nižje rodnosti zmeraj manj. Pritisk na javne finance je čedalje močnejši.

V nasprotju z dosedanjimi poudarki, ki gredo večinoma v smeri podaljšanja delovne dobe, predlagani koncept temelji na povezavi pokojninskega sistema in stanovanjske politike. Podaljšanje delovne dobe za izpolnitev pogojev za starostno pokojnino sedanje aktivne populacije je namreč zelo vprašljivo z vidika zaposlovanja mladih.

Pričujoči predlog je po svoji vsebini namenjen bodočim upokojencem in mladim družinam. Pogoj za izpeljavo predloga pa je uvedba nacionalnega kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (II. steber pokojninskega sistema) in posledično nacionalna shema hipotekarnega stanovanjskega posojilnega sistema.

Dodatno zavarovanje Sedanji pokojninski sistem omogoča pridobitev pokojnine iz I. stebra, ki omogoča socialno varnost, in osebno varčevanje posameznika v III. stebri, ki je namenjen višji socialni varnosti na starost, za javne uslužbenca pa je vzpo-

stavljen tudi že klasični II. pokojninski steber. V III. steber vplačujejo le tisti, ki so tega ekonomsko zmožni. Ob tem se postavlja vprašanje, ali je II. steber potreben in za koga. Za pozitiven odgovor na to vprašanje lahko poleg demografskih gibanj naštejemo nekaj dodatnih argumentov:

1. delodajalci imajo nedvomno odgovornost do svojih zaposlenih, saj je pokojnina pravzaprav »odložena plača«; z vključitvijo v predlagani II.

steber jim ponujajo večjo socialno varnost po upokojitvi;

2. II. steber bi pripomogel k večji pravičnosti, ker ne vsebuje prerazdelitvene funkcije; posameznik bi prejel samo to, kar je na svojem individualnem računu privarčeval; povečala bi se varnost prihrankov in svobodna izbira posameznika (prihranki so tudi predmet dedovanja);
3. III. steber, ki je sestavljen iz popolnoma individualnih za-

varovanj, je z gospodarskega vidika finančno bolj tvegan kot kolektivna zavarovanja, ki jih ponuja II. steber, pri čemer posamezniki z nižjimi dohodki ne morejo računati na takšno zavarovanje;

4. obstaja močan dvom o disciplini posameznika, da bo kljub relativno visokim dohodkom vplačeval prispevke za bodočo dodatno pokojnino v III. stebri.

Seveda ni treba posebej poudarjati, da so takšna zavarovanja pomemben pospeševalec gospodarskega razvoja in dolgoročen stabilizator finančnega sistema. Zbrana sredstva bi lahko pomenila pomemben vir:

- za razcvet hipotekarnega bančništva in s tem stanovanjske graditve,
- za financiranje nacionalnih infrastrukturnih projektov,
- za dolgoročne depozite v bankah,
- za nakup poslovnih deležev v bankah in zavarovalnicah.

Navedeni razlogi vsekakor utemeljujejo obstoj in razvoj II. stebra v smeri predstavljenega tipa zavarovanja. S tem ko II. steber zasede prostor med I. stebrom, ki je v celoti javen in obvezen, in III., ki je prostovoljen in s tem popolnoma individualen, se doseže *večja stopnja socialne varnosti posameznikov, predvsem tistih z nižjimi dohodki iz dela.*

Za uvedbo kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v II. stebri pa obstajajo vsaj še trije ključni razlogi:

1. v prihodnje bo politično zelo težko spremeniti formulo usklajevanja pokojnin s plačami. Vežanost plač na pokojnine bo v prihodnje bistveno zavirala rast plač v skladu s produktivnostjo dela oziroma v določenem obdo-

bju celo nad njo, saj bi bila javnofinančna obremenitev zaradi enake rasti pokojnin in plač nevzdržna;

- t. i. razbremenitev gospodarstva (zasebnega sektorja) ne bo nujno sama po sebi vplivala na gospodarsko rast. Precejšnja verjetnost je, da se bo večji del sredstev preлил v plače oziroma v finančne naložbe lastnikov podjetij. S tem pa bi bil cilj razbremenitve zasebnega sektorja dosežen v manjši meri. Skratka, ni mogoče empirično dokazati zveze med razbremenitvijo gospodarstva in visoko gospodarsko rastjo;

- za državo, posebej za Slovenijo kot majhno in odprto ekonomijo, je bolje, če je za tuji kapital zanimivejša zaradi usposobljene delovne sile kakor pa zaradi nižjih stroškov poslovanja.

Podoben projekt je bil za javne uslužbenke izveden leta 2004, pri čemer so se zaposleni odrekli uskladitvi plač avgusta 2003 (štejemo ga lahko kot pomemben prispevek k umiritvi javnih financ in s tem doseganju kriterijev za prevzem evra). Glavni razlogi za uvedbo kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za javne uslužbenke leta 2004 so bili kratkoročne narave (znižanje inflacije in stabiliziranje javnofinančnih prihodkov) in dolgoročne narave (nadaljevanje pokojninske reforme iz leta 2000).

V skladu s pričujočim predlogom bi torej omenjeno vrsto zavarovanja uredili za vse zaposlene v Republiki Sloveniji. *Pokojninske premije bi vplačevali delodajalci kot nadomestilo za plačilo davka na izplačane plače od 1. 1. 2008 naprej.* Finančni učinek in glavne značilnosti pokojninskih premij bi bile naslednje:

- davek na izplačane plače se spremeni v pokojninske premije s 1. 1. 2008 v obsegu okrog 81,7 milijarde tolarjev (0,34 milijarde evrov),
 - zaradi večje varnosti naložb se ohrani obvezna minimalna donosnost naložb,
 - premije se ne vštejejo v dohodninsko olajšavo, zato se ne prikazujejo v davčni napovedi.
- Za uresničitev omenjenega projekta bi morali socialni partnerji pripraviti ustrezen pokojninski načrt (kolektivna pogodba o pokojninskem načrtu) in izvesti potrebna pogajanja z dvema ali tremi izvajalci zavarovanj zaradi zagotovitve najugodnejših pogojev za zavarovance.

Kreditiranje stanovanj Politika na stanovanjskem področju po prevladujoči oceni ni dala in ne daje primernih rezultatov, zato je treba spremeniti tako politiko kakor tudi način urejanja tega področja. Smiselno jo je povezati z uvedbo kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Sedanja stanovanjska politika ni dala zadovoljivih rezultatov zato, ker problem ni v graditvi stanovanj, temveč v financiranju njihovega nakupa. To še posebej velja za instrument nacionalne stanovanjske varčevalne sheme. Zato je treba takšno politiko in njen institucionalni sistem spremeniti. Namesto sedanje stanovanjske politike bi morali uvesti:

- javne razpise za graditev stanovanj na državnih (občinskih) zemljiščih in
- ugodno dolgoročno hipotekarno financiranje nakupa stanovanj.

Za omenjeno financiranje bi ustanovili Nacionalno hipotekarno banko (NHB) z ustanovnim kapitalom v višini 50 milijard tolarjev (0,29 milijarde evrov), ki bi

ga zagotovili vzajemni skladi na podlagi sprejete nacionalne kolektivne pogodbe o dodatnem pokojninskem zavarovanju. Kasneje bi obseg sredstev lahko še povečali.

Seveda bi bilo dolgoročno hipotekarno financiranje nakupa stanovanj namenjeno predvsem tržni graditvi stanovanj.

Ocena stroškov in koristi Glede na izrazito »partnerski« projekt bi bili stroški in koristi partnerjev naslednji:

delodajalci bi namesto davka državi plačevali pokojninske premije zaposlenim, kar bi vplivalo na večje zadovoljstvo zaposlenih;

zaposleni/potrošniki bi prejeli pokojninske premije kot »odložene plače« oziroma kot »dodatek« k bodoči pokojnini iz dokladnega pokojninskega sistema (I. steber), mladim družinam pa bi se olajšal dostop do stanovanj z njihovim dolgoročnim hipotekarnim financiranjem;

država bi se odpovedala virom iz davka na izplačane plače (to je v bistvu že storila), kar bi posredno ugodno vplivalo na gospodarski razvoj države.

Obseg pokojninskih premij Slovenija ta čas klasičnega II. stebra pravzaprav nima (obvezna plačila v II. steber kot nadomestilo za krajšo delovno dobo zanemarjam), ima le kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje za javne uslužbenke.

V ustanovljenem Zaprtem vzajemnem pokojninskem skladu za javne uslužbenke bo do konca leta 2006 zbranih že okrog 45 milijard tolarjev (188 milijonov evrov) pokojninskih premij.

Če bi v obdobju 2006–2025 vplačevali pokojninske premije za vse zaposlene v Republiki Sloveniji (pri 5-odstotni nominalni rasti premij letno do leta 2025), bi pri predpostavljenem številu 737.000 zaposlenih do konca leta 2025 zbrali 10,84 milijarde evrov, kar bi predstavljalo 13,1-odstotni delež BDP. Povprečna zbrana pokojninska premija bi leta 2025 znašala 14.713 evrov.

Skupaj s pokojninskim zavarovanjem za javne uslužbenke bi tako ta oblika pokojninskega zavarovanja do leta 2025 dosegla 15,9 odstotka BDP. Takšen delež

BDP za II. steber pokojninskega zavarovanja bi Slovenijo uvrščal blizu sredine evropskih držav po današnjem stanju (med Nemčijo, ki ima 13-odstotni delež, in Italijo, ki ima 22-odstotni delež BDP).

Grobi izračun tudi pokaže, da bi glede na predvideno število zaposlenih (737.000) in glede na obseg sredstev (0,34 milijarde evrov) leta 2008 znašala povprečna vplačana premija predlaganega pokojninskega zavarovanja 38,68 evra mesečno oziroma 464,20 evra letno na zaposlenega.

Namesto konca Uspeh tega projekta je odvisen od odgovora na vprašanje, ali je o tem mogoče doseči politično soglasje in/ali nacionalni konsenz. To bo seveda pokazal odziv socialnih partnerjev in tudi sedanjih upokojujencev, ki s tem neposredno ničesar ne izgubljajo. Tudi tukaj gre namreč za obliko medgeneracijske solidarnosti, vendar v obrnjenem smislu. Če naj bi dvignili rodnost, so nedvomno pomemben pogoj za to ustrezne bivalne razmere za mlade družine, ki bodo skupaj s svojimi otroki v prihodnosti vplačevali prispevke za generacijo, ki bo v pokojninski sistem vstopila čez deset do petnajst let. Prav njim bi v prihodnosti deloma znižali breme vzdrževanja takratnih upokojujencev. Poleg tega bi jim bilo zagotovljeno več delovnih mest, saj se delovna doba sedanje aktivne populacije ne bi še naprej podaljševala. Zato bi bilo upravičeno pričakovati podporo upokojujenskih organizacij sedanjih upokojujencev.

Nadalje je mogoče sklepati, da bi bilo politično soglasje glede predlaganih sprememb pokojninskega sistema in sprememb v stanovanjski politiki verjetno lažje doseči med vlado Republike Slovenije in sindikalnimi konfederacijami, saj se je vlada proračunskim virom že odpovedala, zaposleni, ki jih večinoma zastopajo sindikati, pa dolgoročno pridobivajo dodaten vir za pokojnine. Za dosedo konsenza bo tako verjetno odločilna pripravljenost delodajalcev (ali t. i. socialnost kapitala). Ta bo toliko večja, kolikor bolj dolgoročno razmišljajo delodajalci. Naj torej velja maksima: **POSTANIMO BOGATEJŠI VSI – POČASI IN VARNO!**

O avtorju

Diplomiral je na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Leta 1994 se je zaposlil v kabinetu predsednika vlade, kjer se je kot državni podsekretar ukvarjal s svetovanjem na gospodarskem področju. Leta 2001 je postal vodja kabineta ministra za notranje zadeve, jeseni istega leta pa direktor novoustanovljenega Urada za sistem plač v javnem sektorju na Ministrstvu RS za notranje zadeve. Danes je generalni direktor Direktorata za plače v javnem sektorju na Ministrstvu RS za javno upravo.

Minister zavrača vse očitke

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

LDS je z vložitvijo interpelacije spet pokazala svojo nesposobnost vodenja ministrstva za zdravje v prejšnjem mandatu, interpelacija proti ministru Bručanu pa kup neresnic in demagoških trditvev, ki so brez podlage.

Vlada je pretekli četrtek potrdila odgovor na interpelacijo zoper ministra za zdravje Andreja Bručana, ki jo je 11. oktobra vložila opozicijska LDS, in ga v petek vložila v parlamentarno razpravo. Minister Bručan v celoti zavrača vse očitke kot neutemeljene. Odgovor je pripravil na 86 straneh, poslanci pa bodo o

njem razpravljali predvidoma na decembrski seji državnega zbora.

Demagoške trditve Minister Andrej Bručan je odgovor na kratko predstavil tudi na posebni tiskovni konferenci. Dejal je, da je bilo s pripravo odgovorov na neutemeljene očitke izgubljenega veliko dragocenega časa, zadovoljen pa je, ker bo lahko tudi širši

javnosti predstavil opravljeno delo in svoje dosežke. »Izraziti pa moram razočaranje nad navajanjem neresnic, demagoških trditvev in očitkov o neizvršenih nalogah v dveh letih mojega mandata pa tudi nepoznavanje prava Republike Slovenije, s katerimi so pisci interpelacije, med katerimi so tudi takšni, ki so ministrstvo vodili v prejšnjem mandatu, še

dodatno pokazali svojo nesposobnost vodenja ministrstva,« je dejal minister Bručan. Ob tem je opozoril na delovanje Gibanja za ohranitev javnega zdravstva, ki se po njegovem mnenju ne more deklarirati za civilno družbo. »Organizacije civilne družbe so seveda v demokratičnih okoljih dobrodošle, vendar morajo svojo vlogo in delovanje uresnič-

Odhod med koncesionarje ne pomeni razpada zdravstvenega doma.

vati v okvirih, ki čim bolj izločajo politične vplive. Za Gibanjem za ohranitev javnega zdravstva pa stojijo politično motivirane skupine, za katere bi bilo bolj smotno, če bi svoje argumente uveljavljale prek svojih poslanskih skupin, namesto da se njeni člani skrivajo za t. i. civilno družbo«, dodaja Bručan. Zdi se mu tudi zanimivo, da nekateri pisci interpelacije pa tudi uradni nasprotniki koncesionarstva zdravstvene storitve iščejo tudi pri zasebnikih koncesionarjih. Pravi, da je tega vesel, saj to le potrjuje veliko razliko med njihovimi besedami in dejanji.

Koncesije niso privatizacija

Prvi očitek vlagatelj interpelacije se nanaša na nenačrtno in nezadostno urejeno oziroma divjo privatizacijo na področju izvajanja zdravstvenih storitev. Predlagatelji ministru očitajo, da gre za razgradnjo javnega osnovnega zdravstva, nenadzorovano in nezakonito podeljevanje koncesij, nesprejetje mreže javne zdravstvene službe, odvzemanje pristojnosti in ogrožanje premože-

Nekdanji minister Dušan Keber

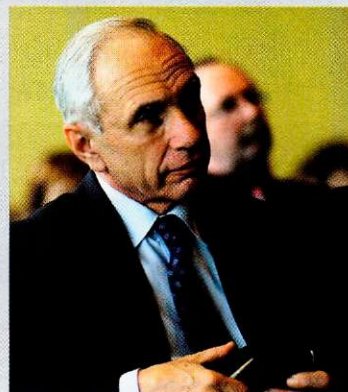
nja ter divjo privatizacijo, v kateri sodelujejo posamezniki. Minister Bručan odgovarja, da so očitki neutemeljeni, pisci interpelacije pa očitno še pod težo bremena 60-letne prepovedi zasebnega dela v zdravstvu namerno zavajajo, da podeljevanje koncesij pomeni tudi privatizacijo.

O koncesijah in nadzoru

Po veljavni zdravstveni zakonodaji, ki je bila sprejeta leta 1992, imamo v Sloveniji namreč mešan zdravstveni sistem na področju zbiranja sredstev. To pomeni, da imamo poleg obveznega tudi prostovoljno in dodatno zdravstveno zavarovanje. Imamo pa tudi mešan sistem lastnine; poleg javnih zavodov imamo zasebne bolnišnice in sanatorije ter tudi mešano izvajanje zdravstvenih služb. Poleg javnih uslužbencev in koncesionarjev v javni zdravstveni mreži imamo še zasebne izvajalce. Javno službo pod enakimi pogoji tako opravljajo javni zdravstveni zavodi in druge pravne in fizične osebe, ki za to pridobijo koncesijo. Bručan pravi, da je ob nastopu mandata napovedal ohranjanje vseh pridobitev zdravstvenega sistema, obljubil pa je nadgrajevanje in odpravljanje ugotovljenih slabosti. To pa pomeni stabilnost in izboljšanje sistema, ne pa obsežne privatizacije. »Moja opozorila o slabostih delovanja zdravstvenih domov so bila usmerjena v cilje za doseganje boljše dostopnosti in večje stroškovne učinkovitosti. Pozornost sem usmeril na učinkovitost celotnega zdravstvenega sistema in ne le javnih zavodov oziroma kar zdravstvenih domov, kot mi predlagatelji interpelacije očitajo,« pravi Bručan. Navaja še, da je v vseh napovedih stremel

Postopki pregledni in zakoniti

Minister za zdravje Andrej Bručan zatrjuje, da so bili vsi postopki pri podeljevanju koncesij pregledni, zakoniti in brez pritiskov, ki mu jih poskušajo pripisati predlagatelji. »Zanesljivo je vključitev nekaterih čistih zasebnikov v javno zdravstveno mrežo, dopolnitev programa nekaterih koncesionarjev in podelitev koncesij specialistom iz javnih zavodov s širitvijo v skladu z mrežo na sekundarni ravni odpravilo razlike v preskrbljenosti med posameznimi regijami, povečalo dostopnost državljanov do nekaterih programov in omogočilo učinkovitejšo realizacijo enkratnih programov v letu 2005 in 2006 za odpravljanje dolgih čakalnih dob.«

Andrej Bručan

Minister o zdravstvenih domovih

- Kot minister sem skrbnik javne zdravstvene mreže, katere pomemben del so tudi zdravstveni domovi. Ob vseh svojih obiskih izvajalcev zdravstvene dejavnosti jih nisem zaobšel, priznal sem jim nekatere njihove dosežke in izpostavil tudi določene preživete organizacijske oblike. Moja opozorila o slabostih delovanja zdravstvenih domov so bila usmerjena v cilje za doseganje boljše dostopnosti in večje stroškovne učinkovitosti, saj zgledi v EU kažejo, da so mogoče ali celo za državljane boljše drugačne povezave.
- Odhod zdravnikov med koncesionarje nikakor ne pomeni razpada zdravstvenega doma, zanesljivo pa zahteva reorganizacijo na poslovnem in organizacijskem področju.
- Dosedanji odhodi zdravnikov specialistov na sekundarni ravni so bili doseženi po dogovoru z vodstvi bolnišnic, opredelitvi obveznosti koncesionarja za sodelovanje v dežurni službi in drugih področjih dela znotraj dejavnosti, opredeljenih s strani bolnišnice.
- Do oškodovanja zaposlenih v zdravstvenih zavodih ne prihaja, privatizacija oziroma lastninjenje zdravstvenih domov in bolnišnic pa po zakonu o javnih finančah ni dovoljeno.

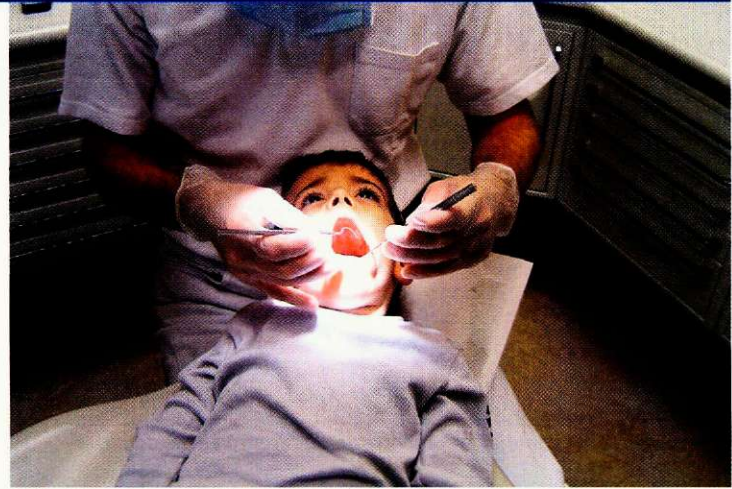
k postopnemu povečanju deleža koncesionarjev. Teh naj bi bilo na primarni ravni do 50 odstotkov, vendar brez prisile ali obveze, ob jasni ohranitvi, organizaciji in izvajanju preventivnih programov in urgentne službe. Poudarja, da s sprejetimi in predlaganimi zakoni ter vsemi izvedenimi ukrepi ni bila uvedena nikakršna privatizacija

ne na primarni in ne na sekundarni ravni. Zatrjuje, da si bo kot minister za zdravje tako kot doslej v skladu s svojimi pristojnostmi prizadeval za odpravljanje očitnih nesorazmerij v preskrbljenosti med posameznimi občinami, območji in specialnostmi. Koncesije pa se podeljujejo in se bodo podeljevale tudi v prihodnje ▶

Radio Krka
106.6 MHz

Čakalne dobe so se zmanjšale za štirikrat.

Največ koncesionarjev je med zobozdravniki.

► le tam, kjer potrebe zavarovanih oseb niso pokrite v obstoječi mreži javne zdravstvene službe. Ob tem poudarja, da podeljevanja koncesij v skladu s slovensko zakonodajo ni mogoče označiti kot kršitve prava EU. Poudarja še, da je nadzor nad koncesionarji tako kot nad vsemi izvajalci zdravstvenih storitev zakonsko jasno opredeljen. V letu 2005 je na primer ZZS opravil 1.101 finančno-medicinski nadzor pri dopolnitvi razmerja med koncesionarji in javnimi zavodi. Obseg nadzora s strani zdravniške zbornice pa poteka v enakem obsegu tako pri zdravnikih v javnih zavodih kot pri zdravnikih koncesionarjih, hkrati pa ministrstvo opravlja še upravni nadzor.

Dobiček ni glavni motiv Avtorji interpelacije zatrjujejo, da je dobiček glavni ali edini motiv koncesionarjev, minister pa to trditve zavrača. To utemeljuje s podatki ankete Združenja zasebnih zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije. Iz odgovorov je namreč razvidno, da so glavni razlogi zdravnikov za delovanje s koncesijo naslednji: samostojnost pri delu in odločitvah, nakup opreme in ureditev prostorov, organizacija dela po svoji meri in meri bolnikov ter večja možnost izobraževanja glede na potrebe izvajanja dejavnosti. Finančni motiv

zdravniki uvrščajo šele na peto do šesto mesto, čeprav ga vodstva javnih zavodov pogosto poudarjajo kot ključni razlog. Tako zdravniki s koncesijo kot minister ugotavljajo, da želijo nekatera vodstva s tem prikriti svoje slabosti, zaradi katerih so zdravniki v resnici odšli med zasebnike.

Trditve brez podlage Nadalje predlagatelji navajajo trditve o nekakšnem varčevanju zdravnikov koncesionarjev, ko naj bi ti omejevali napotitev bolnikov na diagnostične postopke, kar naj bi škodilo bolnikom, koristilo pa zdravnikom. Minister pravi, da teh trditve ni potrdila nobena resna raziskava ali analiza niti jih niso dokazali predlagatelji interpelacije. Na očitke o zmanjševanju zdravljenja na domu minister odgovarja, da je to res manjše, vendar je to opazno tako pri javnih zavodih kot pri koncesionarjih, podobno pa je tudi v

drugih državah. Zaradi starajoče se populacije se namreč povečuje nega oziroma oskrba v domu za starejše. Minister še dodaja, da so celovito rešitev odprtih vprašanj nege oziroma oskrbe opredelili v posebnem zakonu, ki so ga pripravili na ministrstvu. Na očitke, da se je zmanjšalo število preventivnih pregledov pri zasebnikih, minister odgovarja, da se to po podatkih ZZS ni zmanjšalo, nasprotno, opravijo jih celo več. Za izvajanje drugih preventivnih programov in za koordinacijo dejavnosti pa so zadalženi in financirani zdravstveni domovi.

Zdravstveni domovi Minister poudarja, da se pomena osnovnega zdravstvenega varstva kot enega od zagotovil za ohranitev stabilnosti zdravstvenega sistema ob znanih demografskih pritiskih in naraščanju kroničnih nenalezljivih bolezni nedvomno

zaveda. V nasprotju s predlagatelji interpelacije pa osnovnega zdravstva ne enači z javnimi zavodi, ampak se zavzema za učinkovitost celotnega zdravstvenega sistema na primarni ravni. Medtem ko predlagatelji interpelacije uspehe zdravstvenega sistema pripisujejo le zdravstvenim domovom, pa minister pravi, da sam tega ne more storiti. Da bi takšno tezo potrdili, bi morali namreč primerjati kazalce pred letom 1990, ko še ni bilo zdravnikov s koncesijo. Predlaga, naj ustrezno primerjavo opravijo predlagatelji, saj so zdravstveni sistemi preveč kompleksni in preobčutljivi za lahkotne, verbalne in zavajajoče ocene. Minister dodaja, da so bili tudi razni poskusi primerljivosti zdravstvenih sistemov v Sloveniji in v drugih državah glede učinkovitosti, kakovosti in enakosti s strani predlagateljev interpelacije sicer predstavljeni z vso previdnostjo, vendar prepogosto tendenciozno uporabljeni za parcialna dokazovanja. Pripravljalci so se namreč pri svojih očitkih opirali na študijo Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 2000, minister pa pravi, da bi to lahko uporabil tudi sam v svojem odgovoru, v katerem zavrača očitke. Kot primer navaja Francijo, ki ima na primarni ravni 97 odstotkov samozaposlenih zdravnikov.

Razlog za koncesije Predlagatelji ministru pripisujejo tudi nekatere posledice, ki naj bi bile nastale v zdravstvenih domovih zaradi podeljevanja koncesij. Minister pravi, da so bile približno 900 zdravnikom na primarni ravni koncesije podeljene še pred njegovim man-

Na tem naslovu deluje Gibanje za ohranitev javnega zdravstva, pošto prejema v poštni predal, vodstvo pa se menda srečuje vsak ponedeljek popoldne. Člani so izrazito politično usmerjeni in pripadniki nekdanjega totalitarnega režima.

Manipulacija s čakalnimi dobami

Pisci interpelacije ministru očitajo, da je zavlačeval s porabo sredstev za dodatne programe za odpravljanje čakalnih dob v letu 2005 in s tem povzročil neprecenljivo škodo čakajočim bolnikom, zavajal slovensko javnost s čakalnimi dobami za nekatere preiskave in posege ter deloval brez strategije za odpravljanje čakalnih dob. Minister zavrača vse očitke kot neutemeljene in pravi, da so zavajajoči. Ob nastopu mandata je najprej opravil pregled seznamov čakajočih. V anketo, ki je zajela stanje na dan 31. 12. 2004, so bili tako vključeni vsi tisti programi, ki jih spremljajo od leta 2000 dalje, to pa so mamografije, angiografije, preiskave CT in MR, operacije sive mrežnice, operacije na ožilju, operacije kil, žolčnih kamnov, operacije na odprtem srcu, balonske dilatacije koronarnih arterij, koronarografije, operacije golš, nosu in grla ter program ortopedskih operacij. V letu 2005 je vlada za nujne širitve programov z dolgimi čakalnimi dobami namenila 10,3 milijarde, v letu 2006 pa 6,1 milijarde tolarjev. Hkrati je sklenila, da se tudi del presežka prihodkov nad odhodki ZZS v letu 2005 nameni enkratni širitvi programov v letu 2006. Ob tem minister navaja, da se je število vseh čakajočih bolnikov že v prvem letu njegovega mandata zmanjšalo za 35 odstotkov, v dveh letih pa za skoraj štirikrat.

Očitek o neustrezni izbiri svetovalcev

Na očitek o neustrezni izbiri svetovalcev Bručan odgovarja, da kot minister za zdravje ne najema svetovalcev iz Avstralije za pripravo reforme in zakonov. Prejšnji minister (Dušan Keber, op. av.) je za pripravo reforme in v lastni stranki zavrjnene bele knjige porabil blizu 750 milijonov tolarjev, ki jih bodo davkoplačevalci kot anuiteto Svetovni banki odplačevali še 12 let. Sam je za svetovalce izbral znane slovenske strokovnjake z bogatimi izkušnjami na vseh potrebnih področjih.

Število zdravnikov in zobozdravnikov v zasebnih in javnih zavodih v letu 2005

	SKUPAJ	JAVNI ZAVODI	KONCESIONARJI	V %
Splošni zdravniki	1.215	941	274	22,6
Zobozdravniki	1.065	541	524	49,2
Specialisti	1.309	1.118	191	14,6
Ginekologi	130	92	29	29,2

Opomba: Koncesionarji – samozaposleni zdravniki

Podatek v zadnji koloni pomeni odstotek števila samozaposlenih v skupnem številu zdravnikov in zobozdravnikov.

Vir: Poslovno poročilo ZZS za leto 2005

Število čakajočih z dolgo čakalno dobo

1. 10. 2003	31. 12. 2004	31. 12. 2005
48.544	58.743	47.683

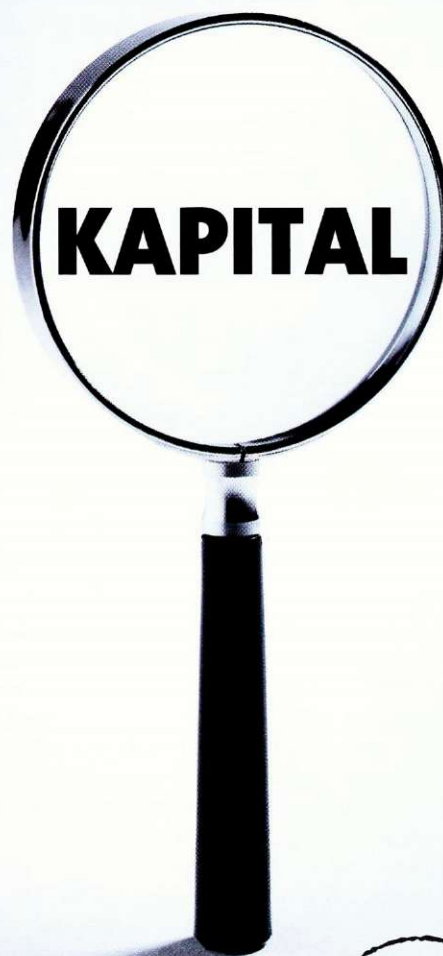
datum. Poudarja še, da koncesije na primarni ravni podeljujejo občine, ki so hkrati ustanoviteljice zdravstvenih domov. Te imenujejo tudi vodstva domov in prek svetov nadzirajo njihovo poslovanje. Ob tem Bručan opozarja na veliko

odgovornost vodstev zdravstvenih domov za to, da si več kot 60 odstotkov zdravnikov javnih zavodov želi oditi med koncesionarje, pri tem pa za glavni razlog navajajo željo po samostojnosti pri delu in odločitvah. **D**

NALOŽBENO ZAVAROVANJE Z JAMSTVOM GLAVNICE Triglav **ALFA**

www.triglav.si

POVEČAJTE SVOJ

Uspešnost nevtralnno naložbenih strategij je neodvisna od smeri gibanja denarnih trgov.

Delnice znova rekordno

Boštjan Kramberger, Kapitalska družba

V zadnjem tednu se je na svetovne borze znova vrnil optimizem. Evropski indeksi so na šestletnih vrhovih, ameriški Dow Jones je dosegel rekordno vrednost vseh časov, azijski indeksi so dosegli rekordno vrednost.

PORTFELJ 9 DELNIC NA DAN 10.11.2006

VREDNOSTNI PAPIR	TRG	INDEKS	VALUTA	ŠT. LOTOV	NAKUPNITEČAJ	TEČAJ 10.11.2006	RAST DELNIC V %	SKUPAJ V SIT
1 Petroleo Brasileiro S.A.	Amerika	NYQ	USD	53	96.88	92.88	-4.13	915,906
2 Krka	Slovenija	SBI	SIT	10	143000	185886	29.99	1,858,860
3 Continental	Nemčija	GER	EUR	50	83.42	86.4	3.57	1,035,245
4 Ishare MSCI Japan	Amerika		USD	387	13.83	13.44	-2.82	967,750
5 Vallourec	Paris	PAR	EUR	23	182	207	13.74	1,140,926
6 Raiffeisen International	Dunaj	VIE	EUR	55	76.09	86.03	13.06	1,133,893
7 Puma ag	Nemčija	GER	EUR	15	279.39	293.04	4.89	1,053,362
8 Komercialna banka	Makedonija	MBI	MKD	47	5477	5477	0.00	1,001,360
9 Andritz	Avstrija	VIE	EUR	30	142.75	142.75	0.00	1,026,258

Denar v SIT 880,730 • Skupaj 11,014,290

Vrednost portfelja 04.11.2005→10,023,326 • Vrednost portfelja 10.11.2006→11,014,290 • Donosnost portfelja v odstotkih→9.89 • Donos portfelja v SIT→990,964
EUR→239.64 • USD→186.06 • MKD→3.89

Zadnji dobri izidi so, kot kaže, opogumili investitorje, ki znova verjamejo v podjetja in v njihovo nadaljnjo rast, kar niti ni težko, saj je kar 74 odstotkov vseh podjetij v sestavi ameriškega borznega indeksa S&P 500 v tretjem četrtletju doseglo boljše izide od pričakovanih. Če k temu dodamo še veliko stopnjo zaposlenosti in božično-novoletni čas, ki nam je v zadnjih desetih letih kar sedemkrat postregel z višjimi cenami delnic od letnega dvomesečnega povprečja, potem je optimizem na mestu. Verjetno bodo letos zelo zanimive delnice, ki se ukvarjajo s tehnologijo, saj so bile le-te v zadnjih letih bolj zastopljene, kar kaže tudi pogled na letošnje izide. Medtem ko je Dow Jones od začetka leta za 12,98 odstotka v plusu, je Nasdaq (indeks tehnoloških delnic) v plusu le za

8,36 odstotka. Prejšnji teden sta k rasti Nasdaq, ki je na tedenski ravni pridobil 2,53 odstotka, pripomogla predvsem Microsoft in Cisco. Prvi je objavil, da bo ta mesec začel prodajati program Windows Vista, drugi pa je objavil izide, ki so bili nad pričakovanji.

V Evropi se indeksi znova vrtijo okoli šest letnih vrhov. Tudi izidi evropskih podjetij so boljši od pričakovanih. Nemški DAX je v preteklem tednu zrasel za slaba 2 odstotka, francoski CAC 40 pa za dobra 2 odstotka. Izidi, ki prihajajo iz evropskih podjetij, so večinoma nad pričakovanji. Prejšnji teden so nas presenetili pri francoskem Totalu, ki je največja rafinerija v Evropi, in pri nemškem RWE AG. Bolj žalostni so lahko delničarji Novartisa in Astre Zenece, katerih premoženje se je zaradi demokratskega prevzema

kongresa v Ameriki znižalo. Demokrati so namreč napovedali nižanje cen zdravil, kar se pozna tako pri evropskih kot pri ameriških izdelovalcih zdravil.

Japonska s svojim indeksom Nikkei 225 še zmeraj »caplja« za drugimi svetovnimi indeksi. Od začetka leta Nikkei 225 ni dosegel praktično nobene rasti. Tokrat japonskemu gospodarstvu ne diši nizek tečaj ameriškega dolarja. Drugače se obnašajo drugi indeksi v regiji, saj je večina pri najvišjih vrednostih od njihovega nastanka.

V Sloveniji smo v preteklem tednu dočakali nekaj prevzemnih

ponudb, ki pa ne vplivajo bistveno na vrednost slovenskega borznega indeksa. Blue chipi so v preteklem tednu celo nekoliko padli, saj je vrednost SBI za dobrega pol odstotka nižje kot teden poprej.

Cena nafte je po objavi Mednarodne agencije za energijo, ki je napovedala manjšo svetovno porabo nafte, znova padla. V petek se je ustavila pod 60 ameriški dolarji za sodček.

Tokrat bomo v svoj portfelj dodali delnico Komercialne banke Skopje. Delnica omenjene družbe je padla z dobrih 7.000 denarjev na 5.477. Razlog za tako drastičen padec je bila objava skupine lastnikov, ki obvladuje 52 odstotkov banke, da se na razpis ni odzval nihče, ki bi ustrezal merilom. Poleg tega bomo kupili tudi delnice Andritza, ki bi lahko po zelo dobrih izidih nadaljevale pot navzgor. **D**

ZMANJŠAJTE DOHODNINO
**POVEČAJTE
POKOJNINO**

IZKORISTITE NAJVIŠJO PRIZNANO
DAVČNO OLAJŠAVO

KAPITALSKA DRUŽBA

www.kapitalska-druzba.si

Čista toplina.

Čista toplina, plin in kurilnega olja za ogrevanje doma
pomeni različne ugodne načine obročnega plačevanja.
Najbolj preprost način plačila predstavlja kartica Magna,
s katero lahko račun poravnate celo v 12 obrokih. Lahko pa
tudi odločite tudi za ugoden BankKredit Petrol. Dodatne infor-
macije na brezplačni številki 080 22 66 in na www.petrol.si.

080 22 66 dostava plina za plinohram in
kakovostnega kurilnega olja

PETROL

Zadnji krog privatizacije?

Peter Krivc, foto: arhiv Demokracije

V zadnjem času smo lahko opazili velike premike lastniških deležev v najpomembnejših slovenskih podjetjih. Gre za okrepitev lastništva glavnih akterjev ali za drugi krog privatizacije in postopen umik države iz gospodarstva?

Cilj države je umik Kapital-ske in Slovenske odškodninske družbe iz gospodarstva. Prva bo potrebovala denar za izplačilo pokojnin, druga pa za poplačilo denacionalizacijskih obveznosti in odškodnin žrtvam vojne in povojnega nasilja. Umik bo potekal postopoma.

Deleži paradržavnih skladov

Pretekli ponedeljek se je iztekel rok za zbiranje ponudb za nakup delnic in poslovnih deležev v 84 podjetjih v lasti Kapitalske družbe, Slovenske odškodninske družbe in DSU, d. o. o. Ponudbe, ki niso zavezujoče za ponudnike in brezpogojne za kupce, bo pregledala in ocenila posebna komisija. Kapitalska družba je potencialnim kupcem ponudila lastniške deleže v 23 delniških družbah in 7 družbah z omejeno odgovornostjo, Slovenska odškodninska družba v 24 delniških družbah in 6 družbah z omejeno odgovornostjo, D.S.U. pa v 3 delniških družbah in 3 družbah z omejeno odgovornostjo. V večini gre za manjša podjetja in podjetja, ki niso uvrščena v organizirano trgovanje z vrednostnimi papirji. Deleži ve-

čjih podjetij – Gorenja, Save, Istrabenza, Žita in drugih – bodo prišli na vrsto za prodajo v drugem krogu, to je v roku naslednjih dveh let. Seveda le v primeru, če pred tem rokom ne bo prišlo do prevzemov ali menedžerskih odkupov.

Prevzemna ponudba Save Podjetnik Franc Gajšek iz Slovenskih Konjic oziroma njegovo podjetje Ibiko je objavilo namero za prevzem Save. V njej navedena ponudba znaša 49.500 tolarjev, kar pomeni, da bi za odkup vseh delnic potreboval skoraj 100 milijard tolarjev. Za ilustracijo: približno dvakrat toliko je znašala kupnina za Lek, ki ga je Novartis prevzel v letu 2002. Gajšek je že poskušal aktivno vstopiti v lastniško strukturo

kranjskega holdinga, vendar pri tem ni bil uspešen. Ali je sposoben zbrati tolikšno vsoto denarja, ni znano, prav tako ni znano, ali za prevzemom ne stoji katero od večjih domačih ali tujih podjetij. Holdingška skupina Sava je sicer pomemben igralec v blejskem turizmu in lastnica Panonskih term, za prevzemnika pa bi bil vsekakor zanimiv njen prek 40-odstotni odstotni lastniški delež v Gorenjski banki. Da je prevzem malo verjeten, potrjuje tudi dejstvo, da prijateljske družbe – predvsem podjetja in skupine NFD, Merkur in Gorenjska banka – obvladujejo približno tretjino podjetja. Če bo nameri sledila dejanska ponudba za prevzem, ključno vlogo lahko odigrajo mali delničarji in oba pa-

radržavna sklada. Pregled ključnih finančnih podatkov prikazuje razliko v velikosti obeh podjetij.

Iz podatkov je razvidno, da premoženje, s katerim upravlja poslovna skupina Sava, za skoraj 100-krat presega sredstva Ibika. Čisti dobiček Save je v letu 2005 znašal 9,2 milijarde tolarjev, medtem ko ga je bilo v Ibiku 3,2 milijona tolarjev. Sava je družba z več kot 3.000 zaposlenimi, Ibiko pa, kot kažejo podatki, zaposluje le eno osebo.

Družbe okoli KD kopicijo denar

V sredini oktobra je KD holding objavil prevzemno ponudbo in prospekt za odkup delnic Deželne banke Slovenije. Le nekaj dni pozneje je prevzemno ponudbo objavila tudi Kapitalska zadruga z. b. o. Obe podjetji sta že delni lastnici banke. Finančno-zavarovalniški holding KD bi s prevzemom banke lahko odlično dopolnil paletu finančnih storitev, ki jih ta čas ponuja na trgu. Interes za nakup s strani Kapitalske zadruge se verjetno skriva tudi v strategiji poslovanja banke, ki je med drugim usmerjena v agroživilski segment. Da KD s prevzemom misli resno, lahko sklepamo po kopicenju denarja, ki so ga družbe okoli KD prejele s prodajo 19,99 odstotka Dela in slabih štirih odstotkov kapitala Droge Kolinske. Za sveženj so iztržili kupnino v znesku skoraj 6 milijard tolarjev, kar bi zadoščalo za odkup večinskega deleža Deželne banke. Uradnih komentarjev vodilni v KD niso podali. Delo je bilo prodano dvema bankama, in sicer Abanki Vipa in Probanki. Za delnico so iztržili 31.600 tolarjev, kar je precej manj od nakupne cene. Kot kaže, pri črno-oranžnih ni vse naprodaj samo za dober denar, kot rad poudarja Matjaž Gantar, ampak včasih kakšno naložbo prodajo tudi z izgubo. Omeniti velja, da kopicenje denarja morda ni namenjeno le prevzemu DBS,

Primerjava med Ibikom in poslovno skupino Sava

V MILIJONIH SIT	IBIKO	POSLOVNA SKUPINA SAVA
Sredstva	1.629	156.006
Prihodki	119	58.462
Čisti dobiček	3,2	9.216
Število zaposlenih	1	3.047

Vir: Ajpes, Letna poročila. Op: podatki za leto 2005

ampak tudi morebitnemu nakupu večjega deleža v NLB.

Istrabenz zrel za odkup? Pri predstavitvi strateškega načrta podjetja za obdobje 2007–2011 so govorili tudi o konsolidaciji lastništva in umiku države iz koprskega holdinga. Igor Bavčar za zdaj ne želi komentirati spremembe v lastniški sestavi in tudi ne špekulira, kako bodo ravnali ključni akterji v obdobju naslednjih dveh let, ko se pričakuje javna ponudba za prodajo državnih deležev. Vsekakor bo vodstvo družbe v prihodnje premislilo o menedžerskem prevzemu.

Zanimivo je, da se Bavčar vsaj javno ne želi ukvarjati s svojimi lastniki. Maksima holding, ki ima v lasti več kot petino Istrabenza, je ta čas prevzemna tarča. Sprva je bilo videti, da jo prevzema podjetje FB Investicije, hčerinska družba Factor banke, vendar se je kmalu izkazalo, da v ozadju stoji skupina Poteza. Eden od razlogov, zakaj se je vodstvo v Istrabenzu vsaj navidezno tako oddaljilo od celotne zgodbe me-

Igor Bavčar, Istrabenz

njavanja enega od večjih lastnikov, je verjetno tudi v tem, da je prevzemnik Maksime Istrabenzu prijazna družba.

Istrabenzov strateški načrt predvideva stabilno rast vrednosti sredstev s povprečno letno stopnjo pet odstotkov in 10-odstotno letno rast dividend. Omejili so tudi delež netodolga glede na vrednost vseh sredstev. Dolga naj bi bilo največ 60 odstotkov ali deset odstotnih točk več od zdajšnjega deleža. Večja zadolženost bo potrebna predvsem zaradi načrtovanih večjih vlaganj. Podjetje se želi aktivno vključiti v energetiko, tudi

Matjaž Gantar, KD Group

z graditvijo hidroelektrarn v Bosni in Hercegovini. Postati želijo eden ključnih energetskih igralcev na območju jugovzhodne in srednje Evrope. Pomemben je še podatek, da bo ključno merilo uspešnosti pri naložbah, ki jih upravljajo, rast njihovih tržnih vrednosti. Vse povedano daje občutek, da se je poslovodstvo odločilo za resnejši in bolj odgovoren pristop k vodenju družbe. Razlog za to bi lahko bil tudi postopno vključevanje vodilnih v lastništvo podjetja bodisi z nakupom delnic na trgu, iz sklada lastnih delnic podjetja ali pa z odkupom deležev KAD in SOD.

Kdo peče boljši kruh? Prevzemni boj se je vnel tudi za pekarno Mlinotest. Za odkup se potegujeta Pekarna Blatnik in Žito. Gre za podobno dilemo kot v primeru Save in Ibika, vendar v malo manjšem obsegu. Prihodki od prodaje Mlinotesta so lani znašali skoraj 8,4 milijarde tolarjev, Pekarna Blatnik jih je imela dobro polovico manj, čistega dobička je bilo pri ajdovski družbi nekaj več kot 178 milijonov, kar je skoraj petkrat več kot pri Blatniku. Z vidika potrošnikov bi bilo bolje, da prevzem opravi Pekarna Blatnik. Žito že sedaj (količinsko) obvladuje okrog 40 odstotkov trga, skupaj z Mlinotestom pa bi se odstotek povečal na okrog 58, kar bi lahko predstavljalo monopolni položaj. Na drugi strani pa bi Blatnik skupaj z Mlinotestom obvladoval okrog 20 odstotkov trga.

Kako se bodo odvile prevzemne namere in ponudbe ter krepitve lastniških deležev, bo kot vedno pokazal čas. Državna sklada bosta morala za svoje premoženje iztržiti čim boljše ceno, kupci svežnjev pa poskrbeti za prihodnje zdravo poslovanje podjetij. **D**

ROD STEWART

ZADENITE

EUR

Z RODOM STEWARTOM NA 102.4 IN 103.7

RADIO CENTER 102.4, 103.7 MHz

WWW.RADIOCENTER.SI

Pretrresi na železnicah

Peter Avsenik, foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Negativno mnenje Računskega sodišča RS o poslovanju Holdinga Slovenske železnice in njegovih odvisnih družb v letu 2004 je potrdila težave, s katerimi se sooča holding, ki medtem čaka na novega direktorja.

Računsko sodišče je na tiskovni konferenci pred dobrim tednom dni v Mariboru predstavilo revizijsko poročilo o poslovanju Holdinga Slovenske železnice (SŽ) in njegovih odvisnih družb v letu 2004. Družbi, ki je v stoodstotni državni lasti, je izreklo negativno mnenje, od vodstva holdinga pa zahtevalo odzivno poročilo, v katerem mora v treh mesecih izkazati potrebne popravilne ukrepe. Negativno mnenje je bilo po besedah prvega namestnika predsednika računskega sodišča Tomaža Vesela izrečeno zlasti zato, ker novoustanovljene družbe (SŽ Tovorni promet, SŽ Potniški promet in SŽ Infrastruktura) niso izvedle preoblikovanja javnega podjetja Slovenske železnice v skladu z zakonom. Kršenih naj bi bilo tudi precej drugih predpisov pri prikazu premoženja in obveznosti, zakonu o javnih naročilih in smiselni uporabi predpisov za prodajo državnega stvarnega premoženja. Poslovodstvo holdinga je v prvem odzivu na revizijsko poročilo presodilo, da je večino nepravilnosti, ki so nastale v mandatu prejšnjega poslovodstva, že odpravilo. Omenjeno revizijsko poročilo se nanaša na obdobje, ko je holding vodil direktor Blaž Miklavčič.

Sprememba zakona? Vlada ima tako dve možnosti – da pozove holding, naj nemudoma začne spoštovati veljavno zakonodajo

Tomaž Vesel, računsko sodišče

Kdo bo prevzel krmilo Slovenskih železnic?

na področju preoblikovanja in privatizacije javnega podjetja Slovenske železnice ali da spremeni zakon (kot kaže, bo obveljalo slednje). Predsednik Sindikata železniškega prometa Slovenije (SŽPS) Damjan Rak je izrazil prepričanje, da "bo vlada storila vse, da se veljavna zakonodaja spoštuje tudi v smislu upoštevanja evropskih direktiv". Na ministrstvu za promet pa so pojasnili, da je novela zakona o železniškem prometu že pripravljena in da je v skladu z direktivami EU. Rešitev vidijo v integriranem modelu organiziranosti SŽ. "Transparentnost poslovanja za zagotavljanje gospodarskih javnih služb (potniški promet, vodenje prometa, vzdrževanje javne železniške infrastrukture) bo skladno z direktivami EU zakonsko urejeno z ločenimi računovodskimi izkazi, ki bodo javno objavljeni," so zapisali na ministrstvu.

Odhod iz obupa? Borisa Živca, ki je od Miklavčičevega odstopa konec leta 2004 vodil SŽ kot vršilec dolžnosti direktorja, je junija lani

nesledil novi direktor Jože Jurkovič. Kmalu po njegovem nastopu je uprava holdinga v poslovanju zaznala rahle pozitivne spremembe. Rekordni tovorni promet in otoplitev odnosov z Luko Koper sta bila po Jurkovičevem mnenju posledica boljše notranje komunikacije. A novembra je sledil niz opozorilnih stavk, na katerih je del sindikatov opozarjal na slabo vodenje poslova. Direktorju v sindikatih ni uspelo doseči soglasja o prerazporejanju plač, zato se povečana dejavnost na področju tovarnega prometa ni poznala na plačah. Nadzorniki iz vrst zaposlenih so tako že junija prvič zahtevali Jurkovičev odstop, sindikalisti pa so strnili vrste in zahtevali izplačilo regresa. Slovenske železnice so prosile nadzorni svet za premostitveno posojilo. Po začetnih zapletih je bilo slednje odobreno, in sicer v višini milijarde tolarjev. Državni sekretar na ministrstvu za promet in predsednik nadzornega sveta holdinga Peter Verlič je tedaj pojasnil, da gre predvsem za primanjkljaj na področju gospodarskih javnih službe in za dejstvo,

da še ni bila realizirana prodaja nepremičnine. Šlo je za zemljišče v Novi Gorici, s prodajo katerega bi bili dolgovi naposled pokriti, a do prodaje pozneje ni prišlo.

Pred dobrim mesecem dni je Jože Jurkovič svoje delovno mesto zapustil. Kot je dejal, je odšel iz osebnih razlogov, vendarle pa je slišati, da je odstopil, ker ni znal dovolj učinkovito usklajevati zelo različnih interesov sindikatov (poleg vsega ima direktor v holdingu samo četrtinsko možnost odločanja). Slednje je potrdil tudi Damjan Rak. "Ve se, da se zadnje mesece g. Jurkovič ni najbolje razumel z drugimi člani poslovodstva, ki so mu zamerili predvsem preveč samostojno delovanje, samostojno pogajanje ob prodaji nepremične v Novi Gorici, dogovarjanje o strateškem povezovanju na letališču Maribor in še bi se kaj našlo," je dejal predsednik sindikata. Holding je letos že v osmih mesecih ustvaril 2,5 milijarde tolarjev izgube, po besedah Petra Verliča pa bi lahko izguba do konca leta narasla na 4,5 milijarde tolarjev.

Neracionalna ureditev razmerij na SŽ

Predsednik nadzornega sveta Slovenskih železnic

Peter Verlič o revizijskem poročilu

Vaš komentar na revizijsko poročilo računskega sodišča.

Na enake ugotovitve računskega sodišča, kot so v poročilu o nepravilnostih v poslovanju Holdinga Slovenske železnice, d. o. o., in se nanašajo na leto 2004, ko je bil generalni direktor Blaž Miklavčič (ta je bil decembra 2004 razrešen iz krivdnih razlogov zaradi ugotovitve nekaterih nepravilnosti), je opozoril tudi nadzorni svet oz. z njegove strani izbrana revizijska hiša.

Poročilo računskega sodišča bo uvrščeno na dnevni red nadzornega sveta HSŽ, poslovodstvo pa bo v predpisanem roku pripravilo odzivno poročilo z izkazom vseh zahtevanih popravilnih ukrepov in o tem obvestilo tudi nadzorni svet, ki bo pozorno spremljal vse aktivnosti poslovodstva na tem področju.

Predsednik NS Peter Verlič

Komu pripisujete krivdo za ta katastrofalni rezultat revizije?

Rezultat poslovanja je posledica učinkovanja različnih dejavnikov, tako zunanjih kot notranjih, pri čemer bi posebej opozorili na neracionalno ureditev razmerij na področju železniškega sistema in na slabo stanje javne železniške infrastrukture. Gre za vprašanja, ki jih ni mogoče urediti brez sistemskih ukrepov na zakonodajnem področju in področju financiranja, katerih priprava in izvedba terja več časa.

Ministrstvo za promet je pripravilo predlog sprememb in dopolnitev zakona o železniškem prometu, ki rešuje del navedenih sistemskih vprašanj. Zakon je ta čas v medresorskem usklajevanju, je pa že koalicijsko usklajen in predvideva model holdinške organiziranosti železnic, v katerem se opravljajo vse temeljne dejavnosti v eni družbi. Ta model je za Slovenijo najbolj racionalen in učinkovit in temelji izključno na strokovnih argumentih (kadrovski, finančni, ekonomski in tehnološki razlogi).

Milijarde za posodobitev

“Stanje javne železniške infrastrukture se zaradi nezadostnih sredstev za njen razvoj, vzdrževanje in posodobitev iz leta v leto slabša. Slabo stanje je razvidno iz številnih poškodb in napak, ki nastajajo na tirih, vozni mreži, napravah SV, kretnicah, in iz uvedenih počasnih voženj, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje,” so zapisali sestavljavci dela resolucije o nacionalnih razvojnih projektih, ki se nanaša na modernizacijo železniškega omrežja. Slaba infrastruktura vzbuja bojazen, da bi se peti prometni koridor izognil Sloveniji, na kar je septembra opozorila tudi evropska koordinatorka za peti prometni koridor Loyola de

Palacio, ki je v svojem letnem poročilu izrazila zaskrbljenost zaradi terminskega načrta graditve slovenskega dela koridorja.

Ministrstvo za promet namerava zato v prihodnjih 12 letih razvoju železniškega omrežja nameniti skoraj 9 milijard evrov oziroma največji delež sredstev, namenjenih za promet. Pri tem naj bi približno polovico prispevala javno-zasebna partnerstva, nekaj manj državna blagajna, nekaj pa naj bi se nabralo tudi iz evropskih skladov. Vendar niti ta sredstva ne bodo kaj dosti pomagala, če ne bo v vodstvu holdinga sposobnih ljudi, ki bodo znali krmariti med različnimi interesi zaposlenih. ■

Kakšno bo vreme čez 6 dni?

Vremenska napoved za 6 dni vnaprej!

Prva slovenska televizija s šestdnevno vremensko napovedjo.

Info TV je slovenska televizija, ki celodnevno predvaja poročila vsakih 15 minut. V naših informativnih oddajah lahko spremljate tako dogajanje doma kot po svetu. Info TV lahko sprejemate samo preko kabelskih sistemov. Program je popolnoma brezplačen. Za več informacij pokličite vašega kabljskega operaterja.

Vremenska napoved za 6 dni je na sporedu v novicah, ki so 15 minut do in 15 minut čez vsako polno uro. Vremensko napoved "6 dni" najdete tudi na Mobilovem mobilnem portalu Planet (Info/Vreme).

Naročnik oglasa Info TV, d.o.o., Novo mesto

Most na Bližnji vzhod

Mitja Volčanšek, STA; foto Srdjan Živulović/BOBO, arhiv Demokracije

Slovenska vladna delegacija, ki jo je vodil premier Janez Janša, je s skupino gospodarstvenikov obiskala Savdsko Arabijo in Kuvajt. Namen obiska je bila krepitev gospodarskega sodelovanja in spodbujanje političnega dialoga z islamom.

Srečanje predsednika slovenske vlade Janeza Janše s savdskim kraljem Abdulahom

Predsednika vlade so spremljali ministri za zunanje zadeve Dimitrij Rupel, za gospodarstvo Andrej Vizjak, za obrambo Karl Erjavec in za zdravje Andrej Bručan, poleg njih pa kar 60-članska gospodarska delegacija, ki je zastopala 40 domačih podjetij. Prvič se je uradnega obiska udeležila tudi Janševa izbranka, mlada, simpatična zdravnica Urška Bačovnik iz Velenja.

Težak dialog Kljub nedvomno velikemu pomenu obiska visoke slovenske delegacije pa si ne mo-

remo zatiskati oči pred realnostjo savdske družbe in politike, ki ostajata ukleščeni v krut vahabitski integralizem. Slednji ne vzdržuje niti navidezne politične in verske pluralnosti ter posega v obče človeške pravice žensk in drugih manjšin. Riad je žal svetovno središče ene najskrajnejših oblik islama, ki ga je v preteklosti zaznamoval nasilni fanatizem, danes pa s pomočjo bajnega naftnega bogastva poskuša ta model izvažati tudi v druge, zmernejše islamske države.

Ob tem ne smemo pozabiti, da večina islamskih teroristov iz-

haja prav iz te države, ki je tudi domovina vodje Al Kaide Osame bin Ladna. Absolutna monarhija, kjer je še zmeraj v veljavi kazenski zakonik, ki uporablja taljansko načelo (sekanje udov) za homoseksualnost, bičanje zaradi pijančevanja itd., je vprašljiv sogovorec. Ker politične stranke

ne obstajajo, splošnih volitev ni, medtem ko so lokalne uvedli šele lani. Pot v demokratizacijo bo torej vse prej kot preprosta.

Ta ogromna, a redko poseljena država z več kot dvema milijonoma kvadratnih kilometrov površine ima po drugi strani po ocenah strokovnjakov na zalogi okoli 24 odstotkov svetovnih naftnih rezerv oziroma dobrih 260 milijard sodčkov »črnega zlata«. Če vse to vzamemo v zakup, gre vsekakor za izredno pomembnega mednarodnega partnerja, ki pomembno vpliva na mednarodno diplomacijo in katerega razvojni potencial še ni povsem izkoriščen. Poleg tega se Slovenija že zdaj trudi navezati čim trdnjše stike z mednarodnimi partnerji za čas, ko bo nastopila predsedovanje EU.

Odkrivanje novega trga Prvi uradni slovenski obisk v Savdovi Arabiji je bil od samega začetka delaven. Že prvi dan so naši predstavniki podpisali vrsto dvostranskih sporazumov o sodelovanju med državama na različnih ravneh. Minister Vizjak se je s savdskim državnim ministrom za zunanje zadeve Nizarjem Madanijem pogovarjal o morebitnih naložbah v Sloveniji, ki so zdaj skromne, saj je trgovinska menjava med državama lani dosegla le 14 milijonov evrov. Vizjak je poudaril možnosti naložb na področju turizma in morebitno odprte ladijske linije med Koprom in tamkajšnjimi pristanišči, prek katerih bi Slovenija lahko okrepila svojo navzočnost na celotnem območju.

Kljub pomenu obiska slovenske delegacije si ne moremo zatiskati oči pred realnostjo savdske družbe.

Kuvajtski emir šejk Sabah al Sabah

V nedeljo so odprli savdsko-slovensko poslovno konferenco z več kot 100 slovenskimi in arabskimi poslovneži. Na njej je premier Janša poudaril dobro infrastrukturo in bližino večine pomembnejših evropskih trgov kot prednosti Slovenije pri vlaganjih savdskega kapitala, pri čemer ni zanemarljivo niti slovensko poznavanje trgov nekdanje Jugoslavije. Premier Janša se je sešel tudi s prestolonaslednikom princem Sultanom, s katerim je govoril tako o dvostranskih odnosih kot o razmerah na Bližnjem vzhodu, predvsem v Iraku in na palestinskih ozemljih.

Osrednji dogodek pa je nedvomno bilo srečanje predsednika vlade s savdskim kraljem Abdulahom v nedeljo popoldne. Janša je ob tej priložnosti dobil zagoto-

Premierja Janeza Janšo je prvič na uradnem obisku v tujini spremljala Urška Bačovnik.

vila, da bo država gostiteljica »v času slovenskega predsedovanja Evropski uniji v prvi polovici leta 2008 z EU sodelovala na področju energetske varnosti in medkulturnega dialoga«. Tokratni obisk utegne biti prelomnica v sodelovanju med državama, zato se ne čudimo pripravljenosti slovenske strani na odprtje slovenskega gospodarsko-političnega predstavništva. Sklep prvega dela obiska je zaznamo-

valo ponedeljkovo odprtje skupne naložbe slovenskih partnerjev Iskraemeca in Etija ter savdske družbe MEMF (gre za tovarno električnih števec), kar obeta sodelovanje na gospodarski ravni.

Majhen, a uspešen Ponedeljek je bil za predstavnike slovenske vlade še posebej naporen, saj so prispeli v Kuvajt in takoj začeli z uradnimi obiski. Slovenska

vladna delegacija pod vodstvom nekdanjega premierja Janeza Drnovška je to zalivsko državo obiskala pred sedmimi leti, vendar kljub prizadevanjem dogodek ni pustil globljih posledic.

Ta mala ustavna monarhija je s tremi milijoni prebivalcev in slabimi 18.000 kvadratnimi kilometri na neki način primerljiva s Slovenijo, s katero ima precej skromno gospodarsko izmenjavo. Le-ta je lani znašala manj kot tri milijone evrov. Po drugi strani pa bogati kuvajtski emirat predstavlja prvovrstnega gospodarskega partnerja z izrednim geostrateškim položajem. Na naslovnice je nesojna »19. iraška provinca,« kot jo je pojmoval Sadam Husein, prišla šele leta 1990, ko so jo zasedle iraške sile, kar je privedlo do t. i. zalivske vojne. Politične razmere v Kuvajtu se razlikujejo od razmer v Savdski Arabiji, saj se Kuvajt ponaša z najstarejšim neposredno izvoljenim parlamentom med vsemi zalivskimi državami, čeprav je državno vodstvo še zmeraj omejeno na emirjev družinski krog.

Predsednik vlade Janša se je že prvi dan obiska sešel s predsednikom kuvajtske vlade Naserjem al Sabahom, v torek pa še z emirjem Sabahom al Sabahom. V sklopu obiska je potekala tudi slovensko-kuvajtska poslovna konferenca. **D**

Strah pred vahabiti v BiH

Vahabitski islam ni problematičen le na Arabskem polotoku, saj se njegova skrajna miselnost tudi zaradi političnega in gospodarskega vpliva savdskega dvora širi daleč naokoli. S svojim bogastvom Savdijci zlahka financirajo graditev džamij, posledično pa lahko vežejo nase muslimanske vernike, ki sicer gojijo bolj odprt in strpen islam. Takšen je zadnje čase primer Bosne in Hercegovine, kjer že stoletja gojijo iz Carigrada uvoženi islam. Le-ta se je sčasoma preoblikoval v skladu z evropskimi standardi, saj je bil vpet v pisano multikulturno naddržavno tvorbo Avstro-Ogrske (od 1878), pa tudi v Jugoslaviji je BiH predstavljala eno redkih svetlih izjem, kjer sta mirno sobivala laični in religiozni dejavniki.

V začetku meseca so bili v Sandžaku v spopadu med tradicionalnimi in vahabitskimi verniki, ki tradicionalne bošnjaške muslimanske voditelje označujejo za »izdajalce prvotnega islama«, ranjeni ljudje. Kot odgovor na čedalje večji pritisk militantne vahabitske manjšine je vodstvo islamske skupnosti v BiH sprejelo resolucijo, ki so jo prejšnji petek prebrali v vseh džamijah po državi. V njej obsojajo »vse, ki kakor koli vnašajo nemir v džamije pod pretvezo izvajanja 'prave' vere«. Čeprav poimensko niso navedeni, resolucija nedvomno meri prav na vahabite. Po mnenju vodje islamske skupnosti v BiH Mustafe Cerića naj bi kmalu sprejeli tudi ukrepe, da bi ustavili ogrožanje tamkajšnjega tradicionalnega islama.

V tovarni električnih števec

Savdska Arabija, bogata z nafto

Preobrati, odstopi in vislice

Ana Müllner, foto: Reuters

Združene države Amerike so z zmago demokratov na volitvah doživele politični preobrat, volilno obdobje pa sta zaznamovala predvsem odstop Donald Rumsfelda in smrtna obsodba Sadama Huseina.

Veliki zmagovalci nedavnih kongresnih volitev v ZDA so demokrati.

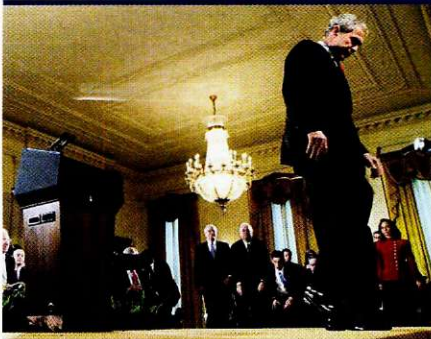
Prejšnji torek se je v Združenih državah Amerike zgodil scenarij, ki so ga javnomnenjske napovedi predvidevale že dalj časa. Demokratska stranka si je zagotovila večino tako v predstavniškem domu kot v senatu in s tem zadala precejšnji udarec predsedniku Georgeu Bushu in njegovi Republikanski stranki. A najpomembnejše sporočilo preteklih volitev je predvsem sprememba političnega zemljevida ZDA; do sedaj je veljalo nenapisano pravilo, da lahko republikanci zmagajo kjer koli in kadar koli, medtem ko demokrati spadajo pod »pristojnost«
elitnejšega prebivalstva v nekaterih urbanih delih države.

Referendum o Bushu Pripadniki republikanske stranke so se prvič po desetletju soočili z volilnim porazom, ameriški analitiki pa so volitve v kongres označili za »referendum o Bushu«. In kot kaže, so volitve res potekale po takšnem vzorcu; večina tistih, ki ni zadovoljna z aktualno administracijo v Beli hiši, se je odločila dati svoj glas demokratom. In čeprav niti v ZDA niti drugod po svetu ne pričakujejo velikih sprememb v zunanji politiki, bodo demokrati nedvomno zagrenili marsikateri trenutek v zadnjih dveh letih Bushevega mandata. Razen v kratkem obdobju med letoma 2001 in 2002 je imel Bush ves čas svojega mandata zagotovljeno večino tudi v senatu, kar mu je omogočilo, da je bila brez zapletov sprejeta praktično vsaka njegova odločitev. Od sedaj dalje pa bodo vsi kongresni odbori v rokah Demokratske stranke, kar predvsem pomeni več »dihanja za ovratnik«
Bushevi administraciji. A le redko kdo pričakuje, da bo čez noč prišlo do drastičnih sprememb. Po ustavi ZDA ima predsednik države še vedno večja pooblastila

in predstavlja največjo avtoriteto v državi. Pri tem mu lahko kongres le pomaga ali ga ovira.

Ženska na čelu Eden poglavitnih razlogov, zakaj so bili demokrati tako uspešni na preteklih volitvah, je gotovo Nancy Pelosi. Po volilnem preobratu se je prvič v zgodovini ZDA zgodilo, da bo 435-članski predstavniški svet vodila ženska, ki bo tako zasedla tretji najpomembnejši položaj v državi – takoj za predsednikom Bushem in podpredsednikom Cheneyjem. »Volilna kampanja je končana. Demokrati so pripravljene voditi. Pripravljene smo vladatai,«
je po volitvah dejala Pelosijeva. »To bomo počeli v sodelovanju z administracijo in z republikanci v kongresu, v partnerstvu.«
Od Pelosijeve, predstavnice zvezne države Kalifornija, si v Demokratski stranki veliko obetajo, saj se je v času predvolilne kampanje še posebej izkazala. Ne samo da ji je uspelo zbrati 59 milijonov dolarjev v strankino podporo, njena pomembnost je še posebej prišla do izraza, ko ji je uspelo zediniti nenotno stranko v boju proti republikancem. A pravi izziv za Pelosijevo šele prihaja – Demokratsko stranko iz opozicijske spre-

Čeprav demokrati zagovarjajo nov pristop do Iraka, jim ne bo preostalo drugega, kot da nadaljujejo s sedanjo politiko.

Republikanska stranka je doživela poraz.

Vplivna demokratka iz Kalifornije Nancy Pelosi

Nekdanji obrambni minister Donald Rumsfeld

niti v vladajočo. Pri tem analitiki opozarjajo, da so se demokrati v zgodovini večkrat izkazovali za stranko, v kateri je težje ohranjati enotnost. Največja kritika, ki leti na račun Pelosijeve, je njena domnevno prevelika liberalnost, a Nancy Pelosi (ki je tudi mati petih otrok) na te očitke odgovarja, da »je zanjo velik kompliment, če jo označujejo za liberalno«.

Pot iz Iraka Na letošnjih volitvah v ZDA se je ponovil scenarij izpred dveh let, ko so Američani izbirali predsednika; tudi tokrat je bila glavna predvolilna tema Irak in vloga ameriških enot v tej nemirni državi. A če je situacija v Iraku pred dvema letoma pripomogla k vnovični Bushevi izvolitvi, je republikancem na letošnjih volitvah prav Irak zadal

smrtni udarec. Zmaga demokratov je temeljila predvsem na zagovarjanju nove smeri v Iraku, a mnogi analitiki pri tem menijo, da imajo zvezane roke. ZDA imajo še vedno na razpolago le dve možnosti: da v državi ostanejo ali da jo zapustijo. Pri tem je le malo verjetno, da bodo iraške varnostne sile privolile v hitrejši umik sil, kajti stanje v državi se vsak dan bolj zaostruje in čedalje bolj meji na državljansko vojno. Če bi se koalicijske sile pod vodstvom ZDA odločile oditi, bi do nje zagotovo prišlo. Na že tako nevarni vsakdanjik v Iraku je začela vplivati tudi smrtna obsodba nekdanjega iraškega diktatorja Sadama Husaina. Obsodba je razdelila tudi svetovno javnost; nekateri zagovarjajo usmritev nekdanjega sa-

modržca, medtem ko jo drugi želijo preprečiti. To vprašanje bo tako najverjetneje prva

Situacija v Iraku je odločila ameriške volitve.

kot drugod po svetu zbuja asociacije na robustnega obrambnega ministra, a očitno se je Busheva administracija tega zavedala šele po izgubljenih volitvah in »žrtvovala« neprijazljenega Rumsfelda. Verjetno se je tega zavedal tudi sam Rumsfeld, ko je pisal svojo odstopno izjavo. Pri tem naj bi iz Republikanske stranke že prihajali očitki, zakaj do njegovega odstopa ni prišlo pred volitvami, saj bi to lahko precej spremenilo volilne ideje v prid republikancem. Z njegovim odstopom pa so republikanci z Bushem na čelu širši javnosti posredno sporočili, da »operacija Irak« še zdaleč ni zgodba o uspehu in da je večkrat prihajalo do hudih napak. A samo zamenjava prvega vojaka v državi bi le težko prinesla drastične spremembe na bolje, te pa so v Iraku iz dneva v dan bolj potrebne. ■

Slovenka v ameriškem senatu

Nedavne volitve v ameriški senat so prinesle spodbudno novico tudi za Slovence tako v domovini kot zunaj njenih meja. V senat je bila kot predstavnica zvezne države Minnesota izvoljena Amy Klobuchar, ki bo tako postala prva senatorka slovenskega rodu, hkrati pa je tudi prva izvoljena ženska senatorka države Minnesota. Klobucharjeva je kandidirala na listi Demokratske stranke, svoja republikanskega tekmeca Marka Kennedyja pa ji je uspelo premagati z 58-odstotno večino. S tem se je pridružila trem dosedanjim senatorjem slovenskega rodu: Franku Lauschetu, Tomu Harkinu in Georgeu Voinovihu. Diplomirana pravnica (študirala je na ugledni univerzi Yale) je v Minnesoti dobro znana, saj je bila leta 1998 potrjena kot glavna tožilka največjega državnega okraja Hennepin, ki vključuje mesto Minneapolis in 45 drugih naselbin ter šteje več kot milijon prebivalcev. Na to mesto je bila znova potrjena štiri leta kasneje. S trdim delom, poštenostjo, odločnostjo in prijaznostjo si je zagotovila splošno spoštovanje in priljubljenost in večje število priznanj. Med drugim je v predsedstvu minnesotske odvetniške organizacije, leta 2001 pa je bila izvoljena za minnesotsko pravnico leta. V javnosti dosledno nastopa s svojim slovenskim priimkom.

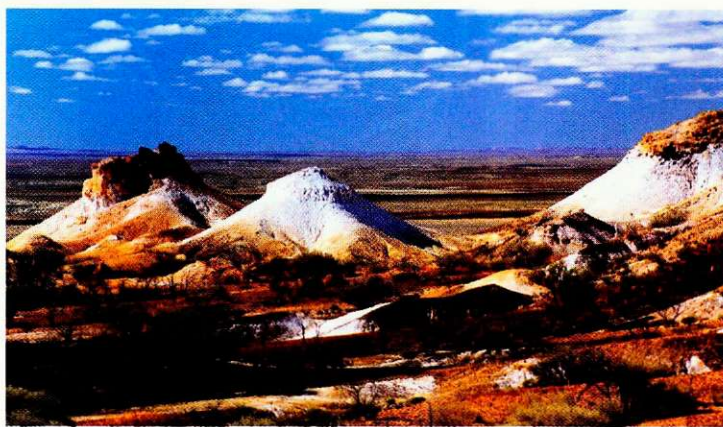
velika odločitev novoizvoljenih demokratov: ali se bodo izrekli proti smrtni kazni ali bodo iraškim sunitom dali novega mučenika ...

Rumsfeldov odstop Isti dan, ko so bili znani prvi podatki o volitvah v kongres, je javnost presenetila še ena novica – svojo odstopno izjavo je podal obrambni minister Donald Rumsfeld. Novica niti ne bi dvignila toliko prahu, če bi bil Rumsfeld samo obrambni minister, a je bil predvsem eden najtesnejših Bushevih prijateljev in zaveznikov, ki je imel velik vpliv na sprejemanje odločitev v Beli hiši. Na nobenega drugega uslužbenca ameriške administracije ni bilo v zadnjih letih naslovljenih toliko zahtev po odstopu kot prav na Rumsfelda, ki je bil glavni arhitekt vojaškega posega v Iraku in (precej uspešnejšega) v Afganistanu. Čeprav so v preteklosti njegov odstop večkrat pričakovali, je tokrat presenetil širšo javnost. Vojaški poseg v Iraku tako pri Američanih

RADIO
UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

Suša v Avstraliji

Avstraliji grozi najhujša suša v zadnjih tisoč letih, podatki pa kažejo, da lahko čez šest mesecev najpomembnejši rečni sistem – znotraj porečja Murray-Darling – ostane brez vode. Na omenjenem območju je okoli 30 rek in na stotine pritokov, ki z vodo preskrbujejo okoli 70 odstotkov avstralskih kmetij. Suša, ki traja že šest let, velja za najhujšo, odkar so se pred 200 leti v Avstralijo začeli priseljevati belci. Vlada zato že pripravlja načrte o možnostih zavarovanja vodnih virov, po nekaterih podatkih pa naj bi začeli tudi s trgovanjem z vodo med zveznima državama Novi Južni Wales in Viktorija.

Policijske akcije Samo v nekaj dneh so v Italiji, Španiji in Argentini aretirali skupno 60 tihotapcev mamil in hkrati zaplenili tri tone kokaina. Prav tako so bili uspešni

v Albaniji, kjer so aretirali tri prekupčevalce z mamili in zaplenili več kot dve toni kokaina. V Bolgariji so medtem sežgali skoraj 900 kilogramov nezakonitih mamil. Italijanski policisti so na severu Italije aretirali 50 ljudi zaradi suma tihotapljenja mamil iz Južne Ame-

rike v Evropo. Še 10 so jih aretirali v Španiji in Argentini, kjer so odkrili tudi prostore za predelavo mamil in zaplenili tri tone kokaina. Južnoameriška kriminalna organizacija je mamila tihotapila v Evropo v vrečah lignita.

Nagrade za orožje Program Združenih narodov za razvoj (UNDP) v Bosni in Hercegovini organizira loterijo, s katero lahko državljani zadenejo predvajalnik

DVD, hladilnik ali druge praktične nagrade, če oblastem izročijo nezakonito orožje. Cilj je okrepiti varnost državljanov in povečati ozaveščenost javnosti o nevarnosti posesti nezakonitega orožja. V nagradnem skladu so še motorna kolesa, televizorji, štedilniki in druge nagrade. Loterijo so podprla številna lokalna podjetja, imena dobitnikov pa bodo znana 11. decembra. Po vojni v letih 1992–1995 je v BiH ostalo na tisoče kosov orožja. Od leta 1998 je v veljavi amnestija za vse, ki izročijo nezakonito orožje.

Omejen vnos Začela je veljati uredba evropske komisije, ki omejuje vnos tekočin v letala. Tako morajo potniki na vseh letališčih EU, tudi na Aerodromu Ljubljana, iz ročne prtljage odstraniti vse tekočine. S seboj lah-

ko na varovano območje letališča in v letalo vzamejo le manjše količine potrebščin za osebno nego. Embalažo, ki ne sme biti večja od sto mililitrov, morajo spraviti v litrsko prozorno plastično vrečko. Omejitev velja za vse tekočine – od gelov, past, losjonov in zobnih past do pijač, juh in sirupov. Izjeme veljajo samo za tekočine, ki se med potovanjem uporabljajo iz zdravstvenih razlogov ali zaradi posebnih prehranjevalnih zahtev, in tekočine, pridobljene na nadzorovanem delu letališča ali na varnostnem območju ome-

TUJI TISK

The Times

Hibridni zarodek

Britanski znanstveniki načrtujejo, da bodo naredili hibridni zarodek, ki bo deloma človek, deloma krava. Obdelujejo način izdelave izvornih celic, pri katerem človeško jajčece ni potrebno. Pričakujejo, da bodo odzivi šte-

vilni in zelo različni. Postopek poteka tako, da vzamejo kravjo jajčno celico in ji odstranijo jedro ter vstavijo jedro, vzeto iz celice odraslega človeka, na primer iz kožne celice. Hibrid bo človek v 99,9 odstotka, le 0,1 odstotka genskega materiala bo pripadal živali. Zarodek bodo pustili, da se bo razvijal šest dni, nato pa bodo iz njega poskušali pridobiti izvorne celice, ki jih bo potem mogoče uporabljati pri medicinske namene. Hibridni zarodek bo v 14 dneh uničen kot vsi zarodki, ki jih uporabljajo v raziskavah. Izvajalci načrtovanega poskusa menijo, da z veljavno zakonodajo ne bi smeli imeti težav, ker zarodek ne bo stoodstotno človeški.

The Science

Rib ne bo več

Če se bo sedanji tempo ribolova nadaljeval, bodo svetovne zaloge morskih sadežev izčrpane, pravijo znanstveniki, ekologi in ekonomisti. Štiriletno raziskovanje 7.800 vrst prebivalcev morja v svetovnih ekosistemih kaže, da

je dolgoročna tendenca jasna in predvidljiva. Do leta 2048 se bo ulov rib v svetu v primerjavi z letom 1950 zmanjšal za 90 odstotkov. Izguba naravne raznolikosti bo povzročila, da svetovna morja ne bodo mogla več prehranjevati človeštva, ki bo po napovedih do leta 2050 doseglo devet milijard. Pretiran ribolov škodi morskim ekosistemom, znižuje možnosti obnovitve ribje populacije, zmanjšuje možnost boja proti boleznim živih bitij in soočanja z vplivi spreminjanja podnebja. Vsaka živalska in rastlinska vrsta ima pomen in vlogo, kadar gre za obnavljanje oceana. Od leta 1950 se je zmanjšalo število 29 odstotkov živalskih vrst, sedem odstotkov vrst pa je izgubljenih.

jenega gibanja. Nove omejitve so odziv na načrtovan teroristični napad, ko so avgusta letos teroristi poskušali napasti letala, ki letijo med Veliko Britanijo in ZDA, s tekočim eksplozivom, uredba pa pomeni večjo varnost za potnike in civilno letalstvo.

Obsojen Južnokorejske sodne oblasti so ustanovitelja družbe Daewoo Kim Woo-Choonga obsodile prevare in utaj, ki so leta 1999 privedle do propada družbe Daewoo. Bankrot se je v zgodovino zapisal kot eden največjih na svetu in je močno zamajal celotno južnokorejsko gospodarstvo. Južnokorejsko prizivno sodišče je ustanovitelju družbe prisodi-

lo osem let in pol zapora, kar je dobro leto manj od prvotne razsodbe, in plačilo visoke odškodnine. Po pojasnilu sodnika si sicer zasluži ostrejšo kazen, saj so njegova kazniva dejanja povzročila veliko škodo tamkajšnjemu gospodarstvu, vendar pa se je sodišče odločilo upoštevati nekatere olajševalne okoliščine, kot so

obsojenčeva starost, bolezensko stanje in siceršnji prispevek k razvoju države. Ugotovili so še, da je obtoženemu v tujino uspelo prenesti približno 3,2 milijarde dolarjev nezakonito pridobljenih finančnih sredstev.

Drago črnilo Mililiter Hewlett-Packardovega črnila za tiskalnike je dražji kot mililiter človeške krvi. Po ustaljeni praksi v ZDA darovalcem krvi plačajo 200 dolarjev za en odmerek, kar je 40 centov za mililiter. Cena mililitra penicilina na primer stane 7 centov, mililitra vodke pa samo nekaj centov. Ob tem je cena mililitra črnila za tiskalnike ink-jet 71 centov. Tiskalniško črnilo je torej več vredno od krvi.

Najbogatejši Na vrhu lestvice 400 najbogatejših kitajskih poslovnežev, ki jo je objavila ameriška revija Forbes, se je znašel 37-letni Wong Kwong-yu, ustanovitelj podjetja Gome Appliances, ki se ukvarja s prodajo gospodinjskih aparatov. Njegovo premoženje ocenjujejo na 1,8 milijarde evrov. Tudi drugi poslovneži na lestvici so presenetljivo mladi, kar četrtnina jih namreč še ni dopolnila 40 let. Najbogatejša kitajska poslovna ženska na lestvici zaseda peto mesto. To je Zhang Yin, ki je podjetje za reciklažo papirja

razvila v največje kitajsko podjetje za izdelavo lepenke Nine Dragons Paper. Njeno premoženje ocenjujejo na 1,18 milijarde evrov. Sicer pa so kitajski

bogataši v povprečju stari 46,5 leta. S tem so občutno mlajši od ameriških, povprečna starost 400 najbogatejših Američanov namreč znaša 65,7 leta. Vendar je ameriškim bogatašem uspelo bolj obogateti, saj ima povprečni predstavnik kitajskega seznama 400 najbogatejših pod palcem »le« 685 milijonov evrov, medtem ko se Američani ponašajo s povprečjem 9,5 milijarde evrov.

Otroške žepnine

Raziskava o igračah 2006, ki je zajela 1.100 staršev in 1.100 otrok, starih med 5 in 10 let iz 11 evropskih držav, je pokazala, da otroci v evropskih državah v povprečju razpolagajo s 3,59 evra žepnine na teden. Francoski in portugalski otroci razpolagajo z največ denarja (5,37 evra), medtem ko nizozemski otroci prejemajo najnižje žepnine (2,31 evra). Otroci žepnino zapravljajo predvsem za igrače, o katerih največ izvedo prek televizije. Sicer pa višina prejete žepnine ne kaže neposredne povezave z gospodarskimi razmerami v določeni državi.

Vir: STA

TUJI TISK

Washington Profile

Bog v Ameriki

Samo 58 odstotkov Američanov je prepričanih v obstoj Boga, 15 odstotkov jih v Boga verjame, a ne morejo zagotoviti, da v resnici obstaja, borih šest odstotkov pa jih je prepričanih ateistov in po njihovem mnenju v svetu ni prostora za

Boga. Najvernejši so pripadniki protestantskih veroizpovedi – 76 jih ne dvomi o obstoju absolutnega. Bolj skeptični so katoličani in še bolj Judje. 36 odstotkov Američanov je prepričanih, da je Bog moški, en odstotek meni, da je ženska, 37 odstotkov jih meni, da ni ne moški in ne ženska, 10 odstotkov, da je oboje skupaj, drugi pa niso mogli odgovoriti na to vprašanje. Nekaj manj kot polovica jih je prepričana, da Bog opazuje vse dogajanje na Zemlji, vendar se ne vmešava, 29 odstotkov jih meni, da Bog nadzoruje vse na svetu. Pokazalo se je tudi, da so Američanke veliko bolj verne kot Američani, bolj verni so starejši in manj mlajši, črnici so pred belci, prebivalci južnih držav so bolj verni kot severnjaki.

The Nature

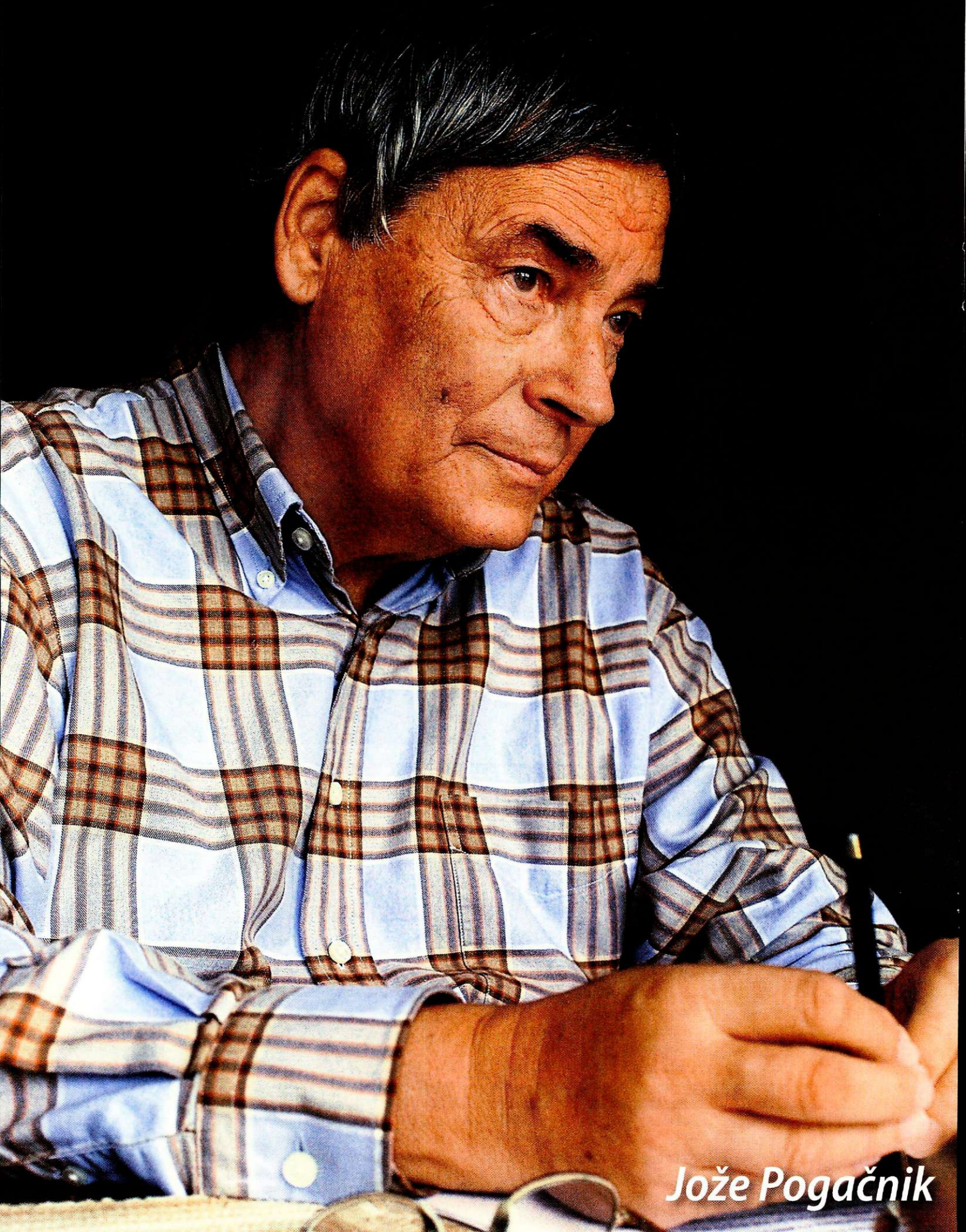
Nova vrsta

Organizem, ki so ga odkrili v baltskih vodah leta 1949, pripada novemu tipu živali. Po podatkih genske analize je bitje, ki predstavlja rod Xenoturbella, na zunaj podobno črvu, predstavnik skupine, iz katere izvirajo strunarji.

Najprej so genski testi pokazali, da Xenoturbella sodi k mehkužcem, potem pa se je pokazalo, da je DNK mehkužca prišla v raziskovani material zato, ker se žival prehranjuje z jajčeci mehkužcev, poleg tega se evlucijsko od njih ni preveč oddaljila. Žival doseže dolžino štiri centimetre, način razmnoževanja za zdaj še ni znan, poleg tega je brez prebavnega trakta in brez možganov. Slednje je znanstvenike pripeljalo do sklepa, da se je centralni živčni sistem v teku evolucije pojavil dvakrat. Prav ta hipoteza znatno natančneje opredeljuje znanstvene predstave o poteku evolucije možganov.

INTERVJU

Jože Pogačnik

Nacionalni filmski program je ogledalo družbe

Lucija Horvat; foto: Gregor Pohleven

Stanje v slovenski kinematografiji je ta čas precej razburkano. Slovenska filmska produkcija je nezadovoljiva, poleg tega je bil festival slovenskega filma v Portorožu zaradi majhnega števila dokončanih filmov po mnenju mnogih podoben katastrofi. Slovensko kinematografijo pesti pomanjkanje kakovostnih scenarijev, Filmski sklad RS je pred kratkim dobil novo pomočnico direktorja, predlagana pa bo tudi razširitev strokovne programske komisije pri FSRS na pet ali sedem članov, kar bo omogočilo objektivnejše ocenjevanje scenarijev. O razmerah v slovenskem filmskem skladu je pripovedoval član njegovega nadzornega sveta, slovenski režiser Jože Pogačnik, ki je bil za svoje filme večkrat nagrajen. V svoji karieri je režiral več kot 80 dokumentarnih in kratkometražnih filmov, televizijskih oddaj ter tri celovečerne igrane filme: *Grajski biki*, *Naš človek* in *Kavarna Astoria*, za katero je prejel nagrade srebrno mrimozo, celjskega viteza, zlato areno za režijo, vse tri leta 1989, in Glazerjevo nagrado v Mariboru leta 1990. Lani je prejel tri nagrade: *Badjurovo Društva slovenskih filmskih ustvarjalcev* za življenjsko delo, *zlati red* za zasluge predsednika republike za življenjsko delo v kinematografiji ter *zlati znak* in nagrado Zveze slovenskih športnih organizacij za opus športnih filmov.

Kakšno je stanje pri slovenskem filmskem skladu po razrešitvi direktorice Irene Ostrouška?

Filmski sklad deluje po razrešitvi direktorice odgovorno in javno. Notranji pregled dokumentacije, čeprav je bil del neznan odtujen, še vedno poteka in se sooča z ugotovljenimi nepravilnostmi. V pripravi pa je že program, ki želi ločiti pleve od zrna. Izbrani projekti morajo zadovoljiti vsebinska in stroškovna merila. Scenarije kot doslej izbira posebna strokovna komisija, ki svoje odločitve predloži upravi, nadzorni svet pa daje na podlagi celostne dokumentacije le soglasje. To zaporedje marsikomu ni jasno,

ko povprek obtožuje nadzorni svet za odgovornosti, ki jih ta nima. Za programsko bero, ki jo je zapustila direktorica, lahko rečemo, da je skromna. Njeni prvi predlogi za realizacijo so tudi moralno sporni in neprijemni za nacionalni filmski program. Opaža se pomanjkanje dobrih scenarijev, ki bi bili izbrani na razpisih sklada.

Kaj je vzrok za takšno pomanjkanje scenarijev?

Kljub permanentnemu razpisu za nove scenarije pa tudi sinopsise, ki smo ga dosegli v nadzornem svetu, strokovna komisija opozarja na pomanjkanje dobrih predlogov. Kaže, da interes piscev scenarijev upada. Težko bi ocenil, zakaj je tako, res pa je, da se naši vrhunski pisatelji težko odločajo, da bi sodelovali. Pravzaprav je pisanje scenarijev nekakšno Sizifovno delo, ker praktično leto dni in več pripravljajš scenarij in za to ne dobiš nobenega plačila. Zato vsak dobro premisli, ali ni bolje napisati knjige kot sodelovati na takem razpisu. Zdaj bodo ti prispevki honorirani. Slovenska literatura ponuja dobre možnosti za filmske priredbe, ki bi odslakavale naš čas. Poziv javnosti bomo objavili in upam na boljši program. Do sedaj je le-ta v veliki meri nastajal ad hoc. Za to je odgovorna nekdanja direktorica. Dolgoročni repertoar, ki ga je predlagal nadzorni svet, pa je kljub obljubam ostajal samo želja zaradi direktoričnih drugačnih odločitev.

Na kakšen način?

Od samega začetka mandata direktorica ni imela prave volje za odgovorno sodelovanje z nadzornim svetom. Zavajala nas je z birokratskimi zadevami, s papirji, ki so bili praviloma brez jasne vizije, tako poslovne in ne nazadnje tudi programske. Nadzorni svet sklada je zavajala z obrobniimi nepomembnimi zadevami in s tem prikrivala nepravilnosti. Na izbrani program je vplivalo veliko

dejavnikov in med njimi ta, da direktorica ni vedno upoštevala mnenja svoje strokovne komisije, ko je izbirala projekte za realizacijo. Žal je za zdaj še vedno veljaven pravilnik srednješolskega točkovanja. Kriterije bi morali oblikovati na drugačen način. Paradoks v ocenjevanju scenarijev je, da je imela strokovna komisija na razpolago manj točk, kot jih je lahko podeljevala direktorica.

Ali je ocenjevanje filmov na tak način po vašem mnenju postalo subjektivno?

Seveda. Govoril sem že o filmu, ki je po našem skupnem mnenju čista pornografija. Videli smo tudi story board tega filma, kjer se vsaka druga beseda začne na k ali na f. Tudi za slike, ki jih story board detajlno ilustrira, mislim – pa nisem puritanec –, da so neokusne. To, da je temu scenariju nekdanja direktorica sklada prisodila sto točk, kar pomeni vse točke, je bila samo pika na i njenega samovoljnega ravnanja. S takšnim ocenjevalnim sistemom je zlahka prevesila tehtnico odločitve za scenarij na sebi ljubo stran. Nekaj avtorjev je favorizirala, medtem ko je bil njen odnos do filmskih ustvarjalcev večkrat poniževalen.

Je direktorica upoštevala mnenja nadzornega sveta sklada?

Dobronamerne nasvete nadzornega sveta je direktorica na sejah sprejemala, udejanjala pa jih je po svoje. Sprenevedanje in manipulacije so ji počasi jemali potrebno kredibilnost v nadzornem svetu. Filmski sklad, ki bi moral biti prijazen servis za ustvarjalce, je bil tudi v njenem lastnem kolektivu neproduktiven in asocialen. Odpovedala je na primer službo sodelavki med porodniškim dopustom, potem pa ji je moral sklad po odločitvi sodišča izplačati skoraj štiri milijone odškodnine, kar je bilo izvedeno nezakonito iz mase plač. Pred nadzornim svetom je večše prikrivala nepravilnosti, sklepal je tudi ▶

► pogodbe, ki jih nadzorni svet ni potrdil, kot je po pravilniku potrebno. To so bili različni aneksi k pogodbam. Nekateri avtorji so dobivali predujme brez pokritja in brez finančne konstrukcije. Družbena sredstva so se pogosto nepremišljeno razdajala.

Kako pa je zagovarjala svoje početje?

Večina nepravilnosti je bila ugotovljena post festum. Revizije so v času njenega mandata bile, vendar je znala vedno prevaliti krivdo na nekdanje vodstvo sklada. Takšen je bil njen osebni pristop k reševanju občutljive problematike.

Je odstavitev direktorice Irene Ostrouška res povezano s politiko?

Vsa namigovanja, da je za njeno odstavitev poskrbela vladajoča politika, so zlonamerna in neutemeljena. Člani nadzornega sveta smo vedno delovali nepolitično, po svoji vesti in v korist slovenskega filma, ki ga je direktorica dajala v pogubo. Res pa je, da ji še vedno dajejo potuho znani lobiji rdeče kontinuitete, ki mešetarijo v kulturi. Že od nekdaj je bila ta njihov priljubljeni fevd. Pod težo zelo jasnih argumentov pa bodo morali prej ali slej tudi ti spoznati, kaj je vodilo nadzorni svet pri odločitvi za njeno

upravičeno odstavitev. Frontalni napad na slovenske filmske ustvarjalce v slovenski Gogi ni obšel niti zadnje seje nacionalnega sveta za kulturo. Na njem so s pritlehnim zaničevanjem samo potrdili svojo cehovsko nestrpnost in nevoščljivost za dosežene uspehe slovenske kinematografije.

Se je v času njenega mandata posnelo dovolj filmov?

Ne. To je pokazal tudi letošnji filmski festival v Portorožu. Sredstva, ki jih ministrstvo za kulturo namenja filmu in jih minister Simoniti iz leta v leto povečuje v pričakovanju dobrega filma, bi ta čas zadostovala za pet, šest filmov, med katerimi bi se dalo izluščiti res kvalitetno jedro. Od scenarija do filma je dolga pot, res pa je, da je iz slabega scenarija težko narediti gledljiv film.

Kaj se je pravzaprav zgodilo na filmskem festivalu v Portorožu?

Večina filmskih ustvarjalcev je z veseljem pozdravila dejstvo, da je Portorož spet postal domicil slovenskega filma. Lani ob stoletnici je bil že ogrožen obstoj te naše filmske meke. Lokalne oblasti so bile ideji portoroškega festivala naklonjene. Želim in upam, da se bo festival v Portorožu tudi obdržal. Žal pa je

bil letos festival katastrofe, saj večina filmov ni bila končana. Razlogi so bili različni, bolj ali manj upravičeni. Eden od prikazanih filmov je ostal torzo, zgled nemoči ustvarjalcev, le draga računalniška igrice. Med revizijo je bil med mnogimi obremenjujočimi papirji najden tudi dokument, s katerim direktorica sklada nedvoumno podaljšuje rok izdelave omenjenega filma na čas po festivalu. Ustvarjalci filma so torej imeli črno na belem, da je rok za izdelavo prestavljen. Direktorica je film vseeno uvrstila v program, čeprav je vnaprej vedela, da filma ne bo.

Se bo v delovanju filmskega sklada kaj spremenilo?

Nadzorni svet predlaga, da bi se strokovna programska komisija razširila na pet ali sedem članov. Tako bi z različnimi pogledi dobili bolj objektivno oceno. Vemo, da se pripravlja tudi filmski inštitut, ki bo z novimi konstruktivnimi dopolnili lahko za slovensko kinematografijo korak naprej. Združeval bo vse segmente nacionalne kinematografije. To še posebej velja za koordinacijo v proizvodnji, ko filmske ekipe niso bile pravočasno pripravljene na snemanje in je Viba film ostajal brez dela. Če bo to zdaj vodeno iz enega centra, bo lahko nacionalna proizvodnja imela svoj urnik in bo zapolnila zmogljivosti za vzdrževanje zelo dragega studia.

Kako pa se bo po odstavitvi direktorice pripravljali program filmskega sklada? Kateri žanri manjkajo v slovenski kinematografiji?

Filmski sklad mora sprejemati svoj program dolgoročno. V repertoarju naj bodo zastopani različni filmski žanri, lahko tudi eksperimentalni. Čas je že, da bi prišel na vrsto kakšen dober mladinski film. Naj še povem, da je naše bivanje v sodobnih filmih prikazano preveč pesimistično, zato potrebujemo film, ki bolj realno prikazuje slovensko sedanost.

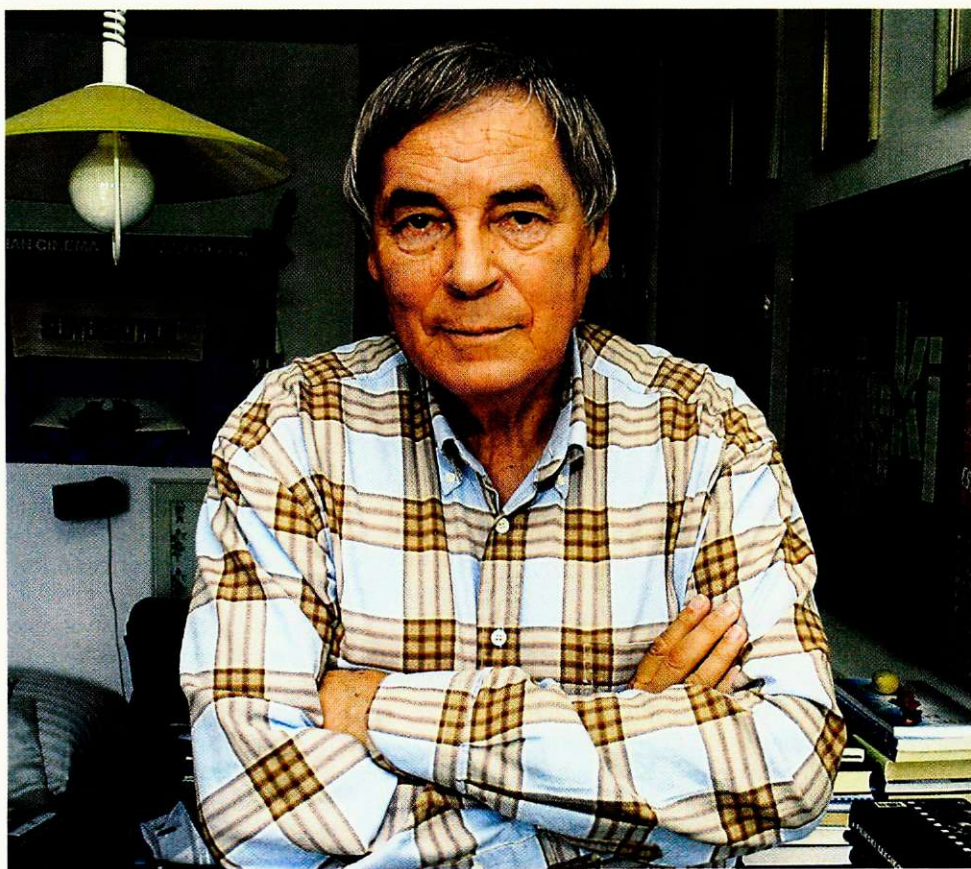
Kako pa je pri nas na primer z zastopano zgodovinskega filma?

Ovisno, kaj mislimo pod zgodovino. Že v nekdanji Jugoslaviji smo se ogrevali, da bi posneli film po Finžgarjevem romanu Pod svobodnim soncem. Vendar je treba vedeti, da so zgodovinski filmi zelo dragi projekti, ker so kostumski in je veliko prizorišč. Nerazumljivo pa je, da se izogibamo svoje polpretekle zgodovine, ki nas je iz naroda hlapcev komunizma pripeljala v svobodno, suvereno državo.

Zakaj je dobro pripravljen nacionalni filmski program tako pomemben?

Nacionalni filmski program je ogledalo družbe. Ta se po mojem mnenju prepočasi vrača k moralnim vrednotam, ki sta jih poskušala izničiti dva totalitarna režima. Zač-

Slovenska literatura ponuja dobre možnosti za scenarije, ki bi jasno prikazovali naš čas.

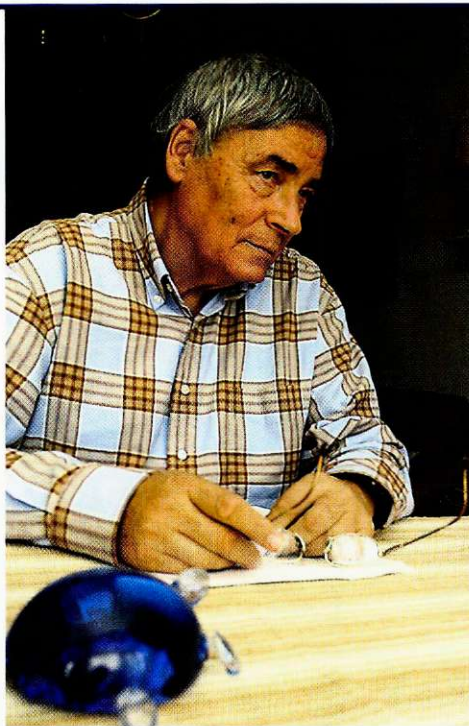
nimo razmišljati tudi o lepih straneh življenja. Slovenski film se ni začel z Anžlovarjevo klobuto tedanjemu kulturnemu ministru, ampak je že v okviru jugoslovanskega filma doživljal svoje zvezdne trenutke. Sprva samorastniško obvladovanje metjeja je poglavalno široko krošnje kvalitete, ki je danes povsem primerljiva z uspehi novih, šolanih avtorjev. Žal pa ti velikokrat svoj razkošni talent trošijo za bizarne teme in preveč črnogledo opisujejo svet, ki jih obdaja. Barvita paleta filmske avanture pač ne vodi nujno v razčlovečenje. Ko morda staromodno razmišljam o kulturi, ki plemeniti našo zavrto duhovnost, se žalostno soočam s spoznanjem, da mnogi mladi režiserji ne obiskujejo koncertov, likovnih razstav, pa tudi v gledališče redko zaidejo. Živijo samozadostno življenje v kvadraturi kroga, iz katerega ne morejo.

Kako gledate na to, da je kljub vsemu nekaj slovenskih filmov dobilo nagrade na tujih filmskih festivalih?

Non propheta in patria. Po stari slovenski navadi so naši filmi v tujini veliko bolj cenjeni kot doma. Po predvideni reorganizaciji naše kinematografije bo poseben segment namenjen uveljavljanju slovenskega filma. Verjamem, da se bodo z imenovanjem Jelke Stergel za pomočnico direktorja filmskega sklada temeljito izboljšale naše povezave s svetom. Njene izkušnje z Liffom, ki ga je popeljala do uglednega mednarodnega festivala, dajejo upanje za nove uspehe slovenskih filmov doma in v tujini.

Kakšni pa so vaši osebni načrti za prihodnost?

Mislím, da grehi preteklosti še vedno bremenijo naš vsakdanjik. Rad bi posnel film po scenariju Žarka Petana o meščanski družini, ki z današnjega videnja govori o krivicah preteklosti, o dveh totalitarnih režimih, ki sta razdedinila tudi moj svet tradicionalnih vrednot. Zahtevno potovanje skozi čas pa ni dobilo finančne podpore sklada. Tako želim zdaj nostalgčne trenutke potešiti s

bernika o velikem slovenskem poetu Jožetu Udoviču. Po krivici je v galeriji televizijskih portretov zanemarjen. Dokumentarni film o Udoviču in celovečerni film Čez rob sveta Žarka Petana sta torej še vedno v prvem planu. A kakšna bo nadaljnja usoda Petanovega scenarija, je pri nas težko predvideti, koproducente iščemo tudi v tujini. Obstaja možnost, da se iz zgodovinske sage o razdedinjenem meščanstvu, ki sega od predvojnega Maribora prek Trsta, Ljubljane, Beograda pa do porevolucijskih časov z rekvizicijami, poboji itd., naredi bolj komorna različica in se omeji na zaokrožen dogodek, ki pa bo vendarle prikazoval ta nepozabni čas naše izkušnje.

Morda za konec še to, kako gledate nazaj na svoje filmsko ustvarjanje? Nemara kakšen utrinek spomina?

Zame je bil vedno v prvem planu človek z vsemi svojimi tiskami in majhnimi radostmi, zato so rekli, da sem avtor senčne

Vsa namigovanja, da je za odstavitev Irene Ostrouška poskrbela vladajoča politika, so zlonamerna in neutemeljena.

knjigo, ki jo pripravljam. Pol stoletja sem bil sopotnik slovenskega filma, dal sem mu svojo mladost in zrela leta. Življenje me je obdarilo z mnogimi preizkušnjami in mi hkrati odpiralo nova obzorja. Nikdar pa mi ni bilo žal, da sem vztrajal na tej galeji, imenovani slovenski film.

Kdaj bo izšla vaša knjiga?

Morda je v božjih rokah, ampak tudi jaz sem vedno nezadovoljen s tem, kar počnem. Velikokrat to, kar v enem dnevu napišem, drugi dan po premisleku raztrgam, zato knjiga nastaja postopoma. Moja ambicija je seveda, da bi posnel še kakšen film. Tako na televiziji že tri leta leži scenarij Franceta Pi-

strani ulice. S svojimi junaki sem ostal v stiku tudi po snemanju. Oglašajo se mi še danes in ponosen sem, da nisem z njimi nikdar manipuliral, delil sem stiske in se veselil njihovih drobnih radosti. V trenutku, ko so v Jugoslaviji družbenokritični filmi postali konjunktorno blago za zmage na tujih festivalih, sem se posvetil športnemu filmu. Tretja etapa mojega ustvarjanja pa so bili portreti sodobnikov – Edvarda Kocbeka, Franceta Balantiča, Nika Grafenauerja in drugih.

Čeprav sem snemal filme s tehniko, ki je bila še vojni plen, je njihovo pot vedno zaznamoval človek. Človek s senčne strani ulice je v prvem planu moje pozornosti. **D**

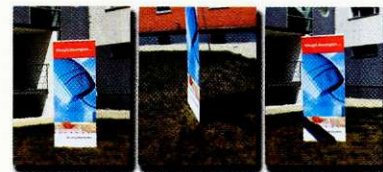
IZBRANI PREZENTACIJSKI SISTEMI

AKCIJSKE CENE

Ponudba velja od konca decembra 2006 oz. do razprodaje zalogi!

PROMOCIJSKO KLIP K LAP STOJALO

konstrukcija, torba	12.990,00 SIT	54.20 EUR
plakat	7.000,00 SIT	29.21 EUR
komplet	19.990,00 SIT	83.41 EUR

PRINT-DIVISION

Kreativne rešitve digitalnega tiska.

Foto Tabor d.o.o., Jezdarska ulica 13,
2000 Maribor, ID.št. za DDV: SI43733271

Vse cene so navedene brez DDV-ja.

PROMOCIJSKO ROLL UP STOJALO

konstrukcija, torba	19.990,00 SIT	83.41 EUR
plakat	9.000,00 SIT	37.56 EUR
komplet	28.990,00 SIT	120.97 EUR

Dodatne informacije na www.print-division.com ali na telefonu 02/ 330 42 73

Komunistična delovna taborišča

V. M., foto: arhiv Demokracija

Po zmagi komunistične revolucije leta 1945 so komunisti v Sloveniji ubili okoli 13.000 ljudi. Več kot 15.000 so jih »obsodili« na delo v delovnih taboriščih. O teh taboriščih je zgodovinar dr. Milko Mikola pripravil knjigo.

Barake kazenskega taborišča v Kočevju

Ob besedi »delovno taborišče« navadno pomislimo na Stalinove gulage v Sibiriji, ne da bi se pri tem zavedali, da smo podobna taborišča po vojni imeli tudi v Sloveniji. Obstoj delovnih taborišč v Sloveniji se je časovno ujemal z obdobjem najhujšega nasilja komunistične oblasti, ki je trajalo od konca vojne leta 1945 do začetka petdesetih let. To je obdobje, ki so ga poleg koncentracijskih in delovnih taborišč zaznamovali še množični pomori, nasilni odvzemi premoženja, politični in montirani sodni procesi, izvajanje t. i. kolektivizacije, izgoni prebivalstva iz kraja bivanja itd., če omenimo

le nekatere najhujše oblike nasilja tedanje totalitarne oblasti.

Delovna taborišča Prva delovna taborišča v Sloveniji so nastala že junija 1945, ustanovili pa so jih za obsojence, ki so jih sodišča obsodila na odvzem prostosti s prisilnim delom. Najprej so se imenovala kazenska taborišča, od začetka 1946 pa zavodi za prisilno delo. Prvo kazensko taborišče je bilo ustanovljeno v Kočevju, potem pa še na Teharjah, v Bresternici pri Mariboru in v Studencih pri Mariboru. Taboriščem za prisilno delo so se leta 1949 pridružila še taborišča za pobiljševalno delo in taborišča

za družbeno koristno delo, za katera se je v uradni terminologiji tistega časa uporabljal izraz »delovna skupina«. Tovrstna delovna taborišča so nastajala predvsem ob velikih gradbiščih industrijskih in energetske objekto, kot so bili Tovarna glinice in aluminija v Strnišču pri Ptujju (kasneje preimenovano v Kidričevo), Litostroj v Ljubljani, hidroelektrarna Medvode, hidroelektrarna Moste-Žirovnica itd. Poleg navedenih delovnih taborišč, ki so bila ustanovljena za moške, so obstajala tudi taborišča za pobiljševalno in družbeno koristno delo za ženske, in sicer v Ferdrenju in Rajndolu na Kočevskem, v

Škofji Loki in v Rajhenburgu (sedanji Brestanici).

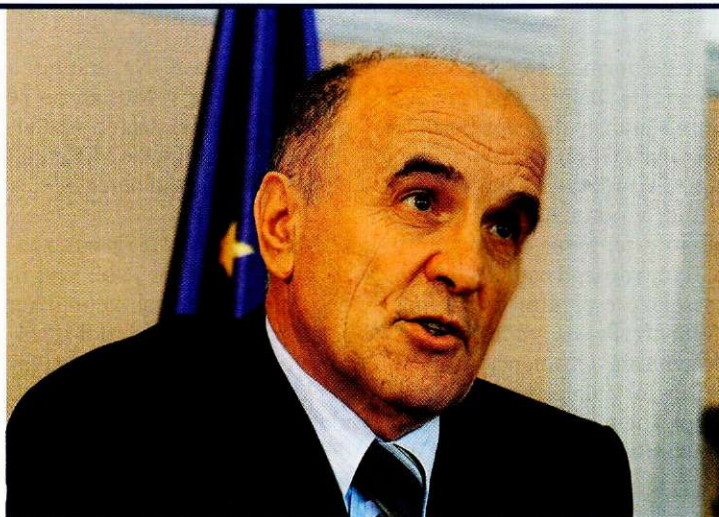
15.000 kaznjencev V vseh povojnih delovnih taboriščih v Sloveniji je kazen prisilnega, pobiljševalnega in družbeno koristnega dela prestajalo skupaj več kot 15.000 kaznjencev. Samo v taboriščih za prisilno delo je v letih 1945–1946 to kazen prestajalo več kot 6.500 kaznjencev. V tej številki niso zajeti obsojenci na prisilno delo, ki so to kazen od leta 1946 dalje, ko so bila kazenska taborišča odpravljena, prestajali v t. i. kazensko-pobiljševalnih domovih (KPD). Na prestajanje kazni pobiljševalnega dela so sodišča in upravni organi leta 1949 v delovna taborišča poslali 2.709 moških in 839 žensk, naslednje leto pa še 2.610 moških in 658 žensk, poleg tega da je to kazen do konca leta 1948 že prestajalo 964 moških in 241 žensk. Na prestajanje kazni družbeno koristnega dela so upravni organi (komisije za prekrške) samo v letu 1949 poslali 1.549 kaznjencev. Tako je poleg 6.500 kaznjencev v taboriščih za prisilno delo bilo še več kot 8.000 kaznjencev v taboriščih za pobiljševalno in družbeno koristno delo. Veliko večino obsojencev na prisilno, pobiljševalno in družbeno koristno delo so predstavljali politični obsojenci, ki jih je bilo po prepričanju tedanje komunistične oblasti treba v delovnih taboriščih »prevzgojiti«.

Inženirji duš V svojem poročilu so inženirji človeških duš (Uprava za izvrševanje kazni) leta 1949 zapisali naslednje: »Dela kot vzgojnega sredstva smo se posluževali z namenom, da v obsojencih vzbudimo pravičen odnos do dela in jih istočasno tudi v političnem pogledu prevzgojimo, saj

je bilo fizično delo tesno povezano s politično prevzgojo, in to zlasti s pomočjo predavanj, s katerimi smo obsojencem prikazovali važnost produkcije za dosego petletnega plana in socializma, ter pomen socialistične družbene ureditve za človeka.«

Poročilo iste uprave z dne 15. junija 1950 navaja, da so kot sredstvo prevzgoje uporabljali tri vrste dela: fizično delo, učno-vzgojno delo in kulturno-prosvetno delo. Vse tri oblike dela kot prevzgojnega sredstva so »med seboj trdno povezane, kar je nujno potrebno zato, ker hočemo obsojencem privzgojiti pravilen, to je socialistični način oziroma odnos do dela«. V poročilu so nadalje zapisali, da je obsojencem »nujno vzporedno z delom prikazovati prednost socialistične družbene ureditve«.

Komunistom je torej šlo za to, da ljudi čim bolj indoktrinirajo oziroma »prevzgojijo« v lojalne pripadnike »nove družbe«. Kot najprimernejše in najuspešnejše sredstvo »prevzgoje« obsojencev so revolucionarji razumeli fizično delo. V imenovanem poročilu so zapisali, da je fizično delo »najtesneje povezano s politično prevzgojo, zlasti s političnim študijem in predavanji, s katerimi smo obsojencem prikazovali pomen socialistične družbene ureditve za delovnega človeka in pomen produkcije za uspešno izvajanje petletnega plana, pri čemer smo se poleg študijskih krožkov in predavanj v znatni meri posluževali tudi radijskih oddaj ter smo v ta namen opremili z zvočnimi napravami kazensko-poboljše-

Zgodovinar dr. Milko Mikola

valne domove v Ljubljani, Mariboru in v Rajhenburgu.«

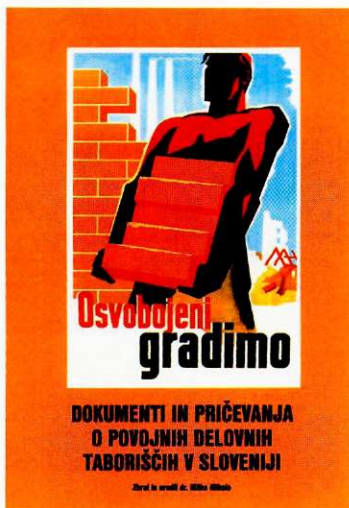
Zasužnjevanje Prevzgoja obsojencev pa ni bila edini razlog delovnih taborišč. Komunisti so se zanje odločili iz »ekonomskih razlogov«. Po vojni so si za izvajanje obnove izmislili t. i. petletke oziroma z njimi zastavljene plane. Kot vse drugo v sistemu planskega gospodarstva je bilo tudi načrtovano, koliko bo za izvajanje petletke potrebne delovne sile in kako jo zagotoviti. Ker so med vojno z revolucionarnim nasiljem in uničenjem deželo dodobra uničili, so si pri obnovi pomagali s suženjskim delom, kar je bilo povsem v njihovi naravi dojemanja človeka. Če ta ni bil po njihovi volji, so ga imeli za sovražnika, tak pa ni imel nobenih pravic, zato so lahko s svojim represivnim aparatom z njim počeli, kar so hoteli. Potem ko so pomorili okoli 15.000 neposrednih nasprotnikov (po njihovem sovražnikov), so mnoge druge preprosto zaslužnjevali. Poleg nemških vojnih ujetnikov so najcenejšo delovno silo, ki so jo lahko najbolj grobo izkoriščali, predstavljali t. i. obsojenci na prisilno, poboljševalno in družbeno koristno delo. Uporabljali so jih predvsem za najtežja in najnevarnejša dela na raznih deloviščih, kot je bila graditev tovarniških objektov, hidroelektrarn, cest, mostov, prog. itd.

Mnogi veliki gospodarski objekti, npr. Litostroj (Titovi zavodi) v Ljubljani, hidroelektrarni Moste-Žirovnica in Medvode, tovarna glinice in aluminija Kidričevo, so bili v veliki meri zgrajeni

z delom obsojencev na prisilno, poboljševalno in družbeno koristno delo. Poleg teh so obsojenci zgradili še vrsto drugih objektov, npr. Elektro inštitut, Kemijski inštitut, Fizikalni inštitut in pošto poslopje v Ljubljani, atomski reaktor v Podgorici itd. Samo v drugi polovici leta 1945 je bilo v Sloveniji najmanj 10.000 vojnih ujetnikov in političnih zapornikov, ki so jih vojaška poveljstva in ministrstvo za notranje zade-

ve ponujali gospodarskim ministrom, da jih vključijo v obnovitvena dela, da ne bi »ta masa ljudi lenarila brez haska«, kot so takrat rekli. Samo na gradbišču tovarne glinice in aluminija v Strnišču je bilo delovno taborišče z okoli 4.000 kaznjenci.

»Delovne zmage« Vsa takšna gradbišča so predstavljala velika delovna taborišča. Ves povojni čas je bilo to zavestno zamolčano, zgodovinski učbeniki pa so graditev navedenih objektov prikazovali kot velike »delovne zmage« in kot »pomembne gospodarske dosežke socializma«. Takšni veliki gradbeni projekti so zahtevali veliko delovne sile – od navadnih delavcev do strokovnjakov –, zato so sodišča in upravni organi kazni prisilnega, poboljševalnega in družbeno koristnega dela izrekli množično. Med tistimi, ki so bili obsojeni na te kazni, so bili t. i. razredni sovražniki, na primer nekdanji podjetniki, večji kmetje (kulaki), duhovniki itd., veliko pa je bilo tudi delavcev in strokovnjakov (tehnikov in inženirjev). ▶

www.demokracija.si/knjigarna

Ladislav Bevc:
SPOMINI
Obseg: 312 strani.

Zanimiva spominska pripoved gradbenega inženirja Ladislava Bevca, ki je bil že pred drugo svetovno vojno zelo dejaven na različnih področjih in v slovenski javnosti dobro znan.

Med drugo svetovno vojno je bil član Sokolskega vojnega sveta, ki je organiziral odpor proti italijanski in nemški okupaciji, ter član vodstva Demokratske stranke v Ljubljani. Leta 1944 je bil izvoljen v slovenski narodni odbor, katerega član je bil do smrti. Kot član Narodnega odbora je zapustil domovino, preden so jo okupirali komunisti. Iz Evrope ga je življenjska pot vodila v ZDA.

Cena knjige za bralce tednika Demokracija je
4.990,00 SIT / 20,82 EUR.

Redna cena knjige je 5.800,00 SIT / 24,20 EUR. Naročila sprejemamo
po e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 230 06 66.

knjigarna
DEMOKRACIJA

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV. Informativne cene v evrih so preračunane iz toolarskih cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR je 239,64 SIT.

Nova obsežna slovenska spominska knjiga iz Ljubljane

Brezplačni oglas

► Da bi pri obsojencih dosegli kar največjo storilnost, so vodstva delovnih taborišč uporabljala t. i. brigadni sistem, normirano delo in zlasti tekmovanje »kot najvišje oblike socialističnega odnosa do dela«. V svojem poročilu za leto 1949 je Uprava za izvrševanje kazni navedla, da so obsojenci na gradbišču hidroelektrarne Moste-Zirovnica samoiniciativno »pristopili k poizkusom tekmovanja in dela po vzgledu Sirotanovića in so pri tem kot kolektiv dosegli

najvišjo normo s 593 %, povprečno 312 %, najnižjo pa 239 % v osmih urah, v drugem poizkusu pa najvišjo s 528 %, povprečno s 342 %, najnižjo pa s 295 %».

Tudi v poročilu iz junija 1950 pišejo o tej temi: »Pri tekmovanjih smo dosegli najboljše uspehe z visoko preseženimi normami in kvaliteto tako na gradbiščih kot v delavnicah. Obsojenci na gradbiščih in v delavnicah dosegajo v splošnem v preseganju norm in storilnosti večje uspehe kot

svobodni delavci. Na gradbišču hidroelektrarne v Mostah so se pritoževali civilni delavci nad visokimi normami, ki so jih dosegli obsojenci, češ da so nerealne ...«

Iztrošeni do smrti Sistem izkoriščanja obsojencev je bil krut in nečloveški. To še toliko bolj, ker so bili med obsojenci tudi številni za delo nesposobni. Zlasti pri izrekanju prisilnega upravnega ukrepa družbeno koristnega dela upravni organi niso imeli nobenih pomislekov in zadržkov, saj so ga izrekli tudi starejšim ljudem, bolnikom, nosečim ženskam in celo invalidom. Eden izmed njih je bil npr. Vladislav Cegnar iz Ljubljane, ki je kazen družbeno koristnega dela prestajal na gradbišču Litostroja. Tam je moral, kot je navedel v vlogi za popravilo krivic, »kljub temu, da je bil slab in bolehen ter invalid NOV, delati po deset ur dnevno ob nezadostni prehrani«. Čezmerni napor pri delu, nezadostna prehrana, slabe zdravstvene in higienske razmere ter fizično in psihično maltretiranje kaznjencev v delovnih taboriščih je povzročilo ne le njihovo izčrpanost, ampak mnogokrat tudi smrt. Tako je samo na prestajanju kazni poboljševalnega dela v letu 1949 umrlo sedem, v letu 1950 pa šest kaznjencev.

Brez usmiljenja Na deloviščih, kjer so taboriščnike množično izrabljali kot suženjsko delovno silo, je zaradi slabe skrbi za varnost pogosto prihajalo do nesreč – tudi smrtnih. Žrtev ene takšnih je bil Julij Jesih iz Ljubljane, ki je kazen poboljševalnega dela prestajal pri graditvi tovarne v Strnišču. Na prestajanje kazni je bil napoten julija 1949, 20. avgusta pa se je pri prevozu gradbenega materiala z vozičkom skupaj s kaznjencem Marjanom Pottom hudo ponesrečil. Prepeljali so ga sicer v ptujsko bolnišnico, vendar je še istega dne zaradi hudih notranjih poškodb umrl. Ženi pokojnika, Mariji Jesih, je zdravnik v bolnišnici dejal, da bi ga lahko še rešili, če bi ga pripeljali pravočasno. Jesiha so še istega dne brez vsakega pogrebne obreda pokopali na ptujskem pokopališču. Njegovi ženi, ki je prišla v ptujsko

bolnišnico, da bi še poslednjič videla svojega moža, tega niso hoteli omogočiti. Komaj 38-letni Julij Jesih je zapustil ženo, ki je bila brez službe, in dve leti starega sina. Oblast do vdove ni pokazala nikakršnega sočutja in usmiljenja. Nasprotno, 26. oktobra 1949 je Rajonski odbor Ljubljana celo izdal odločbo, s katero se je v njeno lastniško stanovanje vselila tričlanska družina, in to z obrazložitvijo, da je trisobno stanovanje po moževi smrti zanjo in otroka preveliko.

110 faksimilov Kasneje so si komunisti izmislili drugačno obliko suženjskega dela. Mladino, ki jim jo je uspelo najhitreje indoktrinirati s socialističnimi gesli, so množično pošiljali na t. i. delovne akcije.

O vseh teh delovnih taboriščih se je ohranilo precej arhivskega gradiva, ki je nastalo v zvezi z njihovim ustanavljanjem in upravljanjem. V knjigi *Dokumenti in pričevanja o povojnih delovnih taboriščih v Sloveniji*, ki jo je izdalo Ministrstvo RS za pravosodje, je objavljenih 80 faksimilov tovrstnih dokumentov, katerih izvirnike hrani Arhiv Slovenije. Njim je avtor dr. Milko Mikola, vodja sektorja za popravilo krivic in narodno spravo, dodal še 30 faksimilov pričevanj nekdanjih obsojencev na prisilno, poboljševalno in družbeno koristno delo, ki so v gradivu vladne komisije za izvrševanje zakona o popravilu krivic. □

Radio Ognjišče, Trg Brolo 11, Koper

12. gala koncert Radia Ognjišče

Vstopnice že čakajo na vas!
01/512-11-26.

Nedelja, 19. november, ob 15h in 19h
Gallusova dvorana Cankarjevega doma v Ljubljani

Zbor sv. Nikolaja iz Litije, Vokalna skupina Krila
Folklorna skupina Tine Rožanc

Nuša Derenda, Irena Vrčkovnik, Alexia, Alfi Nipič,
Gianni Rijavec, Andrej Šífrer

Igralci
Tone Kuntner, Pavle Ravnohrib, Gregor Čušin

Radijski voditelji
Nataša Ličen, Ida Baš, Matjaž Merljak, Jure Sešek

Za prijatelje si je treba čas vzeti...
Rezervacija vstopnic v tajništvu Radia Ognjišče
na 01/512-11-26. Cena: 2.500, 2.000 SIT.

RADIO OGNJIŠČE

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107,8 MHz

RADIO VELENJE

FM 102.1
99.5
stereo
RDS

Radio VIVA

M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
http://www.radio-viva.com
e-mail: viva@radio-viva.com

Cerkve dekanije Postojna

V. M.

V zbirki *Leksikon cerkva na Slovenskem* je Celjska Mohorjeva družba dodala dva zvezka, namenjena dekaniji Postojna. Prikazujeta 66 cerkva in kapel na območju nekdanjih pražupnij Slavina, Košana in Hrenovice.

Sv. Lovrenc nad Studenim

Predstavljenih 66 cerkva krasi 138 oltarjev ter 650 kipov in slik. Gradilo, prezidavalo, opremljalo in lepševalo jih je 89 umetnikov, umetnih obrtnikov in delavnic. V zgodovinskem pregledu izvemo, da so prve cerkve na območju današnje dekanije Postojna bile postavljene v treh pražupnijah Hrenovice, Slavina in Košana že v 10. stoletju na območju tržaške škofije. Leta 1830 oz. 1831 sta tedanji postojnska dekanija, v katero so spadale župnije Hrenovice, Slavina, Senožeče in Postojna ter lokalije Studeno, Ubeljsko, Razdrto, Orehek, Pivka, Trnje in Matenja vas, ter trnovska dekanija, v katero so spadali župnija Košana, vikariat Zagorje in lokalija Suhorje, prešli pod ljubljansko škofijo. Po italijanski zasedbi Notranjske leta 1918 in po razmejitvi, ki jo je določila rapalska pogodba leta 1920, je ljubljanski škof postojnsko dekanijo prepustil v upravljanje goriški nadškofiji. Vikariat

Zagorje je skupaj z dekanijo Trnovo leta 1925 pripadel na novo ustanovljeni reški škofiji, župnija Košana z lokalijo Suhorje pa je pripadla postojnski dekaniji. Leta 1933 je bila celotna tedanja postojnska dekanija vključena v tržaško škofijo. Ob spremembi državnih meja po drugi svetovni vojni je bila za jugoslovanski del tržaške škofije ustanovljena Apostolska administratura, leta 1977 pa je bilo to ozemlje skupaj z območjem današnje dekanije Postojna vključeno v takrat obnovljeno koprsko škofijo.

Prehodno območje Današnja dekanija Postojna predstavlja v umetnostnem pogledu izrazito prehodno območje, na katerem so se ves čas menjavali in prepletali primorski in kranjski oz. ljubljanski umetnostni tokovi. Zadnji so bili izrazitejši na območju pražupniji Hrenovice in Slavina, medtem ko imajo močnejši primorski značaj cerkveni spomeniki na območju

košanske pražupnije, ki so jim vtisnile svoj pečat domače stavbarske in kamnoseške delavnice v 17. in 18. stoletju. Čeprav so bile prve cerkve v Hrenovinah, Slavini in Košani postavljene že v 10. stoletju, so bile v poznejših obdobjih tako prezidane in povečane, da lahko prvotne romanske oblike teh stavb samo slutimo. V prezbiteriju cerkve na Šilentaboru so bili odkriti temelji romanske apside, najverjetneje pa je v jedru romanska tudi ladja. Temelji te cerkve bi bili lahko še starejši, zgodnjekrščanski, saj je bilo na tem mestu poznoantično gradišče. Romanska okna so bila odkrita tudi v ladijskem ostenju cerkve v Narinu. Iz obdobja gotike se je ohranilo več stavb, večino katerih pa so pozneje, zlasti v 17. stoletju, prezidali. Pri nekaterih od njih so se v izvorni obliki ohranili prezbiteriji. Te stavbe pripadajo tipu podeželske cerkve s triosminsko zaključenim, rebra-

sto obokanim prezbiterijem in s pravokotno, ravno krito ladjo.

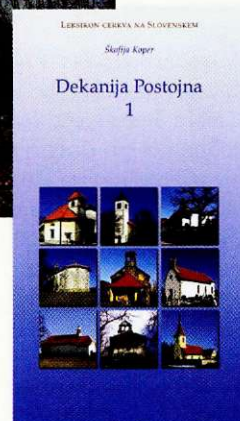
Vsi spomeniki srednjeveškega stenskega slikarstva, ki so ohranjeni v cerkvah dekanije Postojna, so stvaritve slikarjev, ki so sicer delovali na Gorenjskem in v osrednji Sloveniji. Najstarejše so freske v cerkvi sv. Andreja pri Velikem Otoku iz obdobja ok. 1430. Od primerov gotskega kiparstva je le skromnejši in slabo ohranjen kamnit relief sv. Katarine Aleksandrijske (ok. 1470), vzidan v zunanjo steno prezbiterija cerkve sv. Katarine Aleksandrijske v Velikem Otoku.

Pečat 17. stoletja

Šestnajsto stoletje se nam v umetnostnem pogledu kaže kot zatišje pred velikopotezno gradbeno dejavnostjo v 17. stoletju. Iz tega časa je zanimivejša le ok. 1588 okroglo izklesana grobna plošča župnika Mihaela Fassia pri ž. c. v Slavini.

Cerkveni umetnosti v postojnski dekaniji je vtisnilo najmočnejši pečat 17. stoletja. Velino gotskih cerkva so tedaj opremili z novimi, dekorativno izklesanimi portali in okenskimi okvirji iz sivega kamna. Leta 1739 je slavinski župnik Aleksander Dolcetti pri Francescu Robbi naročil oltar za ž. c. v Slavini in romarsko cerkev na Lonici nad Trnjem. Oltarjev sicer ni dokončal Robba, temveč neznan kipar iz njegove delavnice, t. i. Slavinski mojster, vendar kljub temu veljata za veliki znamenitosti. Več cerkva je poslikal Tone Kralj.

Urednik zbirke je mag. Luka Vidmar, avtorji besedil pa so dr. Metoda Kemperl, Rebecca Možina in mag. Luka Vidmar. **D**

Kubed

Petra Janša, foto: KD Poslanstvo sv. Martina, vir STO/ B. Kladnik

Kubed leži na skrajnem severovzhodu Šavrinškega gričevja, na stičišču flišnega in kraškega sveta. Severno od vasi je kraška vzpetina Krasca (272 m), na zahodu pa flišni hrbet z vrhom Kubejsko Vardo (390 m). Je razpotegnjena vas ob cesti, ki vodi iz Kopra proti Sočergi, hiše so razporejene v nizih na prisojnem območju pod kraško vzpetino Grad, na kateri je ohranjen del srednjeveške utrdbe.

Čubed ali Čubd Po domače vasi Kubed pravijo Čubed ali Čubd. Po starem izročilu sta mogoči dve razlagi. Po prvi je vas dobila ime po prvotnih hišah, grajenih v obliki polkroga, kritih s slamo. Spominjale so na **čupe** oziroma kupe. Po drugi razlagi pa so **čube** imenovali skrle ali kamnite plošče, s katerimi so bile kasneje krite hiše.

Beneška utrdba kraškega roba Kubed je prvič omenjen leta 1067 v darilni pogodbi, s katero je nemški cesar Henrik IV. podaril več vasi v območju tržaške in koprške škofije freisingškemu škofu Ellenhardu, med njimi tudi Cubid. Ime je predslovanskega izvora (Cubia), podobno kot pri drugih vaseh v koprskem zaledju. Škofje iz Freisinga na Bavarskem so nedvomno naseljevali na podeljena posestva razen Nemcev tudi Slovane. Njihova usoda je bila povezana z vzponi in padci koprškega komunuma oziroma vojnami, ki so jih vodili takratni zavojevalci.

Čeprav je prva naseljenost v teh krajih izpričana že v prazgodovini (gradišča po brdih) in rimskih časih, je šele v srednjem veku prišlo do večjega poseljevanja. Od 13. stoletja je bil Kubed pomemben del obrambnega pasu koprškega ozemlja. Na strmem skalnem griču so Benečani v 15. stoletju z obzidjem utrdili grad s stolpi za potrebe obrambnega tabora – kaštela. Benetke so imele v Kubeđu svojo najemniško posadko. Ta je bila maloštevilčna, zato so za obrambo usposobili tudi domačine. Glavna naloga kmetov-vojakov, tako imenovane črne vojske ali černide, je bila braniti vasi in preprečiti sovražniku, da bi jih oplenil, kar je bil takrat eden glavnih ciljev napadov. Glavni plen so bile črede goveda in drobnice.

Tabor v Kubeđu je imel izredno strateško lego, celoten kompleks pa sodi med **najpomembnejše primere taborske arhitekture pri nas**. Sestavljajo ga velika župna cerkev in tržni prostor pred njo ter manjši strnjeni stanovanjski in gospodarski objekti, med katerimi je najpomembnejše župnišče. Vse skupaj oklepa obzidje z dominantnim stolpom ob vhodu. Ohranjene so tudi ruševine drugega stolpa, ki je bil prav tako vključen v obzidje.

Ne samo da so se domačini morali ubraniti turških ropanj, pogosti so bili tudi **spopadi med vasmi** na obeh straneh takratne meje, med Kranjsko in Ko-

prščino. Listina, datirana v leto 1300, omenja krajevni spor med kmeti iz Hrastovlj in Kubeđa. Kubejski kmetje so napadli hrastovske in jih pošteno izropali.

Šagra na martinje Na griču čisto na robu zakraselega griča stoji srednjeveška **cerkev sv. Martina** in nosi letnico 1860. Cerkev je zasnovana kot bazilika. Nedaleč od cerkve stoji **zvonik peterokrake oblike**, zgrajen iz belega kraškega kamna. Prvotno je rabil za obrambne namene. Tu so ljudje iskali zatočišče pred Turki in Uskoki, ki so v 15. in 16. stol. vdirali v naše kraje.

Kubed pozna dve šagri ali »opasila« na leto. Prvo obhajajo 12. julija v čast sv. Mohorju, zavetniku nekdanje cerkvice, drugo pa **ob sv. Martinu 11. novembra**. Ta je veličastnejša, menda zato, ker poleti ljudje niso imeli časa praznovati, ker je bilo na polju preveč dela. Martinje v Kubeđu je bilo od vedno na daleč zelo znano in obiskano. Praznovalo se je tri dni: v nedeljo, ponedeljek in torek. Na martinjski ponedeljek se je navsezgodaj začel semenj v vsej svoji veličini: od živine do kmečkega orodja, domačih izdelkov, krame, pijače in hrane. Sem so prihajali s konjskimi vpregami celo s Pivškega in iz Brkinov. Za martinje, na ponedeljek, je bilo treba organizirati obhod vseh hiš po vasi, kjer se je pobira-

Beli tartufi, gomolji sreče

Hroštule

Fuži s tartufi

Fritule

Črni tartufi so manj cenjeni.

Kubed, vas pod Kraškimi robom

Srednjeveška cerkev sv. Martina

Na griču Grad je ohranjeno beneško obzidje.

lo vino, saj se je ta dan dobro pilo in jedlo. Značilna jed je bilo kislo zelje s klobaso in ovčje meso. Poglavitni del vsake šagre pa je bil ples. Prvi, uvodni ples so zaplesali partarji, štirje resni in sposobni fantje, s svojimi izbranimi partaricami. Po tradiciji je ob šagrah v Kubedu vedno igrala muzika iz Sv. Antona. Danes pa v tem času odprejo svoja vrata »osmice«, začasni vinotoči, kjer prodajajo domače vino.

Na fuže s tartufi! Hrana v Istri se je zmeraj pripravljala z veliko domišljije, truda in ljubezni. Temeljna značilnost istrske kuhinje, v kateri se čuti vpliv italijanske, je v spretnosti, da znajo iz malo sestavin in z veliko fantazije pripraviti okusno jed. Razširjena je uporaba avtohtone zelenjave, domačih zelišč in začimb. Veliko je hrane iz morskih sadežev, domače perutnine in drobnice. Najznačilnejša pa je uporaba oljčnega olja in vina. Jedis so začinjene z divje rastočimi zelišči manj ostrega okusa. Za zabelo uporabljajo seseklano slanino s česnom in peteršiljem, imenovano pešt.

Naj omenim le nekaj znanih istrskih jedi. To so istrski štruklji, kruh z olivami, mineštra, fritaja, pinca, fritule, hroštule in fuži, testenine, ki se ponudijo kot predjed ali priloga, pripravljena na različne načine z omakami. Danes so vse bolj priljubljeni fuži s tartufi, dragimi, a v Sloveniji prepovedanimi gobami. Ti rastejo pod zemljo in jih je mogoče najti le s pomočjo dobro izurjenega psa. Poznamo bolj cenjene bele in cenejše črne tartufe.

Veliki ljudski tabor Leta 1818 je Kubed štel 86 hiš in 424 prebivalcev. V 19. stoletju je vas imela več gostiln, torkljo in mlin v Mostičju na Rižani. Po pomladi narodov so v Kubedu 7. avgusta 1870 pripravili tabor, katerega pobudnik in organizator je bil Franjo Ravnik, predsednik tabora pa dr. Karel Lavrič. Štiri tisoč Istranov je tedaj zahtevalo **Zedinjeno Slovenijo**, uvedbo slovenščine v šole in urade, nižje davke in slovensko glavno šolo v koprskem okraju. Štirinajst let pozneje je vas dobila čitalnico, čez štiri leta pa Pevsko in bralno društvo Skala. Od leta 1909 je v vasi delovala Kmečka posojilnica in hranilnica, šola trivialka pa že od leta 1851 in z občasnimi prekinitvami vse do leta 1955. Kljub fašističnemu nasilju se je ohranjala slovenska beseda in pesem.

»**Kar sem, si, Istra, ti mi dala**, pečat si vžgala za vse dni,/ zato se vsaka moja pesem/ ob tvojih strunah uglesi« so stih prvega pesnika Istre Alojza Kocjančiča, ki se je rodil 20. maja 1913 v Kubedu. Po končanem petem

Domačinka Ksenija Vidali, znana operna pevka

Alojz Kocjančič (1913–1991), poet slovenske Istre

razredu OŠ je šel v goriško malo semenišče, tam leta 1933 maturiral in nadaljeval študij v goriškem bogoslovju. Duhovnik je postal 4. julija 1937 v Kubedu. Na novi maši mu je avemarijo zapela **Ksenija Vidali**, danes znana operna pevka. Eno leto je služboval v Buzetu, kjer je moral mlade farane učiti v italijanščini. To se mu je uprlo, zato je prosil za premestitev. Poslali so ga v Koštabono, kjer je ostal vse do leta 1963. Nazadnje je živel v Klancu pri Kozini, kjer je 19. novembra 1991 umrl.

Na skali požene cvet, med kamni se belijo ivanjščice – takšna je poezija Alojza Kocjančiča. To so verzi, ki jih govori istrski kmet, ki trdno stoji na svoji zemlji in odločno ločuje resnico od fantazije. Leta 1962 je v Kopru izšla zbirka njegovih pesniških stvaritev **Šavrinske pesmi**, leta 1988 so izšle **Brumbole** in leta 1992 **Ljudi opeval sem, vode in skale**.

Vsako leto podeljujejo tudi Kocjančičeve nagrade tistim, ki oblikujejo, raziskujejo in utrjujejo kulturno identiteto Istre. **D**

Po Deželi radovljiški

1.

Občina Radovljica

Občina Radovljica je dobila izčrpen turistični vodnik po občini z naslovom *Po Deželi radovljiški*. Avtor besedila je Toni Bogožalec, fotografij pa Miran Kambič in drugi. Na uvodnih straneh je predstavljena občina (zgodovina in geografija), potem pa v petih obširnejših razdelkih Radovljica (Linhartovo mesto kulture), Lesce (središče rekreacije in oddiha), Begunje (tam kjer murke cveto), Brezje (slovensko narodno svetišče) in Kropa (zibelka kovaštva). V rubriki *Kod in kam* so podatki o gastronomiji, planinarjenju in pohodništvu, športu in rekreaciji, prireditvah, znamenitih osebnostih ter izletih v okolico. Vodniku je dodana priloga s koristnimi napotki.

Sonce mojega življenja

Celjska Mohorjeva družba

Vinko Šmajš je bil rojen leta 1924 v Parižljah pri Braslovčah, vrsto let je bil profesor slovensčine in ruščine v Velenju, kjer tudi živi in dela. V knjigi *Sonce mojega življenja* je objavljen izbor njegovih meditativnih avtobiografskih črtic. V njih avtor v treh večjih sklopih (po uredniški razvrstitvi) sporoča naprej o svoji mladosti, očetu in materi, o odločitvah mladih in zrelih let in nazadnje še o iskanju smisla, kar je že znamenje človeške želje, da bi ušel le snovni ujetosti in se znašel v nečem trajnejšem.

Kresalov zbornik

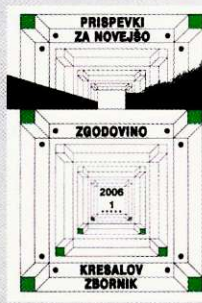
2.

INZ

Inštitut za novejšo zgodovino je prvo letošnje številko *Prispevkov za novejšo zgodovino* izdal pod naslovom *Kresalov zbornik* (447 strani). Objavljenih prispevkov je 31, zato naštejmo le nekatere: *Slovenski pogled na skupni srednjeevropski gospodarski prostor v drugi polovici 19. stoletja* (Andrej Pančur), *Vpliv železnice na potovalno kulturo ter začetke potovalnega turizma* (Andrej Studen), *Ruski »mir«, južnoslovenska zadruha in slovenski liberalci* (Peter Vodopivec), *Brezposelnost in zaposlovanje na Slovenskem do druge svetovne vojne* (Barbara Kresal), *Jugoslovansko-nemška sporazuma o sezonskem delu med svetovnjima vojnoma* (Marjan Drnovšek), *Uvedba diktature kralja Aleksandra* (Jure Gašparič), *Slovenski liberalci in narodno vprašanje v letih 1931–1933* (Jurij Perovšek), *Segmenti iz preteklosti okraja Slovenske Konjice v letih 1929–1941* (Anka Vidovič Miklavčič), *Možnosti za Zedinjeno Slovenijo med drugo svetovno vojno: med pričakovanji in stvarnostjo* (Bojan Godeša), *Načrti Special Operations Executive za sabotaže proti nemškimi železniškim komu-*

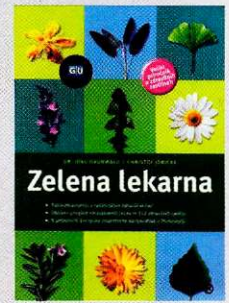
1.

2.

3.

4.

nikacijam na Slovenskem od pomladi 1943 do poletja 1944 (Gorazd Bajc), *Slovinci in Hrvati v »slovanskih četah« na Sardiniji, Korziki in Južni Franciji (1944–1945)* (Nevenka Troha), *Sanitetna služba in zdravniki v okviru slovenskega domobranstva* (Boris Mlakar), *Denarni zavod Slovenije in koncepti vpliva valutne reforme nove države leta 1944* (Damijan Guštin, Milan Lemež), *Politika življenjske ravnji v prvem desetletju socializma v Jugoslaviji* (Zdenko Čepič), *Obmejno gospodarsko sodelovanje Slovenije z Avstrijo, Italijo in Madžarsko (1945–1991)* (Jože Prinčič), *Slovenska narodna sprava v časopisju 1984–1997* (Janja Slabe).

Z vetrom in vesli

Tehniška založba Slovenije

V knjigi *Z vetrom in vesli* Slobodan Simić-Sime piše o majhnem delu pomorske dediščine, o tradicionalnih lesenih plovilih naše obale s poudarkom na njihovih oblikah in tehničnih značilnostih. Že naslovi uvodnih poglavij opredelijo vsebino: *Kratek sprehod skozi preteklost*, *Življenje z »lesenjačami«*, *Od kod oblike lesenih plovil*, *Les je najpomembnejši*, *Škveri na naši obali* in *Gradnja lesenih plovil*. Osrednjo pozornost je namenil prikazu lesenih tradicionalnih plovil. Med malimi priobalnimi plovili so to sandolin, batelina, batana, topo, pasara, guc in gajeta. Med obalnimi sta bragoc in istrska bracara, med večjimi obalnimi plovili so trabakula, pelig in logger in med drugimi plovili še solinska plovila (maona in solinski batel) ter kajič. Na koncu piše še o lesenih plovilih danes.

Komenski Kras

3.

Založba Karantanija

Mitja Močnik, zbiralec in preučevalec, se že poldrugo desetletje ukvarja s tematiko soškega bojišča v prvi svetovni vojni. V svojih člankih se dotika predvsem tem, ki se jim drugi izogibajo ali jih puščajo ob strani. Takšna je tudi knjiga *Komenski Kras 1914–1918*, ki je

nastala na podlagi lastnih raziskav na terenu. Knjiga popisuje dogodke za frontnimi črtami v kraškem zaledju, kjer so vasi preplavili vojaki, italijanski topovi so rušili hiše, prebivalstvo pa je večinoma moralo v begunska taborišča v notranjost avstro-ogrske monarhije. Vasi so se spreminjale v ruševine in velika pokopališča predstavnikov različnih narodov, ki so – zaradi italijanske agresije na naše ozemlje – sodelovali v nesmiselni moriji na slovenskih tleh. Knjiga je bogato ilustrirana.

Portugalsko–slovensko

Cankarjeva založba

Portugalsko–slovenski in slovensko–portugalski žepni slovar evropske portugalsčine vsebuje na 302 straneh okoli 20.000 gesel (10.000 v vsako smer). Odlikuje ga izbrano besedišče, primerno učenju jezika na začetnih stopnjah, preglednost in priročnost, zato je praktičen pripomoček v šoli, pri delu, na potovanju in v stikih s tujci. Sestavila ga je Blažka Müller Pograjc.

Zelena lekarna

4.

Založba Mladinska knjiga

Zelena lekarna je obsežna (414 strani), pregledno in jasno napisana knjiga – avtorja sta dr. Jörg Grünwald in Christof Jänicke – o uporabi zdravilnih zelišč in čajev pri zdravljenju najpogostejših boleznih tako odraslih kot otrok. Družuje vedenje starodavnega zeliščarstva in dognanja sodobne fitoterapije. V njej so zbrani podatki o zdravilnih učinkovinah, učinkovitosti in varnosti uporabe ter najnovejših znanstvenih raziskavah. Vsebuje tudi sto dvanajst kartotečnih listov s fotografijami in podatki o zgodovini ter botaničnih značilnostih zdravilnih rastlin, opozorila o varnosti uporabe in morebitnih stranskih učinkih. Njeno uporabnost povečujejo preglednice, opombe v okvirčkih, ki tam, kjer je potrebno, napotijo bralca k zdravniku in njegovemu nasvetu.

VELIKA JESENSKA AKCIJA

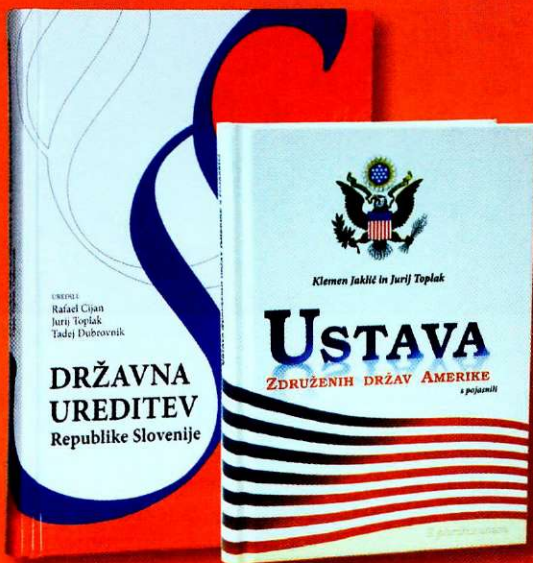
USPEŠNICI

Državna ureditev Republike Slovenije

Uredniki: prof. dr. Rafael Cijan, mag. Jurij Toplak,
Tadej Dubrovnik

Obseg: 376 strani, format: 17x24,5 cm, trda vezava

Knjiga prinaša aktualen pregled zakonodaje s področja države in ustavne ureditve Republike Slovenije. Poleg besedila najpomembnejših predpisov s področja državne ureditve, organov oblasti, človekovih pravic, volitev in referendumov ter ustavnega sodstva daje tudi pregled nad postopkom pred ustavnim sodiščem in nekaterimi njegovimi odločitvami. Knjiga je opremljena tudi z vzorci vlog pred ustavnim sodiščem in z uvodnimi pojasnili prof. dr. Rafaela Cijana, mag. Jurija Toplaka in Tadeja Dubrovnika.

Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili

Avtor: mag. Klemen Jaklič in mag. Jurij Toplak

Obseg: 144 strani. Format: 11x16 cm. Trda vezava.

Ustava ZDA je najstarejša veljavna pisana ustava v svetu, pa tudi najpomembnejše, najvplivnejše in najbolj študirano pravno besedilo, kar jih je bilo napisanih. Po več kot dveh stoletjih se še danes uporablja v domala nespremenjeni obliki. Neizmeren je tudi njen vpliv na ustavni razvoj v Evropi in drugod po svetu, saj je rabila kot podlaga številnim piscem ustav in mednarodnih dokumentov. Interpretacijo ameriške ustave, še posebno tisto od ameriškega vrhovnega sodišča, študirajo pravni strokovnjaki po vsem svetu in neredko rabi kot pripomoček pri interpretiranju ustav drugih držav, tudi slovenske. Navsezadnje se je na podlagi te ustave v ZDA izoblikovala ena najstabilnejših demokratičnih oblik vladavine z zavirljivo stopnjo spoštovanja človekovih pravic. To so le nekateri izmed razlogov, zaradi katerih je fenomen ameriške ustave vredno študirati in raziskovati.

Knjiga vsebuje prvi prevod ameriške ustave, ki je delo mag. Klemena Jakliča. Prevod je opremljen tudi z razlagalnimi pojasnili v obliki opomb. Poleg slovenskega prevoda ameriške ustave knjiga vsebuje obširno uvodno poglavje mag. Jurija Toplaka, v katerem je predstavljen nastanek ameriške ustave ter njene najpomembnejše značilnosti in načela.

Akcijska cena:

10.000,00 SIT / 41,73 €

Redna cena: 13.490,00 SIT / 56,30 €.

Akcijska ponudba velja do 21. decembra 2006 oz. do razprodaje zalog. Obvestilo potrošnikom: informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

**Naročam komplet knjig Ustava Združenih držav Amerike in
Državna ureditev Republike Slovenije**

Število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: **Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 230 06 61.**Naročila sprejemamo tudi po **e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 230 06 66.**Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Frankfurt po Frankfurtu

Lucija Horvat, foto: Bor Slana

Od 8. do 13. novembra je v sprejemni dvorani Cankarjevega doma potekala 20. prodajna razstava tujih knjig Frankfurt po Frankfurtu. Država v gosteh je bila letos Indija. Knjige za sejem so po lastni presoji izbrali knjigarji Konzorcija.

Knjižni sejem je ponudil izbor najboljših tujih knjig, romanov in priročnikov, ki so jih po lastni presoji izbrali knjigarji Konzorcija.

Dvajset letnica sejma Ob odprtju sta zbrano publiko nagovorila direktor skupine Mladinska knjiga Milan Matos ter strokovnjak za založništvo in knjigotrštvo Miha Kovač. Letošnja razstava je že 20., a zato po mnenju obeh govornikov nič manj aktualna, kot je bila prva. Okoliščine, v kateri je potekala letošnja razstava, so popolnoma drugačne, kot so bile pred dvajsetimi leti, ko je bila tuja literatura pri nas praktično nedostopna. Dandanes jo je mogoče kadar koli naročiti tudi prek spleta, zato pa se pojavlja druga težava – kako v tako množični produkciji izbrati pravo in najboljšo literaturo. Kot je dejal Milan Matos, so knjigarji Konzorcija prve razstave pripravljali v časih slabih stikov s tujino, ki so botrovali pomanjkanju vedenja in znanja, zdaj pa nekaj 100.000 naslovov, kar jih premore internet, pomaga k čedalje večji nepreglednosti. Zato prav večje pripravljene izbore razstavljenih

Indija – dežela v gosteh

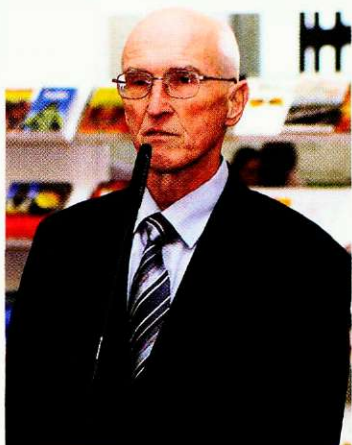
knjig predstavlja za vedoželjne bralce dobre možnosti za iskanje prave literature.

Angleščina kot poštevanka

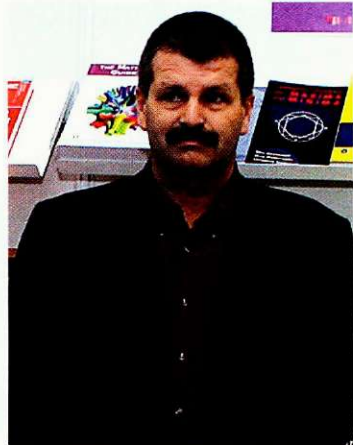
Kot je nato dejal Miha Kovač, ki je dodal tudi nekaj besed v slogu »še pomnite, tovariši«, pred nekaj desetletji v Ljubljani ni

bilo mogoče kupiti tuje literature, nakup knjig v tujini pa je bil pravi podvig. »Zdaj živim v deželi svojih sanj,« je dejal Kovač. »Knjige so vsepovsod, razstava Frankfurt po Frankfurtu pa ponuja odličen zgled, kaj se dogaja na tujem založniškem trgu.« Odprtost v svet pa ima tudi svoje

negativne plati; ena izmed njih je prav gotovo mednarodna raba angleščine, ki po Kovačevem mnenju ne sodi več v kategorijo znanja tujega jezika, ampak je to večina, ki se po pomembnosti lahko meri s poštevanko. Postala je globalna latinščina današnjega časa, pod pritiski katere na žalost vse bolj izgubljajo pomen drugi jeziki, tudi slovenščina. Večina strokovne in druge literature pri nas še vedno ostaja v angleščini. V Cankarjevem domu so letos razstavili okoli 10.000 knjig, največ jih je bilo spet v angleščini, tudi tistih, ki so predstavljale državo v gosteh – Indijo. Slednja se je na odprtju predstavila z indijskim plesom. Največ knjig predstavljajo izdaje angleških in ameriških založb, pomembno zastopane pa so bile tudi nemške, francoske, italijanske in španske založbe. Skupaj se je predstavilo več kot 450 tujih založb. **▣**

Direktor MK Milan Matos

Strokovnjak za knjige Miha Kovač

Sodelovalo je več kot 450 založb.

Murkovi nagrajenci

Dobitnica Murkove nagrade za leto 2005 je dr. Mojca Ravnik z Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU. Najvišjo stanovsko nagrado za dosežke v etnologiji ji je Slovensko etnološko društvo podelilo za dolgoletno vsestransko in bogato znanstvenoraziskovalno delo. Mur-

Dr. Mojca Ravnik

kovo listino prejme etnografsko društvo Orači iz Okiča za ohranjanje etnološke dediščine kraja in širše haloške okolice, Murkovega priznanja pa letos ne bodo podelili, saj komisija zanj ni prejela nobene vloge. Kot je v utemeljitvi nagrade zapisala komisija v sestavi Marko Terseglav (predsednik), Slavko Kremenšek, Maja Godina Golija in

Ivanka Počkar, sodi dr. Mojca Ravnik, docentka in višja znanstvena sodelavka Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, med glavne poznavalce kulture vsakdanjega življenja v Sloveniji in zamejstvu. Njena bibliografija obsega 186 enot, od strokovnih člankov do knjig. Med izvirnimi znanstvenimi članki so najpomembnejši tisti, ki odkrivajo njene temeljne raziskovalne teme, kot so območja na mejah etničnega ozemlja in etnološka poglavja o stavbarstvu, o identiteti ter o družini in sorodstvu. Poleg tega je Ravnikova med slovenskimi etnologi največ naredila za računalniško obdelavo besedil in je tudi avtorica scenarija za dokumentarni film Istrski kruh (1993). Društvo Orači iz Okiča na izviren način združuje prvine »fašenka« in še vedno goji tradicionalno obiskovanje domačij v Okiču in okoliških vaseh. Hkrati haloški »fašenka« z velikim občutkom za mero predstavlja na javnih prireditvah, ne da bi podleglo folklorizaciji in komercializaciji s spreminjanjem likov in dramaturgije, je v utemeljitvi nagrade zapisala žirija. Društvo deluje od leta 1993, ima 20 članov iz Okiča in sosednjih vasi. V njem delujeta sekciji Orači in Rusa. L. H.

Pupilija na Dunaj

Po septembrski premieri rekonstrukcije predstave Pupilija, papa Pupilio pa pupilčki, ki je sprožila burne odmeve med slovensko javnostjo, se bodo režiser Emil Hrvatin in akterji z njo 11. novembra predstavili še na Dunaju. Dunajsko občinstvo, ki najverjetneje ne pozna »predzgodbe« iz leta 1969, ko si je Dušan Jovanovič zamislil, da akter na odru zakolje kokoš, bo tako kot ljubljansko povabljen, da to, tudi za današnje čase sporno dejanje opravi samo. Čeprav je Jovanovičeva predstava živela le kratek čas, si je nakopala sodni pregon ustvarjalcev in številne ostre kritike. Kot so prepričani Hrvatin in številni drugi domači gledališki teoretiki, je »Pupilija« odigrala odločilno vlogo pri slovenski gledališki neoavangardi. Predstava je v domače gledali-

Prizor s predstave

šče prvič vnesla preplet različnih umetniških in družbenih praks – od improvizacije, plesnega gledališča, popkulture in bodyarta do političnega protesta, performansa in obrednega gledališča. Predstava Pupilija, papa Pupilio pa pupilčki ni določena s klasičnimi dramskimi sredstvi, saj dramski zaplet oziroma spopad poteka na ideološki ravni, v nasprotovanju takratnemu družbenopolitičnemu sistemu. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 16. 11. 2006

19.00 Slovensko mladinsko gledališče:
L. Visconti: Somrak bogov

19.30 Šentjakobsko gledališče: Jaroslav
Hašek: Prigode dobrega vojaka Švejka

20.00 Cankarjev dom: Simfonični
orkester RTV Slovenija

20.00 MGL: Vita Mavrič: Hrepenenja
– šansoni. Znana šansonjerka in gledališka
ustvarjalca Vita Mavrič bo predstavila
devet skladb skladatelja Kurta Weilla. Na
klavirju jo bo spremljal pianist Jaka Pucihar,
šansone pa bo zapela z Janijem Kovačičem.

PETEK, 17. 11. 2006

19.00 Slovensko mladinsko gledališče:
L. Visconti: Somrak bogov

19.30 Šentjakobsko gledališče: Jaroslav
Hašek: Prigode dobrega vojaka Švejka

20.00 MGL: Vita Mavrič: Hrepenenja
– šansoni

SOBOTA, 18. 11. 2006

20.00 Slovenska filharmonija: Sklepni
koncert projekta Women Singing for
Peace – zborovska glasba. Nastopajo: APZ
Tone Tomšič in gostujoče pevke iz Turčije,
Francije in Izraela.

19.30 Šentjakobsko gledališče: Jaroslav
Hašek: Prigode dobrega vojaka Švejka

NEDELJA, 19. 11. 2006

19.00 Cankarjev dom: 2. gala koncert
Radia Ognjišče

20.00 KUD France Prešeren: Gverila
Teater: Muviok (filmske karaoke)
– improvizacijsko gledališče

PONEDELJEK, 20. 11. 2006

21.00 KUD France Prešeren:
Etnokaravana 2006: Orlek (Slovenija),
Ethnodelia (Slovenija), TBC (Slovenija)

20.00 SNG Drama: F. Bruckner: Bolezen
mladosti

20.00 MGL: P. Almodovar: Patty Diphusa

TOREK, 21. 11. 2006

19.30 SNG Drama: Ivo Svetina: Ojdp v
Korintu. Pred skoraj dvema desetletjema
napisana in še neuprizorjena Svetinova
drama govori o tem, kaj se je dogajalo z
Ojdpom, preden je srečal in ubil svojega
očeta, rešil Tebe pred kugo, se poročil z
lastno materjo.

20.00 Stolnica: Koncert ob 210. obletnici
rojstva skladatelja Gregorja Riharja.
Skladatelj Gregor Rihar velja za očeta
slovenske cerkvene zborovske pesmi. Na
koncertu bodo izvedli njegove latinske
himne, božične, praznične, svetniške in
marijanske pesmi. Drugi del koncerta bo
posvečen orgelskim improvizacijam.

SREDA, 22. 11. 2006

19.30 Cankarjev dom: Renata Bauer,
orgle – klasična glasba

20.00 MGL: Rok Vilčnik: O čem govorimo,
kadar govorimo o ljubezni

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Vsestransko prenovljen

S prenovljeno podobo postajamo sodobnejši, preglednejši in vsebinsko bogatejši. Našo pregovorno kritičnost, pronicljivost in tehtnost boste prepoznali na prav vseh straneh. Teh bo več, saj smo jim dodali nove tematske snopiče, obstoječe pa nadgradili. Sad vsestranske prenovne je torej tu: pregleden časnik, ki vas bo od 20. novembra dalje v hipu potegnil vase.

prenovljen.vecer.com

Časnik, ki te potegne vase.

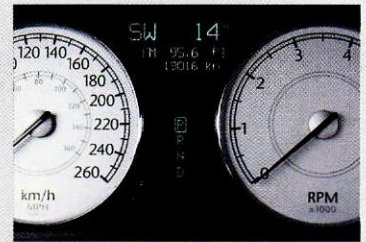
VEČER

Ameriški oklepnik

Tekst in foto: Samo Resnik

Chrysler 300C 3,0 CRD

Ko je lani v Evropo pripeljal dizelsko opremljeni 300C, so se pravzaprav šele ustvarile dobre razmere za njegovo prodajo na stari celini. Prej res nikogar niso zanimali požrešni bencinski motorji V6 in V8 'made in USA'. A pri tem dizlu gre še za malce več. Pri Chryslerju bodo to sicer pozabili omeniti, a CRD je prav-

treh litrov, tehnologijo skupnega voda, 160 kW in 510 Nm navora. Prav toliko, da skoraj dve toni težko limuzino požene do končne hitrosti 230 km/h, še poprej pa z mesta do 100 km/h pospeši v 7,9 sekunde. Prenos moči gre tipično k zadnjim kolesom, transmisija pa je 5-stopenjska avtomatika z možnostjo ročnega pretikanja.

Kaj reči o modelu 300C? Da je to že drugi Chryslerjev poskus ovekovečiti oblikovanje pločevine iz 30. let prejšnjega stoletja.

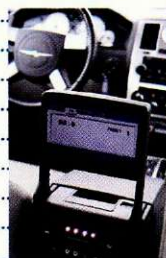
Prvi je bil PT-cruiser. S svojo zunanostjo zagotovo pritegne veliko pogledov, zaradi vztrajne želje po prodaji v Evropi pa je tudi kakovost izdelave nad običajno ameriško. Vsekakor gre za dimenzijsko impozantno limuzino z visoko privzdignjenimi boki, dovolj ukrivljenimi robovi, da ni popolnoma škatlaste oblike, in veliko medosno razdaljo, ki zagotavlja dovolj prostora za potnike. Kolesa so 18-palčna, tudi zato, da lahko v sebi skrijejo diskaste zavore izdatnih dimenzij. Retrobransko steklo je za avtomobil te oblike položno, kot se le da, drugače bi bil upor zraka že skoraj prevelik. Al Gore bi ga celo lahko omenil v svojem okoljskem dokumentarcu.

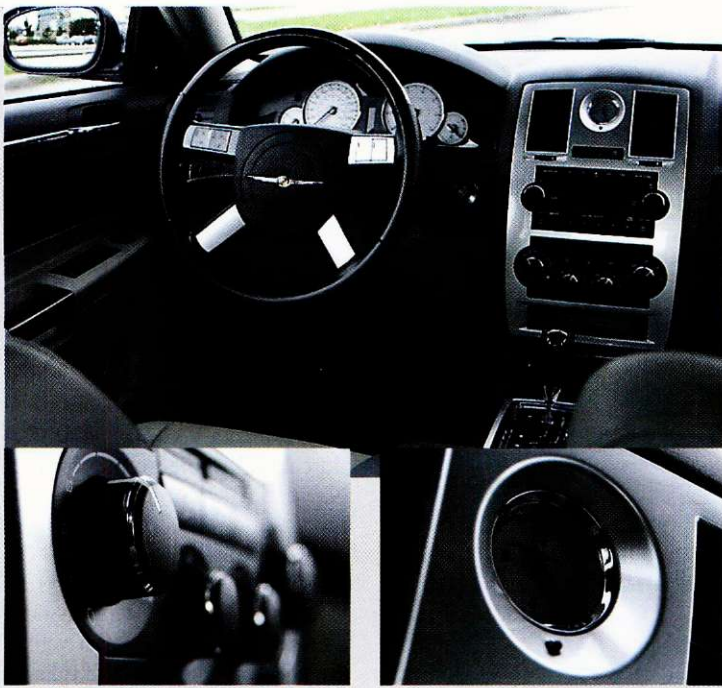
TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	CHRYSLER 300C 3,0 CRD
vrsta motorja	turbodizelski, šestvaljni, V-oblike, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	2987
moč v kW (KM) pri vrt./min	160 (218) pri 3800
največji navor v Nm pri vrt./min	510 pri 1600-2800
menjalnik	samodejni, petstopenjski
pogon	na zadnji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	5015 x 1880 x 1535
medosna razdalja v mm	3050
prtljažnik v litrih	445
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1928
prtljažnik v l	504
največja hitrost v km/h	228
pospešek 0-100 km/h v s	8,3
poraba (po normah EU) v l/100 km	10,8/6,6/8,1
poraba na testu v l/100 km	9,2

zaprav motor iz drugega dela koncerna DaimlerChrysler.

Po evropskem okusu V Evropi je več kot polovica novih avtomobilov prodanih z dizelskim motorjem. In če se potopimo v jedro CRD, ga sestavlja šest valjev pod kotno V-razporeditvijo s skupno prostornino

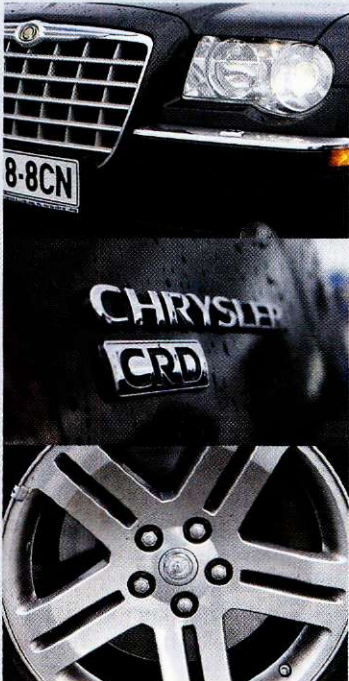

Počutje kot v oklepniku Vožnja s tem dvotonskim vozilom je nekaj posebnega. Preglednost je presenetljivo dobra, za mrtve poglede izza prtljažnika pa skrbijo parkirni senzori. Velik presek pnevmatik omehča vožnjo, ki jo trše podvozje sicer poskuša ustvarjati športnejšo. Na srečo ne do te mere, da bi cestni kanali in grbine zmotile idilo v notranjosti. Včasih se sicer zazdi, da amortizerjem zmanjka hoda, kar je za ameriški avtomobil skorajda absurdna trditev. Boljši je 300C na ovinkasti cesti, kjer ga razmeroma dobro oprijemanje gum na podla-

go dolgo ohranja v zeleni liniji. In ker je moči, predvsem pa navora zadaj dovolj, lahko ob izklopu elektronike (saj veste katere) zadek tudi spodnesete. Glej ga, zlomka, odsotnost zapore diferenciala nas tukaj sploh ne moti.

Ameriška oprema Volan je razmeroma radodaren s povratnimi informacijami, a pri tako mehkem servoojačevalniku ne pričakujte čudežev. Spominov z babičinimi fotografij avtomobilov brez servov pa nikakor ne bodo prinesli. Bolje več pomoči kot premalo. Pri dveh tonah se to hitro pozna. Za voznika je vse naokoli poskrbljeno z električnimi nastavitvami vključno z volanom. Prav po ameriško je našpičena tudi klimatska naprava, ki skrbi, da arktičen veter piha v vaše čelo. Tako jim na drugi strani luže namreč prija. Za razvajanje sopotnikov je tu še dober zvočni sistem in mehki usnjevi sedeži, ki pa so v nasprotju s podvozjem. Če se dobro pelje skozi ovinke, boste pač oddrseli s sedeža. Če ne veste: školjkastih sedežev za Američane si ne upa narediti nihče, kajti polovica potem v njih ne bi mogla sedeti. A na srečo chrysler 300C za 10 milijonov tolarjev ponuja dovolj tistega, kar ljubimo Evropejci. Malo ameriške ekscentrike pa ni nikoli škodovalo. **D**

Novici

BMW SERIJA 3 COUPÉ & X3 Kupeji so vedno morali pomeniti nekaj posebnega za BMW, saj so z njimi želeli na najboljši način poudariti svoj moto. Zadnja, tretja generacija se od donatorja platforme v vsej svoji zgodovini najbolj razlikuje. Hkrati je na domače ceste s številko tri v imenu zapeljal tudi nekoliko prenovljeni mali SUV (X3) z novimi motorji. BMW se rad pohvali, da gre v primeru kupeja za pravi športni avtomobil za štiri. Motorji so že dokaz, sploh v izvedbi 335i, saj vrstni šestvaljnik z delovno prostornino 2996 kubičnih centimetrov ponuja kar 400 Nm motornega navora, ki je na razpolago od 1300 do 5000 vrtljajev v minuti (225 kW/306 KM). Ta čas najmočnejše motorizirana izvedba pospeši od 0-100 km/h v 5,5 sekunde in po končanem pospeševanju doseže tovarniško omejenih 250 km/h. Prvič v zgodovini kupejske trojke pa si bodo kupci lahko privoščili izvedbe s štirikolesnim pogonom 'xDrive'.

OPEL ANTARA Če želi avtomobilski izdelovalec svojo blagovno znamko prenoviti in približati mladim, mora ponuditi nekaj novega. Segment vozil 'crossover' raste v Evropi najhitreje in nismo presenečeni, da se Opel odpravlja tja, kjer so dolgo kraljevali izdelovalci z Daljnega vzhoda. Zadnji Oplov terenec je bil model frontera, v svojem razredu najbolje prodajani avto. Jasno, da želijo z antaro prav tako na avtomobilski Olimp. Prihodnje leto, ko se začne prodajati, bodo v njej štiri različni motorji. Dva dizla z enako dvolitrsko prostornino, bencinski agregat s štirimi valji in 2,4 litra prostornine ter bencinski šestvaljnik V-oblike z 227 konjskimi močmi. Močan antarin adut je vsekakor njena obsežna serijska oprema, ki vključuje pogon na vsa štiri kolesa z nadzorom nad zdrsanjem koles in sistemom za stabilnost.

SREDNJA
POKLICNA IN
STROKOVNA
ŠOLA
BEŽIGRAD
LJUBLJANA

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Vpisujemo v programe:

SPSŠB, Na produ 2, Ljubljana; tel.: 01 537 13 88

- prometni tehnik (PTI)
- voznik
- učitelj vožnje
- pridobitev vozniškega dovoljenja: A, B, C, D, E kat.

Replika Kolumbove ladje Santa Maria

Mož, ki je odkril Ameriko

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Letos mineva natančno 500 let od smrti pomorščaka in pustolovca Krištofa Kolumba, ki je leta 1492 odkril Ameriko. Njegovo odkritje je pomembno zaznamovalo to celino.

Iz Kolumbovega otroštva in mladosti ni znanega prav veliko. Doma je bil iz Genova, domnevno sin genovskega tkalca. Po poroki s Portugalko Felipo Moniz Perestreloo, ki mu je rodila hčer Diego, je živel na Portugalskem, kjer ga je florentinski učenjak Paolo Toscanelli navdušil nad iskanjem zahodne, krajše pomorske poti do Indije. Verjel je, da je Zemlja sorazmerno majhna kroglja, zato je sklepal, da bo s potovanjem na zahod prišel na Daljni vzhod. Tako je konec 15. in v začetku 16. stoletja v upanju, da bo našel morsko pot do Indije, kar štirikrat odplul do Amerike in nazaj, ne da bi vedel, da je odkril novo celino.

Načrt za svoje prvo potovanje je Kolumb zasnoval na podlagi zemljevida, ki mu ga je izrisal Toscanelli. Skupaj z zemljevidom in načrtom potovanja je odšel k

takratnemu portugalskemu kralju Henriku Pomorščaku, vendar je ta zavrnil njegovo prošnjo, da finančno podpre potovanje. Razočaran se je obrnil na špansko kraljico Izabelo in kralja Ferdinanda. Oba sta nekaj let omahovala, po osemletnem čakanju pa sta mu ob podpori frančiškanskega samostana La Rabida le

ponudila tri ladje: Pinto, Nino in Santo Mario. 3. avgusta 1492 so vse tri iz pristanišča Palos odplule na Kanarske otoke, kjer so natovorile zaloge, 6. septembra pa so se dokončno podale na pot proti novemu svetu. Po nekaj več kot mesecu dni plovbe so mornarji 12. oktobra zagledali prvo kopno in pet dni pozneje prista-

Skica prvega Kolumbovega potovanja

li na obali današnjih Bahamov. Ker je bil Kolumb prepričan, da je prišel v Indijo, je prebivalce, ki jih je srečal tam, imenoval Indijanci. Po nekajtedenskem bivanju na otoku je odplul naprej proti Kubi, kjer je prvič videl koruzo, tobak in sladki krompir, od tam pa proti otoku Hispaniola (drugi največji otok Antilov). Ker je poveljujoča ladja Santa Maria na božični večer 1492 tik pred obalo otoka nasedla, je bil 39 mož prisiljen pustiti na obali. Nastala je prva španska kolonija na ameriški celini, ki jo je poimenoval La Navidad (Božično mesto).

Vse nadaljnje odprave Ob vrnitvi domov (marca 1493) so Kolumba sprejeli z velikim navdušenjem. To je bilo tako veliko, da ga je kralj imenoval za kralja na novo odkritih dežel in mu podaril dedni naziv »admiral oceanov«, čeprav se seveda še nihče ni zavedal, da je Kolumb v resnici odkril novo celino. Uspeh prve odprave je kralja in kraljico spodbudil k financiranju naslednjih. Kolumb se je znova podal na pot 25. septembra 1493. Tokrat je plul malo južneje kot prvič in tako najprej pristal na Malih Antilih. Od tam je plul po zahodni strani Hispaniole (mimogrede je odkril še otoka Guadelupe in Puerto Rico), mimo zahodne obale Kube vse do njene severa. Na severu se je obrnil in se po poti med Kubo in Hispaniolo po treh letih odsotnosti vrnil domov. A doma ga ni pričakalo takšno navdušenje kot prvič. Kraljevi dvor je namreč upal, da bo odprava domov prinesla veliko zlata (tega so namreč našli med prvim potovanjem), vendar ga ni bilo, hkrati pa je bilo jasno, da je kolonija La Navidad uničena (uničili so jo staroselci, ki so napadli španske mornarje).

A slednje Kolumbu ni vzelo volje do nadaljnjih potovanj. 30. junija 1498 se je, znova pod okriljem kraljevega dvora, odpravil na svoje tretje potovanje in šele tokrat dejansko odkril ameriško celino. Plul je namreč še južneje kot med drugo odpravo in pristal ob današnjem izlivu Orinoka na severovzhodu Južne Amerike. Po nekaj tednih bivanja in raziskovanja je odplul naprej proti Ha-

Namišljen Kolumbov portret: pravega še niso odkrili.

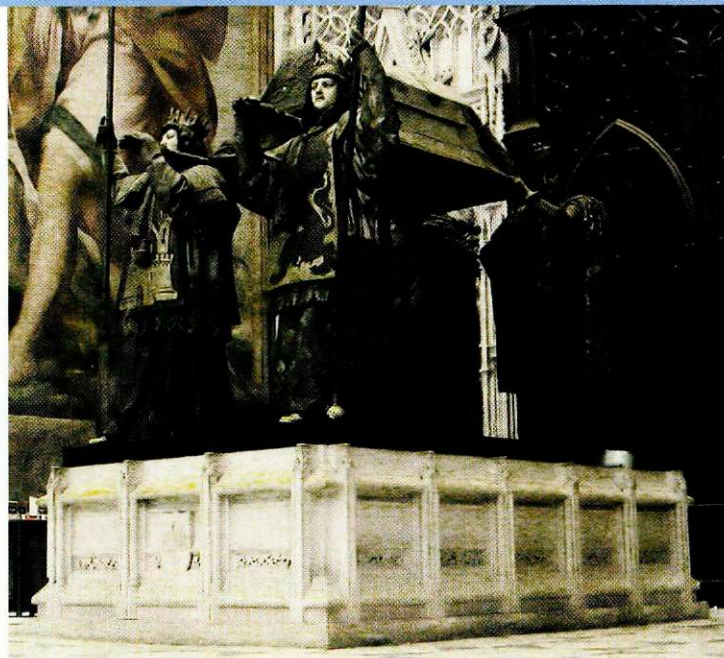
itiju, kjer naj bi postavil temelje španski koloniji, vendar so se mu nezadovoljni kolonisti in posadka uprli in načrt je padel v vodo.

Novica, da Kolumb ne zmore upravljati kolonije, je kmalu dosegla španski dvor, zato sta kralj Ferdinand in kraljica Izabela imenovala novega guvernerja kolonije – Francisca Bobadilla. Slednji je leta 1499 ob prihodu v Ameriko odstavil Kolumba in ga poslal nazaj v Španijo. Kralj in kraljica pa sta mu ostala še naprej naklonjena in sta mu tri leta pozneje odobrila še četrto potovanje. Trajalo je od 11. maja 1502 do 7. novembra 1504, v tem času pa je Kolumb raziskal honduraški zaliv, prišel do panamske ožine in se vrnil domov.

Naporna potovanja pa seveda niso bila brez posledic, saj je Kolumb že kmalu po vrnitvi z zadnjega potovanja hudo zbolel za artritisom. Globoko razočaran in zagrenjen je 20. maja 1506 umrl v glavnem mestu Kastilje,

še vedno pa prepričan, da je odkril pomorsko pot do Indije.

Temna stran odkritja Čeprav je po Kolumbovi zaslugi stara celina postala bogatejša za kar nekaj novih vrst rastlin, ki jih prej ni poznala, in čeprav se je zanjo takrat začelo novo obdobje razvoja, je Kolumbovo odkritje imelo tudi negativne posledice, ki so jih najbolj občutili prvotni prebivalci na novo odkrite celine. Tako je samo v prvem desetletju po prihodu Špancev na novo celino za-

Grobnica z domnevnimi Kolumbovimi ostanki v katedrali v Sevilli

radi novih boleznih in pobojev, ki so jih prinesli, umrlo od deset do dvajset milijonov staroselcev, v naslednjih desetletjih še dodatnih 80 milijonov. Stoletje po Kolumbovem prihodu jih je tako od 100 milijonov prvotnih prebivalcev

na celini živelo le še 10 odstotkov, uničene so bile tudi civilizacije Majev, Aztekov in Inkov.

Kolumbovo odkritje torej kaže, da z vsakim novim velikim odkritjem nekaj pridobimo, a hkrati tudi izgubimo. **D**

ANASTACIA

ZADENITE

WWW.RADIOCENTER.SI

EUR

Z ANASTACIO

NA 102.4

IN 103.7

RADIO CENTER
102.4, 103.7 MHz

VSAKI JUTRO DO 6 URE DALJE

MENART

Slovo totalnega tekmovalca

Lovro Kastelic, foto: Reuters

Michaela Schumacherja lahko gledate le iz dveh zornih kotov: kot totalnega tekmovalca ali pa kot totalnega družinskega človeka, kot je nedavno dejala oseba, ki je skrbela za njegovo podobo v javnosti.

Sijajne številke (in rekordni dosežki), vendar tudi preveč napak!

Niti dan po enem najtežjih trenutkov v karieri Michaela Schumacherja v Maranellu niso znali ponuditi zadostnega razloga, zakaj je Ferrarijev motor eksplodiral prav na VN Japonske – po neverjetnem nizu 112 dirk brez okvare. V Suzuki, kraju, kjer je Nemeč leta 2000 pripeljal Ferrariju prvi naslov svetovnega prvaka po dolgih 21 letih in kjer je kar šestkrat zmagal, je bila zgodba o popolnem Schumijevem umiku iz sveta formule 1 uničena.

Ferrarijev inženir Mattia Binotto, zadolžen za motorje, tedaj

ni našel pravega odgovora: »Za zdaj nimamo še nobenega pojasnila, kaj se je v 37. krogu sploh zgodilo s Schumijevim motorjem ... Vsi telemetrični podatki, ki so prihajali v boks, so bili namreč povsem v redu in prav nič ni kazalo, da bi se lahko pripetilo kaj takšnega.« Okvara na Ferrarijevem motorju se je zadnjič pred tem zgodila daljnega 17. marca 2002 v Maleziji, ko je moral Rubens Barrichello odstopiti, medtem ko se Michaelu Schumacherju kaj takšnega ni pripetilo vse od 2. julija 2000 in dirke v Franciji.

Nekateri strokovnjaki so v poplavi špekulacij za nenadejano eksplozijo motorja okrcali kar – soboto. Neposredno pred tretjim treningom so namreč Ferrarijevi mehaniki v želji, da bi se Schumi čim prej odpravil na stezo, že zelo zgodaj prišli do roba svojega boksa. Tam so več kot minuto čakali na znak, temperatura motorja pa je nezadržno rasla ... S statističnega in kozmetičnega vidika je pravzaprav še dobro, da Schumi potem ni zmagal na zadnji dirki v Braziliji, saj bi v takšnem primeru postal prvi vo-

znik formule 1 v njeni zgodovini, ki bi v eni sezoni zmagal osemkrat, ob tem pa ostal praznih rok – brez naslova svetovnega prvaka. Zdaj si bo lahko prvo mesto delil še z dvema – Alainom Prostom (1984 in 1988) in Kimijem Räikkönenom (2005).

Schumijev perfekcionizem

Michael Schumacher je odšel v zgodovino avtomobilističnih športov na ne tako epski način kot denimo Zinedine Zidane v nogometno. Odšel pa je z goro premoženja – kot eden najbolje plačanih športnikov vseh časov (z letno plačo 60 milijonov dolarjev). V njegovi naravi so se ves ta čas prepletali nemška disciplina in nepopustljivost (prvi v svet formule 1 uvede tudi skrajno naporne in kompleksne kondicijske priprave), neukrotljiva tekmovalnost ter skrajna pripadnost športu in družini, ki jo je imel le zase.

Kot je nedavno dejala Sabine Kehm, oseba, ki se je več let ukvarjala z njegovo všečnostjo in zunanjo podobo: »Michaela lahko gledate le iz dveh zornih kotov: kot totalnega tekmovalca ali pa kot totalnega družinskega človeka.« Michaelova podoba

PRIMORKA
tv

Trstelj - 67. kanal

Obala - S23 - kabelski sistem v Kopru

DNEVNIK TV PRIMORKA

Od ponedeljka do petka ob 20.00

v javnosti je bila vselej podoba skrajno nepopustljivega voznika, »kar je točno, saj ni nikoli želel odstopiti ali pa se izogniti boju na stezi. Premoč je priznal le, če je bil pred tem zadovoljen z odporom, ki mu ga je uspelo ponuditi. Črnih trenutkov v njegovi karieri, v katerih se je morda preostro odzval, ne smemo pozabiti in jih je vsekakor treba tudi kritično presoditi. Vendar pa ne pozabite, da je bil to človek, ki se je skozi celotno kariero vselej bojeval za naslov svetovnega prvaka in je bil vseskozi pod ogromnim pritiskom. Osvojil je toliko naslovov in tolikokrat zmagal, da nekaj negativnih trenutkov vendarle ne bi smelo zasenčiti celotne njegove kariere«.

Zunaj dirkališč naj bi bil Schumi povsem drugačen, precej bolj sproščen in neprimerno manjši perfekcionista. »Je potrpežljiv in občutljiv ter popolnoma predan družinskemu življenju. Morda je takšen tudi zato, ker je bilo njegovo otroštvo vse prej kot bleščeče. S soprogo Corinno se po najboljših močeh trudita za kar najbolj normalno vzgojo svoje hčerke Gine Marie in sinka Micka. Zaveda se, da jima lahko omogoči kar se da lagodno življenje, zaradi tega pa čuti

Michael Schumacher

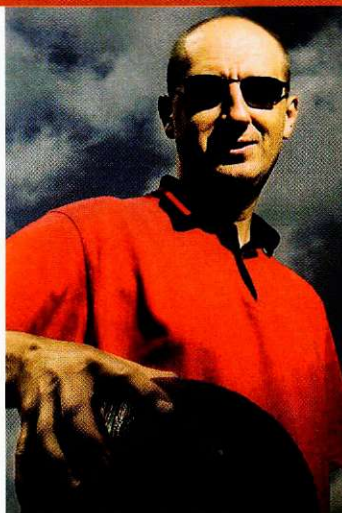
še dodatno odgovornost.« Iz Nemčije se je zaradi prevelikih davščin preselil v Švico, za zimski oddih pa si je omisll vilo na Norveškem. V kraju Vufflens-le-Chateau se pogostokrat sprehaja s svojimi štirimi psi, daleč najbolj pa uživa v nogometni igri. Nastopa namreč tudi za tretjeligaša Echichens. Svoje izjemne prilive je pogostokrat usmerjal tudi v človekoljubne namene. V spominu bo ostal po rekordni donaciji kar 10 milijonov dolarjev tistim, ki so utrpeli katastrofalne posledice cunamija.

Srečni in nesrečni incidenti

Marsikdo bi sicer raje videl, da bi imel Schumi v svoji dolgoletni in več kot uspešni karieri močnejše tekmece. Denimo Senno, Prosta in Mansla ... Prost in Senna sta bila tista legendarna nasprotnika, ki sta tekmovala v istem moštvu ... Schumi pa je uvedel »kapitanski« princip, pri katerem je bil moštveni kolega samo v službi odpravljanja in analiziranja napak, ki jih je potem Schumi na naslednjih dirkah zlahka odpravljaj. Barrichello mu je znal celo prepuščati zmage ...

Kehmova je govorila o desetih črnih trenutkih ... Od rekordnih sedmih naslovov jih je bilo pet povsem čistih (1998, 2000, 2001, 2002, 2004). Vrhunec njegove kariere je bila vsekakor sezona 2000, ko je pred zadnjimi štirimi dirkami za Miko Häkkinenom zaostajal 6 točk, a je prav vse nadomestil s štirimi veličastnimi zmagami. To je bil tudi njegov prvi naslov za Ferrari ... Na najbolj umazan način pa se je odzval ob osvojitvi svojega prvega naslova v karieri. »Črni trenutek« se mu je namreč pripetil v Adelaidi leta 1994, ko je v 35. krogu nalahno udaril v varovalno ogrado ter se s poškodovanim bolidom vrnil na stezo in takoj zatem z namernim manevrom »spravil iz igre« nič hudega slutečega Damona Hilla, ki ga je želel prehiteti. Ta nešportna poteza, ki ga je potem spremljala skozi celotno kariero, je tedaj ostala nekanonizirana, Schumi pa je na ta način v končnem seštevku ohranil točko prednosti pred Britancem.

Incident se je zgodil tudi na zadnji dirki sezone 1997, ko je v Jerezu znova poskušal namerno izločiti najtesnejšega tekmece. Vendar se je to pot Jacques Villeneuve čudežno izmaknil usodnemu trku, ki bi mu kaj lahko odvzel edini naslov svetovnega prvaka. Schumi je bil za to blamažo kaznovan z odvzemanjem vseh osvojenih točk v sezoni. Pat Symonds, glavni inženir moštva Renault, je udaril precej nizko: »Michael Schumacher se ni nikoli znašel pod pritiskom!« Ne glede na Schumacherjevo veličino bi se lahko strinjali z nekim časopisnim naslovom, ki se je glasil približno takole: »Sijajne številke, vendar tudi preveč napak!« **D**

Za koga zmagujejo

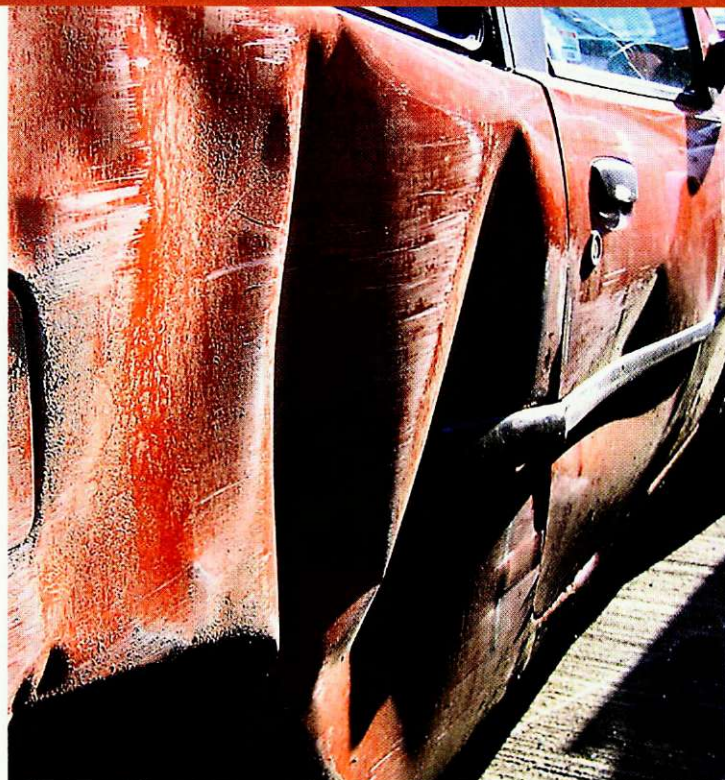
Esad Babačić

Merila, po katerih je v našem športu nekaj bolj ali manj opaženo, mi nikdar niso bila povsem jasna.

Sveda je k temu pripomogla kopica bolj ali manj objektivnih dejavnikov, ki pa so vse prevečkrat posledica subjektivnih pogledov. Nobenega dvoma ni, da velja rokomet za enega privlačnejših kolektivnih športov, ki ima pri nas zares bogato tradicijo. Uspehi naših klubov in reprezentance na mednarodni sceni so stalnica v zgodovini slovenskega športa, ki je veliko pripomogel k samobitnosti našega naroda. Rokometaši so imeli še toliko težje delo, saj so se morali dokazovati v nekdanji skupni državi, ki je veljala za rokometno velesilo. Naši najboljši igralci so morali skozi močno selekcijo, zato njihov talent ni bil nikdar vprašljiv. Tako je tudi danes, ko imamo opravka z evropskimi pokali, v katerih igrajo klubi iz najmočnejših lig, v njih pa je tudi kopica zvezdnikov iz nekdanje skupne države. Nobenega dvoma ni, da je vsaka uvrstitev v sklepne kroge lige prvakov, ogromen uspeh, še posebej če vemo, v kakšnem stanju je slovenski šport. Prav zato si ne morem kaj, da se ne bi vprašal, kaj je narobe s hokejem, ki je eden najbolj slovenskih športov. Naši mojstri paka so bili od nekdanjih ambasadorji domovine, katere dobro ime branijo na najvišji ravni. Tudi zadnji uspehi Jesenic, ki kot po tekočem traku premagujejo precej bogatejše klube iz neposrednega sosedstva, ne smejo biti obsojeni na novico, ki le od časa do časa prileti v naše zorno polje. Tako Jeseničani kot njihovi nasprotniki iz drugih centrov so že velikokrat dokazali, da so pripravljeni na ledu pustiti srce za barve svojega kluba ali reprezentance, in to kljub nezavidljivim razmeram, v katerih igrajo. Če vemo, da je njihov motiv pogosto onstran visokih števil in vnaprej zagotovljene eksistence, potem jim moramo posvetiti še posebno pozornost. V času, ko je realizacija profesionalnih športnikov pretežno odvisna od materialnega zadoščenja, so takšne izjeme še posebej dobrodošle. Hokej je pač šport, ki ga lahko igraš samo na polno; vsak blef je na ledu vnaprej obsojen na poraz. Jeseničani premagujejo Avstrijce tudi zato, ker so se navadili igrati za barve svojega kluba in svoje zveste navijače, ki so na Jesenicah kot ena velika družina. Nobenega razloga ni, da je ostanek Slovenije odrezan od uspehov »železarjev«. Ti na senčni strani Alp zmagujejo za vse nas, ki imamo radi slovenski šport. Zato bi si malce več pozornosti s strani tistih, ki odločajo o tem, kaj bo prišlo v naše domove, gotovo zaslužili.

V nesreči v Idrskem so ugasnila tri mlada življenja. Je bilo krivo martinovanje?

Pokalo je tudi v drugih krajih Slovenije, na srečo pa jo je skupila le pločevina.

Tragično vračanje z martinovanja

Bogdan Sajovic, foto: PGD Kobarid, arhiv Demokracije

Pri vračanju z martinovanja so v Idrskem ugasnila tri mlada življenja. Preiskava bo pokazala, ali je bil krivec za tragedijo alkohol. Drugod je na srečo večinoma nastradala le pločevina.

God sv. Martina, skromnega, radodarnega in sočutnega katoliškega svetnika, je največji slovenski neuradni praznik, ki ga praznujejo tako verni kot neverni Slovenci. Ne sicer v spomin na svetnikova dobra dela, ampak zato, ker se na njegov god mošt »uradno« spremeni v vino. Tega pa Slovenci popijemo kar precej, naj bo petek ali svetek, pa tudi piva in žganjice na pljunemo iz ust. Žal pa se prav na martinovo navadno popije precej več kot običajne dni in posledice zaradi pretiravanja so tu. Na žalost ne le v obliki mačkastih juter, ampak precej hujše.

Vino oziroma alkohol na splošno daje voznikom dodaten pogum, pri tem pa navadno prečnijo svoje sposobnosti in nesreče so tu. Letos je v noči na Martinovo nedeljo prišlo do najhujše prometne nesreče v kraju Idrsko. Okoli pol petih zjutraj je v naselje privedel hyundai coupe. V

blagem ovinku je avtomobil zaneslo, voznik je izgubil oblast nad vozilom in to je silovito treščilo v betonske stopnice. V popolnoma zmečkanem avtomobilu so ugasnila tri mlada življenja. Mrtvi so bili 28-letni voznik in njegova sopotnika, stara 27 in 24 let, starejša dva iz Idrskega, mlajši pa je bil iz Kobarida. Zaradi silovitega trčenja so vsi trije umrli takoj oziroma nekaj kratkih minut po trčenju. Trupla nesrečnih mladeničev so iz vozila izrezali šele gasilci, obdukcija pa bo pokazala, ali je bil za nesrečo kriv alkohol. Ve pa se, da so vsi trije fantje pred nesrečo martinovali v eni od okoliških gostiln.

Vino razgreje kri Sicer pa je bilo to noč po Sloveniji še osemindeset prometnih nesreč, na srečo brez hujših posledic. V šestih nesrečah je bilo skupno poškodovanih osem oseb, vsi le laže. V dvaintridesetih nesrečah jo je skupila le pločevina. Kriv-

ci za nesreče bodo seveda dobili položnice, globe pa bodo odvisne od stopnje njihove krivde. Tisti, ki so pregloboko pogledali v kozarec, bodo morali precej krepko seči v žep, in to ne le zaradi šestmestnih glob, ampak zato, ker zavarovalnica v takšnih primerih ne pokrije škode. Še več, nekateri od vinjenih bodo imeli dodatne stroške tudi z vnovičnim opravljanjem vozniškega izpita.

Novo vino in druge opojne pijače pa na omenjeni večer niso razgrevale le voznikov, ampak tudi druge ljudi. Može v modrem so morali kar enainosemdesetkrat

posredovati na javnih krajih, kjer je prihajalo do pretefov, kričanja, razbijanja in drugih oblik kaljenja nočnega miru. Devetnajstkrat so morali zaradi podobnih razlogov posredovati v zasebnih prostorih. Sedem najbolj neugnanih razgrajčev oziroma onemoglih veseljakov so policisti naložili in prenočili. Po vsej državi je bilo to noč prijavljenih še štirinajst poškodovanih tuje lastnine. Dejavnji so bili tudi tatovi, saj je bilo to noč štirideset vlovov in tatvin ter dva ropa.

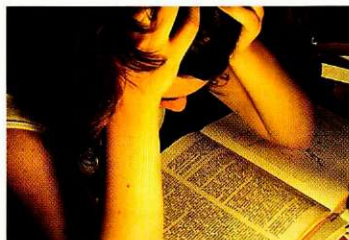
Ob koncu tedna je potekala tudi akcija, v kateri so policisti preverjali psihofizične sposobnosti voznikov. V treh dneh so tako ustavili okoli šest tisoč vozil in 3.588 voznikom odredili preizkus alkoholiziranosti. Pri 326 je bil le-ta pozitiven, zato so začasno odvzeli 226 vozniških dovoljenj, devetindeset voznikov, ki so napihali več kot 0,76 mg alkohola na liter izdihanega zraka, pa bo svoja dovoljenja izgubilo za stalno. ▣

Nadlegoval študentko?

Na Pedagoški fakulteti v Mariboru že dve ovadbi proti profesorjema zaradi spolnega nadlegovanja študentk.

Zdi se, da imajo sicer ugledni profesorji na mariborski pedagoški fakulteti težave, ko pridejo v stik s študentkami. Pred približno mesecem dni je namreč študentka prijavila profesorja sociologije dr. Sergeja Flereta zaradi spolnega nadlegovanja. Policisti v teh dneh končujejo prijavo zaradi, kot se uradno reče, napada na spolno nedotakljivost z zlorabo položaja. Profesor je v pogovoru z dekanom najodločneje zanikal vsakršno krivdno, zato začasno ostaja v službi. A vodstvo fakultete je poskrbelo, da v prihodnje med študentko in profesorjem ne bo prihajalo do stikov. Prijaviteljica bo izpite opravljala pri drugih profesorjih. Policijska preiskava bo tako kmalu potrdila ali ovrgla prijavo, ali profesorju ni uspelo brzdati svojih strasti v stiku s študentko. Prijava bi lahko bila tudi lažna, saj je omenjena študentka izpit iz

sociologije neuspešno opravljala že trikrat. Na tak način bi se lahko profesorju maščevala oziroma bi (pre)strogega profesorja zamenjala za bolj prizanesljivega.

Na mariborskem sodišču pa še niso razpisali obravnave zoper profesorja psihologije Ivana Ferberžerja, ki je poučeval na isti fakulteti in bil obtožen podobnega dejanja kot njegov kolega. Izsledki so bili po policijski preiskavi v Ferberžerjevem primeru dovolj trdni, da so pripeljali do vložitve obtožnice. Omenjenega profesorja so medtem že odpustili z univerze. B. S.

Po pretepu odjeknili streli

Po pretepu med najemnikom lokala in štirimi gosti je najemnik začel streljati. Ubil je enega, štiri pa ranil.

Na Jesenicah so tišino petkovega večera presekali streli, ki so se razlegali v središču mesta. Natančneje v dokaj znanem lokalu Caffè Inn v bližini hokejske dvorane. Kmalu se je izvedelo, da je streljal 48-letni Roman Velikonja, jeseniški taksist, ki je pred kratkim postal najemnik omenjenega lokala. V streljanju je zadel štiri goste, najhuje 28-letnega Elvina Hodžiča, znanega pod vzdevkom Skinzo, ki je umrl takoj. Njegov šest let mlajši brat Džerald, ki so ga znanci klicali Džeri, je bil

hudo poškodovan, laže pa sta bila poškodovana še dva gosta v lokalu. Velikonja je po streljanju pobegnil, čez čas pa se je sam vdal policiji.

Okoliščine streljanja še niso razjasnjene, vendar se zdi, da je šlo za izsiljevanje. Menda je imel z izsiljevalci, ki so zahtevali t. i. zaščito (da mu ne bi razdejali lokala ali odgnali strank), težave že prejšnji najemnik. Na izsiljevanje naj bi bil Velikonja odgovoril z orožjem. Pojavile so se tudi govorice, da ni šlo za klasičen način izsiljevanja »zaščite«, ampak so hoteli fantje le zastoj piti. Preiskava bo pokazala, zakaj je med gosti in najemnikom najprej prišlo do pretepa (najemnik je bil v pretepu laže poškodovan) in nato do usodnega streljanja. Po naših informacijah naj bi bili imeli ustreljeni že opravka s policijo, predvsem pokojni Hodžič, ki je pred nekaj meseci prišel s prestajanja zaporne kazni. B. S.

MIMO MEJNE ZAPORNICE Vztrajnost je sicer lepa čednost, vendar ne v primeru, ko se kršijo zakoni in predpisi. To bo spoznal tudi tujec, voznik tovornjaka, ki so ga kar krepko oglobili. Voznik se je pripeljal na mejni prehod Dolga vas, žal pa ni imel urejenih vseh papirjev, zato so ga obrnili nazaj, tokrat brez globe. Zavrtni se je okrepcal z nekaj požirki, potem pa sredi noči spet poskušal priti v Slovenijo, in sicer mimo mejnega prehoda, vendar so ga spet prestregli. Mimogrede so opravili z njim še preizkus treznosti in izkazalo se je, da je voznik precej pod vplivom alkohola, zato so ga oglobili še zaradi tega.

TRADICIONALNA OBRT V večernih urah je občan iz okolice Mirne Peči prišel do svojega pašnika in bil prav neprijetno presenečen, pravzaprav besen. Bolj kot to, da je bil njegov električni pastir pretrgan, ga je razbesnelo dejstvo, da mu je s pašnika izginila kobilica, vredna dobrih tisoč evrov. Može v modrem so hitro seštelili dve in dve ter se napotili v bližnje romsko naselje Brezje. Tam so našli tako ukradeno kobilico kot tudi dva prebivalca naselja, ki sta se očitno vrnila k tradicionalni obrti svojih prednikov. Kobilico so po predpisanem postopku vrnili lastniku in seveda napisali kazensko ovadbo.

EVJ ELEKTROPROM

EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 KISOVEC
tel.: 03 56 57 150
fax: 03 56 71 488
www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kablensko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEDMICA

ŠTAJERSKI VAL

prijateljstvo

blizina

domišljija

RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!

Veselo barmansko tekmovanje v Ljubljani

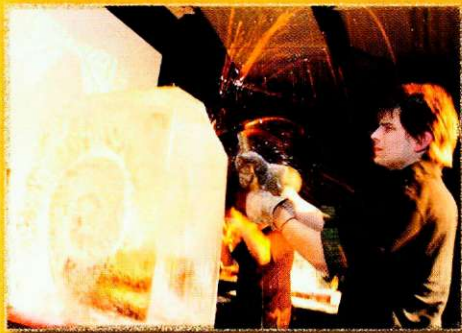
Ice Challenge

Preteklo sredo je ljubljanski Media Park gostil prireditve Ice Challenge, ki jo je pod pokroviteljstvom Canadian Cluba organiziralo marketinško podjetje Advertus, d. o. o.

Večer je poleg dobre pijače ponudil veliko zanimivih spremljevalnih dogodkov. Tako so se v klesanju skulptur iz ledenih kock pomerili mladi kiparji z Akadamijske za likov-

no umetnost, obiskovalce pa je najbolj navdušilo delo Marka Zelenka, ki je oblikoval polžjo hišico. Spretni barmani so tekmovali v pripravi koktajlov, imenovani free style flair show, katerih glavna sestavina je bil seveda viski Canadian Club. Barmansko tekmovanje sta s šovom sklenima Nemca Emir in Eddy, tako imenovana Flair Boys. Najboljši koktajl je na podlagi pijač CC Perfect Sour in Canadian Sunrise pripravil Aleš Prestor.

Za vroče plesne ritme je skrbel DJ Božo, za glasbeni vrhunec večera pa makedonski džezovski glasbenik Zoran Madžirov, čigar zaščitni znak je mojstrsko igranje na steklenice!

Še ena žrtev paparacov

Da so paparaci resnično nadležna in nevarna vrsta, se je pred nedavnim pokazalo tudi v primeru popkraljice Madonne. Na londonskem letališču Heathrow je bila namreč ranjena med prerivanjem s skupino paparacov. Zvezdnica se je vrnila iz New Yorka, kjer je predstavila svojo novo knjigo za otroke Too Good to Be True in poseben televizijski koncertni posnetek. Kmalu potem ko so jo opazili paparaci in jo na vsak način želeli fotografirati z njenim nedavno posvojenim sinom Davidom, je prišlo do prerivanja, zvezdnica pa jo je skupila po obrazu.

Slavna pevka ni imuna na fizične napade paparacov.

Zlatko in lepa nuna

Oboževalci nekdanj dokaj priljubljenega popevkarja Zlatka Dobriča so znova prišli na svoj račun. Po uspešnicah, ki jih je nizal v zadnjih letih, je letos na radijsko postajo poslal spet prav posebno – še nikoli ni nihče pel o lepih nunah, zato se je Zlatko odločil spesniti posebno besedilo in melodijo o njih. Seveda je pesem zelo nedolžna, simpatična, prav nič žaljiva in mnogim naj bi se prikupila že ob prvem poslušanju. Zlatko se je tokrat odločil, da se bo

podal v modernejšo zvrst zabavne turbofolk glasbe in tako je začel sodelovati s producentom Raayem, s katerim sta pesem Lepa nuna do delala skupaj (Zlatko besedilo in glasbo, Raay pa aranžma). Zlatko je v pesmi nastopil z novo močjo v slovenski zabavni glasbi, pevko Tadejo Žibert, ki sicer ni popolna začetnica, kot solistka pa se prvič predstavlja prav v duetu z njim.

Všeč so mu lepe nune.

Sanjska Nina veselo prepeva

Nina Osenar, ki ji pravijo tudi playboyeva zajčica, miss Hawaiian tropic, sanjska ženska in še kaj, je strumno stopila na našo glasbeno sceno in se nam predstavila s prvo skladbo, ki nosi naslov Moment Like This. Pesem je bila posneta v sodelovanju s produkcijsko ekipo, ki je nastala v sodelovanju z nekaterimi člani skupine Leeloojamais. Skladba, ki je mešanica močnega R & B-ja in ciganskih trobentačev, je za zdaj izšla le v angleščini, saj se Nina s svojim modernim in urbanim pristopom ne želi omejevati na slovenski trg. Na singlu je poleg prvotne skladbe še remiks. Nina je z Leeloojamais povezana tudi zasebno, saj je njen sanjski fant njihov bobnar Ivo. Vendar zajčica dodaja, da je bila pesem plačana, preden sta postala par. Nastavljanje bliiskavicam Nina obožuje, zato ne dvomimo, da se bo tudi v novi vlogi dobro znašla.

Julio bo spet oče

Triinšestdesetletni kulturni pevec Julio Iglesias in njegova življenjska sopotnica, Nizozemka Miranda Rijnsburger, že petič pričakujeta naraščaj. »Stari šarmer« bo tako dobil osmega otroka. Z Isabelo Preysler, od katere se je ločil leta 1978, ima tri otroke, z 41-letno nekdanjo mamenko pa dva sinova in hčeri dvojčici. Bravo, Julio!

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	6.200,00 SIT / 25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Albert Svetina: Od osvobodilnega boja do banditizma	6.700,00 SIT / 27,95 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	4.990,00 SIT / 20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	8.500,00 SIT / 35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	4.900,00 SIT / 20,44 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	5.500,00 SIT / 22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	3.906,00 SIT / 16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	6.727,00 SIT / 28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	5.500,00 SIT / 22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	6.510,00 SIT / 27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	990,00 SIT / 4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	10.850,00 SIT / 45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	4.991,00 SIT / 20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	6.510,00 SIT / 27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	5.300,00 SIT / 22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	1.085,00 SIT / 4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	1.085,00 SIT / 4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepiš iz zapora	4.449,00 SIT / 18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	6.696,00 SIT / 27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	4.232,00 SIT / 17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	3.840,00 SIT / 16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi megle	6.460,00 SIT / 26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	4.400,00 SIT / 18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	3.000,00 SIT / 12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	2.500,00 SIT / 10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	2.000,00 SIT / 8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 230 06 61.Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.Obvestilo potrošnikom:
Informativne cene v evrih so preračunane
iz tolarskih cen po centralnem paritetnem
tečaju 1 EUR = 239,64 SIT. **Naročam tednik Demokracija**

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

-
- mesečno*
-
- 4 x letno (9% popust)
-
- 2 x letno (10% popust)
-
- 1 x letno (20% popust)

* Če želite uveljaviti 8% mesečni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

-
- upokojenec,
-
- invalid,
-
- brezposeln,
-
- študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

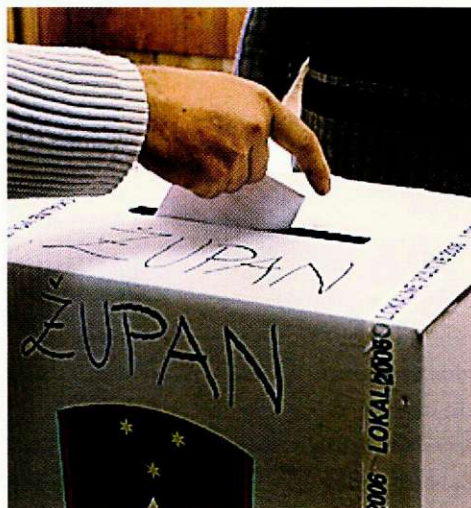
Popov drugi krog

Magična gledalka

Če sem po prvem krogu lokalnih volitev presodila, da je tempo in igro vodila TVS, je treba po drugem priznati, da je kolo vodila POP TV.

Ne samo na volilni večer, ko je dokaj premeteno začela že nekaj minut pred 19. uro (in potem ni znala stopnjevati napetosti drugače kot s frazami), ampak si je prvenstvo prilastila v vsem zadnjem tednu. V mislih imam seveda četrtkovo oddajo LOKALNE VOLITVE 2006, ki so jo na komercialki uvrstili v termin Trenj. Prva je dvoboj začela atraktivna tržiška dvojica Rupar (SDS) - Sajovic (LDS). Prav lepo sta drug drugemu zmetala spotakljiva stanovanja v obraz. Voditeljica Petra Kerčmar je spretno krmarila, čeprav je bilo to soočenje po politični kulturi na podpovprečni ravni. Kaj sta v studiu počela Tone Vogrinec in Boris Popovič, mi ni povsem jasno, vse skupaj pa je mejilo že na baročno napihnjenost. Če Pahor vzpodbuja izolsko kandidatko Pečanovo, je to vendarle nekaj drugega, kot če Vogrinec vzpodbuja Sajovca. Skratka, bila sta odvečen element, voditeljica pa je v ihtavi časovni stiski sklenila svoj del oddaje. Sledilo je mariborsko soočenje med Kanglerjem in Pivcem, pri katerem je voditelj Edi Pucer z opazno večjo umirjenostjo in nonšalanco vodil pogovor. Pivca je spremljala žena, kar je hvale vredno in pričakovano, Kanglerja pa eselesov celjski župan Šrot.

Prav mučen je bil tretji krog soočenj, ki ga je vodila Tamara Vonta, tokrat nespretno, celo nerodno, da o njenem stilistu raje molčimo. Bila je trda, preglasna, agresivna, precej se ji je zatikalo. Tomislav Klokočevnik je bil distanciran, šarmanten in nekaj povsem drugega kot Breda Pečan, ki mu je celo očitala, češ da hodi na kavo v Koper in ne v Izolo. Tega od dame ne bi pričakovali, od političarke s tako dolгим stažem pa sploh ne.

Novomeška kandidata je soočil Jani Muhič. Brez posebnosti in pohval, razen ene. Ker se je tudi kandidat za župana pisal Muhič, se je novinar čutil dolžnega, da pojasni, da si nista v sorodu. Modra in logična gesta, bi rekli. Vložki z Romi so bili v glavnem odveč in niso imeli nobene vsebinske funkcije. Recimo, da je bila oddaja kot celota prekratka za teme, ki so jih želeli obdelati, tudi preveč baročno načičkana z vsemi mogočimi dodatki, voditelji pa v stiski in bolj priganjači kot povezovalci pogovora. Scena razkošna, očem prijetna in osvežena s publiko. Kljub naštetim napakam pa je imela večji doseg kot oddaja na TVS, ki se je odločila le za soočenja v Odmevih. Premalo. Poleg tega so bila soočenja v Odmevih tuje tako po oblikovni kot po vsebinski plati, saj niso imela dnevne note.

Tokrat je torej zablestela komercialna televizija in nacionalki nekako vrnila milo za drago iz prvega kroga volitev. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Če bi bolj skrbeli za tiste, ki so vam blizu, in trtili manj moči za vse mogoče aktivnosti, bi laže živeli. Sicer pa – kakor boste izbrali, tako bo. Nikar preveč ne glejte v tujo skledo, ker vas bo drago stalo. Ponavadi vidite samo tisto, kar plava na vrhu.

Bik
21.4.-21.5.

Rojeni aprila imate pred seboj dober teden. Majski biki pa si boste lepe dni morali ustvariti sami. Utegnete si pridobiti lep dobiček, če boste ob pravem času na pravem mestu in prvi izvedli vse potrebno. Pazite se akutnega vnetja dihalnih poti.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Majhnim težavam ni videti konca. Naveličani vsega se boste odločili, da boste odslej mislili samo še nase. In prav imate. Boste videli, kako se bodo stvari pri tem uredile. Tisti, ki imate družine, boste presenečeni v pozitivnem smislu.

Rak
22.6.-21.7.

Raki z majhnimi otroki boste imeli nekaj vzgojnih težav. Še posebej vas bo jezilo vmešavanje s strani starih staršev. Radi bi svojim otrokom postavili meje, pa vam ne dovolijo. Upravičeno ste slabe volje.

Lev
22.7.-21.8.

Težave z dihali se nadaljujejo. Pazite nase in ne hodite preveč ven. Veliko bolje bo, če se čim prej pozdravite. Bodite čim bolj sebični. Zaslужek vam ne bo ušel, zato se ne spravljajte v slabo voljo, če boste imeli višje stroške kot ponavadi.

Devica
22.8.-21.9.

Od svojega večnega nezadovoljstva boste imeli samo škodo. Pa tudi ljudem okoli vas ne bo nič bolje. Zato se potrudite v starih in ljudeh videti tudi kaj dobrega. Odveč ne bo niti večja skrb za dobro počutje vaše družine. Potrudite se.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Spet ste se znašli na razpotju. Morali boste premisliti, ali je smiselno vztrajati v nazoru, ki vas pravzaprav ne osrečuje. Delo in samo delo tudi ni vse. Prijatelji vas čakajo, samo videti jih morate. Povabite katerega od njih na kavo.

Škorpion
23.10.-21.11.

Spravite svoje ostro želo vsaj za nekaj časa in uživajte v novih starih, ki ste si jih privoščili. Škorpionke, ne bojte se odpreti svojega srca neznanцу, ki vas osvaja. Malo morate shujšati, posebej tiste, ki ste pridobile kile zaradi stresne službe.

Strelec
22.11.-20.12.

Življenje bo zanimivo, če si ga boste takšnega naredili sami. Želje si boste že znali izpolniti, samo odločno se morate postaviti zase in za svoje interese. Vztrajno delo se vam bo zagotovo obrestovalo in žetev dobička bo obilna.

Kozorog
21.12.-19.1.

Vmešavanje v tuje zadeve še nikoli ni koristilo nobeni od vpletenih strani, zato se potegnite svoje prste iz godlje. Počutili se boste veliko bolje, pa še zadeve se bodo same reševale. Delo vas po spet potegnilo za sabo v neznane vode.

Vodnar
20.1.-18.2.

Delo, ki ga opravljate, vam bo postajalo čedalje zanimivejše. Dobra novica o povišanih dohodkih vas bo dohitela sredi ustvarjalnega žara in vas bo močno razveselila. Bodite pripravljeni na lepe spremembe, ki vam bodo dale še več energije.

Ribi
19.2.-20.3.

Kot vedno znate v vseh situacijah zelo dobro plavati. Prijetno vam je, da vas ljudje občudujejo in se po vas zgledujejo. Tisti, ki imate otroke, boste veliko bolj zadovoljni z življenjem kot večina drugih. Finančno boste kar dobro podprti.

Da ne bi bili moteni:
(tako in drugače)

103.4 MHz

RadioDur

107.4 MHz

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrije Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na www.adria.si ali pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	AMERIŠKA IGRALKA GARDNERJEVA	ITALIJANSKA PEŠNICA (ADA)	NAUK O IDEJAH	DEMOKRACIJA
VRSTA LAHKE KONJENICE					SILOVIT VIHAR
VEČJA DOMAČA ŽIVAL Z ROGOVI					
RUMENI AZIJSKI OŠEL					
DANE DEBIČ		TERMIN			
PRIPRAVA ZA NOŠENJE		VEČJA SOBA, DVIORANA			
ALPINIST ZAPLOTNIK					
				OMAR NABER	
				OLGA ČEČKOVA	
GRŠKI FILOZOF IZ STAGIRE					ČAS BREZ VOJNE
BRISANJE PISAVE Z RADIRKO					
AMERIŠKI POLITIK (JOHN)				JOSIP IPAVEC	
KEMIJSKI ZNAK ZA NIKELJ				PREBIVALCI DANSKE	
SLOVENSKI IGRALEC (EVGEN)					JAPONSKI SMUČAR HIRASAWA
TELİČEK					GLAVNO MESTO ITALIJE
FRNIKOLA					
OSMI STARO- JUDOVSKI MESEC					
DANSKI OTOK V MALEM BELTU					
				UROŠ ŠERBEC	

Rešitev prejšnje križanke

GAMAL, ODOLIN, RANINA, EMINA, NOK, EJ, ALPE, NASTAVITEV, KRT, ARISTOTELES, TA, LIV, ESTRADA, ASO, IE, KRPAČ, TLA, NENI, PLO, KOALA, LINARES, OFSET, ACARINA, MAKSO, KNE, ALEN, ANAIS, OD, MEKA

Nagrajenci 44. številke

- 1. nagrada: DUNJA KLEMENČIČ,**
Slovenska 55/c
1000 Ljubljana
- 2. nagrada: JOŽE GAJŠEK,**
Ul. Pohorskega bataljona 215
1000 Ljubljana

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo, da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Rim**
- 2. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Dunaj**

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 23. 11. 2006 pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **13.11.1813** se je v Svečah rodil slovenski narodnoprosvetni delavec Andrej Einspieler.
- > **13.11.1843** se je rodil slovenski pisatelj in literarni zgodovinar Fran Celestin.
- > **14.11.1840** se je rodil francoski slikar Claude Monet, osrednja osebnost impresionizma.
- > **14.11.1907** se je rodila švedska pisateljica Astrid Lindgren, ki je zaslovela s svojo otroško junakinjo Piko Nogavičko.
- > **15.11.1492** je Krištof Kolumb zapisal v svoj dnevnik: »Tukaj (na Kubi), v novi zemlji, hodijo moški in ženske s čudnimi prižganimi svitki v ustih in so zato oviti v oblak dima ...« To je prvi zapis o tobaku, rastlini, ki je v naslednjih stoletjih osvojila svet.
- > **15.11.1868** so našli v Radencih glavno žilo vrelca slatine.
- > **15.11.1991** je Evropska skupnost objavila sankcije proti vsem nekdanjim jugoslovanskim republikam. 2. decembra 1991 so sankcije odpravili, vendar so ostale za Srbijo in Črno goro.
- > **16.11.1894** se je rodil pisatelj in politik, avstrijsko-madžarski grof Richard Coudenhove-Kalergi. Bil je začetnik vseevropskega gibanja.
- > **16.11.1924** se je rodila slovenska filmska in gledališka igralka Duša Počkaj.
- > **16.11.1991** se je v učnem centru v Pekrah pri Mariboru končalo usposabljanje prve generacije slovenske vojske, uradno Teritorialne obrambe RS.
- > **17.11.1880** se je v Senožečah rodil častnik in sabljač Rudolf Cvetko, ki je kot prvi Slovenec osvojil olimpijsko medaljo, in sicer srebrno leta 1912.
- > **17.11.1889** se je v Kamniku rodil slovenski pesnik, pisatelj, prevajalec, kritik in urednik Fran Albreht. Po 2. svetovni vojni je bil prvi ljubljanski župan.
- > **18.11.1626** je bila posvečena stolnica sv. Petra v Rimu. To se je zgodilo po 120 letih graditve. To je najpomembnejša cerkev katoliškega krščanstva in največja božja hiša na svetu.
- > **18.11.1756** se je rodil Karel Filip Evgen Zojs, baron Edelsteinski, brat Žige Zoisa. Bil je slovenski botanik, ki je na Javorniku pri Jesenicah uredil prvi botanični vrt na Slovenskem.
- > **18.11.1786** se je rodil pianist in dirigent Carl Maria von Weber, skladatelj romantične opere Čarostrelec.
- > **18.11.1901** se je rodil George Gallup, ustanovitelj po vsem svetu znanega inštituta za raziskovanje javnega mnenja.
- > **19.11.1990** se je v času nastajanja političnih strank po jugoslovanskih republikah predstavila tudi Zveza komunistov – Gibanje za Jugoslavijo.
- > **19.11.1990** je Slovenija udeležencem Konference o varnosti in sodelovanju v Evropi uradno posredovala Memorandum o stanju jugoslovanske krize in namerah Republike Slovenije.

POGLED NAZAJ (OD 6. 13. 1. DO 20. 11.)

Aleksander Vasiljevič Kolčak

Ruski arktični raziskovalec in pomorski častnik Aleksander Vasiljevič Kolčak, ki ga je protirevolucionarna bela garda od 1918 do 1920 priznavala za vrhovnega voditelja Rusije, se je rodil **16. novembra 1874** v St. Peterburgu.

Ob izbruhu prve svetovne vojne se je znašel na položaju kapitana admiralske ladje ruske baltske flote, od avgusta 1917 pa je kot viceadmiral poveljeval ruski črnomoški floti. Oktobra 1918 je postal vojni minister v protiboljševistični vladi. Sredi novembra 1918 je v Omsku izvedel vojaški udar in si pridobil popolno oblast nad protiboljševističnimi enotami.

Njegovo vojsko, ki je bila sprva uspešna, so boljševiki sčasoma zdesetkali in 14. novembra 1919 zavzeli Omsk. Kolčak je preselel poveljstvo svojih čet v Irkutsk, tam pa ga je revolucionarna skupina menjševikov, ki je januarja 1920 prevzela oblast, prisilila, da je odstopil. Zatekel se je k zavezniškim enotam, vendar so ga Čehi izročili ruskim oblastem v Irkutsku, te pa boljševikom, ki so ga v začetku februarja 1920 usmrtili.

Slovenska ločitev duhov

17. novembra 1884 je kritik in urednik Anton Mahnič, škof na Krku od leta 1889, v Slovenju objavil prvega iz serije člankov Dvanajst večerov. S članki, ki so izhajali do konca leta, je začel boj za ločitev duhov na Slovenskem in za uveljavljanje strogo katoliških načel. S članki je povzročil politični razkol med klerikalnim in liberalnim taborom. Po njegovo naj bi bila pripadnost katolištvu bistveno merilo za pripadnost slovenstvu. Te ideje je že pred tem od leta 1888 širil v Rimskem katoliku.

Mahnič je nastopal zoper slogo in liberalizem ter se zavzemal za strogo uveljavljanje katoliških »načelnih« stališč, in to ne samo v politiki, ampak tudi v kulturi. Zavračal je vse pesimistične elemente v delih Prešerna, Aškercera in Gregorčiča. Zahteval je, da pri pisanju opustijo osebno prizadetost in nepotrebno domišljijo ter poudarjajo predvsem religioznost in duhovnost. Zavračal je »človeške pravice«, ki jih je razglasila francoska revolucija. Odnosi so se zaostrili zlasti po letu 1932, v boju zoper začetke komunističnega gibanja. Radikalizacija je pripeljala do kulturnega boja med desnico in levico v zadnjih letih pred drugo svetovno vojno.

Dogovarjanje o plebiscitu

Na pobudo Demosovega predsednika Jožeta Pučnika so predsedniki vseh parlamentarnih strank **19. novembra 1990** dosegli soglasje glede najpomembnejših vprašanj za izvedbo plebiscita, to je glede datuma in plebiscitarnega vprašanja.

Največja razhajanja med Demosom in opozicijo pa so bila glede tega, kolikšna večina volivcev mora pozitivno odgovoriti na plebiscitarno vprašanje. Opozicijske stranke so zagovarjale stališče, da bi bila za pozitiven izid plebiscita potrebna dvetretjinska udeležba vseh volilnih upravičencev oziroma da mora ZA osamosvojitve glasovati večina vseh volilnih upravičencev. Demos je nasprotno zagovarjal stališče, da bi za pozitiven izid zadoščalo, če bi ZA glasovala večina volivcev, ki bi se udeležili plebiscita. Mnenje opozicije so razumeli kot zavlačevanje oziroma oviranje plebiscita. Po dolgotrajnih pogajanjih je bila sprejeta različica, ki jo je zagovarjala opozicija, to je, da bo plebiscit uspešen, če bo ZA glasovala večina vseh volilnih upravičencev, kar so nekateri smatrali za diktaturo manjšine nad večino.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali karšno koli drugo prepričanje.

št. 41/11

Sodne znote (1)

Pričujoči prispevek je moj odgovor na kolumno in komentarje mojih prijateljev Klemena Jakliča (Demokracija, št. 41) in Mateja Avblja o sodnih znotah in o (ne)etičnosti sodnikov. V zadnjih mesecih v Sloveniji poteka razprava o domnevni neetičnosti petih sodnikov Vrhovnega sodišča RS, ki so se podpisali v podporo dr. Arharju pred županskimi volitvami v Ljubljani. Pod vprašaj se postavlja dopustnost in primernost takšnega političnega udejstvovanja. Sodni svet nam sporoča, da je tako ravnanje nedopustno, saj naj bi bilo kakršno koli izražanje politične podpore enemu ali drugemu kandidatu v neskladju s sodniško etiko. Sodniki so torej izrekli nezaupnico svojim kolegom. Vse bi bilo lepo in prav, če bi bilo takšno razumevanje sodniške etike pravilno oziroma vsaj objektivno.

Sodnik na srečo ni tovarniški stroj, ki lahko kot po tekočem traku producira svoje odločitve. Sodnik je *zoon polition* kot mi vsi. Iluzorno bi bilo pričakovati, da so sodniki apolitična bitja, ki se morajo ob vsakokratnih političnih razprtijah že skoraj po uradni dolžnosti podvreči političnem *celibatu*. Morda bi se lahko strinjal, da ni potrebe, da sodnik izkazuje svoj vrednostni, etični in moralni predznak v času predvolilne kampanje, vendar gre za več. Gre za izkazovanje lastnega političnega ali nazorskega prepričanja na način, ki ni tako drugačen od upoštevanja lastnih vrednostnih, etičnih in moralnih nazorov pri pisanju dokončnih sodnih odločitev v konkretnih primerih. Zakaj bi moral sodnik skrivati lastni sodniški *Jaz* v hodnikih sodnih soban in v vrsticah sodnih odločb? Če sodnik meni, da je primerno podpreti kandidata na volitvah, naj to stori. Slednje ne bo v ničemer vplivalo na odločanje vrhunškega sodnika v

vsakodnevnih zadevah. Vrednost in moralni nazor sodnika prideta do izraza pri razumevanju in razlagi vsakega pravnega pravila in ne samo pravnih načel v smislu pravne filozofije Ronalda Dworkina, ko sodnik išče smernice pri zapolnjevanju pravnih praznin.

Sodniki slovenskega ustavnega sodišča in ameriškega vrhovnega sodišča običajno ne izražajo javno podpore kandidatom pred volitvami, vendar to v ničemer ne pogojuje oziroma zvišuje stopnje njihove (ne)odvisnosti in (ne)pristranosti. Dejstvo, da sodniki omenjenih sodišč ne podpirajo kandidatov na volitvah, žal ne pove veliko o njihovi političnosti (ne)odvisnosti, saj je leta razvidna iz njihovih odločitev v že končanih sodnih zadevah oziroma iz njihovega poklicnega delovanja, preden so postali sodniki. So se morda člani sodnega sveta oglasili pred leti, ko je bil za sodnika izvoljen nekdanji predsednik ene od večjih političnih strank, ki hkrati izvira iz totalitarnega režima?

O (ne)odvisnosti sodnikov nam več povedo njihove odločitve v že končanih zadevah. Prav te odločitve in dejstva pričajo bolj izrazito o (ne)naklonjenosti kandidata neki politični opciji oziroma svetovnemu nazoru kot kateri koli podpis v podporo nekega kandidata na županskih volitvah. V Sloveniji smo imeli v zadnjih šestdesetih letih preveč skritega podpiranja in favoriziranja nekdanjega totalitarnega režima in njegovih naslednikov, zato lahko javno podporo sodnikov nekemu kandidatu opišemo kot spremembo v političnem dialogu v slovenski družbi. Ljudje zdaj prvič sploh vemo, pri čem smo. Meni je ljubša transparentnost kot mešetarjenje za *železnimi* zavesami.

Presenetljivo se mi zdi, da je razpravo o etičnosti dejanja pe-

tih vrhovnih sodnikov RS sprožil prav tisti upokojeni profesor kazenskega prava na Pravni fakulteti v Ljubljani, ki je dolga leta užival vse ugodnosti nekdanjega totalitarnega režima, pri čemer se nikdar ni obregnil ob *prima facie* pristranost in odvisnost kazenskega sodstva v časih mračne eksistence jugoslovanskega režima. Pri lajanju so se mu pridružili mnogi, vendar karavana potuje dalje. Bolj transparentno kot kadar koli doslej. Če se torej podpišeš v podporo določenemu kandidatu na volitvah, kot ugotavlja Klemen Jaklič, ne storiš drugega, kot na splošno in približno izraziš svoj politični svetovni nazor. V preteklih desetletjih so sodniki mnogokrat prikrito simpatizirali z neko politično opcijo, vendar nihče ni želel oziroma začel *javno* dvomiti o njihovi (ne)pristranosti. Zaradi vsega povedanega se tudi sam sprašujem, v čem je tu problem za neodvisnost sodstva. Problem je kvečjemu v tem, kako se je odločalo doslej.

Mag. Jernej Letnar, Ljubljana

št. 38/38

Žrtev sodne in politične zarote (1)

Spoštovani gospod urednik Berlec, v Demokraciji št. 38, leto XI, 21. september 2006, stran 38, sem na veliko veselje opazil sliko pok. škofa dr. Gregorija Rožmana.

Članek z naslovom *Žrtev sodne in politične zarote* in pa seveda zgodovinska fotografija škofa Rožmana sta me, po 61 letih, za trenutek prenesla iz Pine Grovea v Anras, Osttirol, kjer mi je v nedeljo, 27. maja 1945, ljubljanski škof Rožman podelil zakrament mašniškega posvečenja.

Na praznik sv. Rešnjega telesa, 31. maja 1945, sem daroval novo mašo, pri kateri je škof Rožman pridigal. Pri pridigi je pred oltarjem klečal na klečalniku in molil brevir.

Vzel sem v roke knjigo »Slovenija, dežela moje radosti in bolečine«, kjer v 48. poglavju NOVA MAŠA opisujem škofovo pridigo in njegovo pozo na klečalniku, ki jo je fotograf France Šetina, član begunske skupnosti v Anrasu, ujel s svojim fotografskim aparatom. Naredil sem odtis tega poglavja in ga s tem pismom pošiljam Vam.

Od mnogih slik, ki jih je fotograf Šetina posnel ob tej priložnosti, se mi zdi, da je slika, ki ste jo objavili v Demokraciji, ena najlepših. Iskrena Vam hvala, gospod Berlec! Pozdravljeni v Gospodu!

Vladimir Kozina,
Pine Grove, Kanada

št. 43/24

Bližajoča se regionalizacija (1)

Gre za izredno pomembno tematiko, ki je bila aktualna ves čas po osamosvojitvi Slovenije. Velike občine so se delile, žal pa nismo znali ali hoteli vzporedno ustanoviti logičnih in nujno potrebnih pokrajin. Gospod Peter Avsenik je 26. oktobra v Demokraciji opisal priprave na vladno razpravo o svežnju zakonov za ▶

► ustanovitev pokrajin. Pričakovanja so velika, ko pa pogledamo predlog na zemljevidu, lahko ugotovimo, da se bo očitno ponovila zgodovina iz časov ustanavljanja mestnih občin.

Vsaj tri slovenske mestne občine imajo slabše pogoje kot nesojena mestna občina Jesenice. Takrat je imela glavno besedo LDS. Niti eden od 34 poslancev ni glasoval za Jesenice. Očitno so imeli svojo računico v zapostavljanju od rdečega prahu, ideologije in propadle federacije zaznamovanega mesta. Nova oblast se je sicer angažirala za hokej, tudi predsednik vlade je pred nekaj meseci obiskal uspešno družbo Acroni. Žal pa ni nobene pobude, da bi Jesenicam popravili krivice iz preteklosti.

Prepričan sem, da gre za veliko več kot le za industrijsko mesto na Gorenjskem. Tudi v EU se je očitno ustavila konsolidacija ob nesprejetju ustave. Gre predvsem za evropske vrednote in nadaljnji razvoj. Priseljenci iz drugih kulturnih okolij kot tudi širitev v Azijo lahko hitro ogrozijo ne le poenotenje politike, ampak tudi evropsko identiteto. Tuje totalitarne ideologije očitno znova ogrožajo Evropo.

Propadla federacija je Jesenice spremenila v malo Jugoslavijo. Dve ideologiji, rdeča in zelena, sta očitno tudi danes našli skupni imenovalc. Pri prvi gre za kratkoročne cilje vladanja, pri drugi pa že za strateške interese prihodnjih generacij. Tretja opcija brez podpore vladajoče državne koalicije ostaja nemočna. Pa ne gre le za mestno občino, ampak tudi za središče tega dela Gorenjske. Žal

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

tudi državni razvojni projekti obravnavajo predvsem Kranj z okolico. Gorenjska je po stopnji razvoja padla z vodilnega na šesto mesto v Sloveniji. Še slabše je na Zgornjem Gorenjskem, saj zaostaja za drugimi območji Gorenjske. Načrtovalci 14 pokrajin očitno izhajajo iz dosedanjega lobiranja lokalnih politikov. Če pa bi postavili enotne kriterije na višji kritični masi potencialov in zaokroževanju regij, potem je v Sloveniji lahko največ 10 pokrajin. Če se bo vztrajalo pri večjem številu, ima Zgornja Gorenjska vse potenciale in tudi pravico za samostojno pokrajino. Pokrajina lahko omogoči hitrejši razvoj in ustavitev trendov izgubljanja lastne zgodovinske identitete. Res je, tudi tuje kulture lahko plemenitijo, usodnejše pa je, če prihaja do prevlade.

Ernest Pušnik, Hrušica

Ujetega ptiča tožba (1)

Pod tem naslovom ste se v vaši reviji (26. 10. 2006) razpisali o moji tožbi proti državi. Kot je vaš novinar Aleš Kocjan pravilno zapisal, nisem storil nobene kaznivega dejanja, policijo pa sem sam zapustil zaradi nevzdržnih razmer, ki so po izjavi mo-

jih nekdanjih kolegov vsako leto slabše, zato se ne smemo čuditi podatkom iz uradno še neobjavljene ankete, da polovica policistov predvsem razmišlja o tem, da bi zapustila policijo. Kako naj državljeni in politika zaupajo taki policiji, pa je stvar resnih razprav, ki ne sodijo v to pisanje. In ker radi odpirate resne teme o (ne)funkcioniranju države in njenih organov, vam skromno svetujem, da se lotite tudi tega vprašanja. Ali pa lahko o tem dvomim glede na to, da sedaj vlada vaša politična opcija? Lepo bi bilo, da bi ne glede na osebne politične (ne)simpatije zasledovali predvsem resnico. V svojih člankih sem kot predavatelj Fakultete za policijsko-varnostne vede vedno kritiziral mačehovski odnos politike do policije in nezakonitosti policijskega dela ne glede na to, ali je notranji resor vodila meni ljuba ali neljuba politična opcija. Res je težko pokazati s prstom na vse politične dilemante ali notranje »strokovne« zdraharje, ki so v maniri rokomavhov in mesijanarjev vodili tako občutljivo področje države, kot je policija. Upam si trditi, da so bili (z redkimi izjemami) vseh političnih barv.

V okvirjenem delu članka s podnaslovom Politično kadrovanje se vam je zapisala neresnica. Nikoli na sodišču kot tožnik nisem rekel, da je leta 2000 mesto državnega sekretarja na notranjem ministrstvu po delitvi kadrovskih mest po strankarskem ključu pripadalo (moji stranki) Socialnim demokratom. Dejal sem le, da je bil za ministra imenovan član SD dr. Rado Bohinc, kateremu sem tudi pomagal z nasveti o policijskem delu, ko se je pripravljala na t. i. hearing, in da me je SD prek ministra Bohinca predlagala za državnega sekretarja, in to kot strokovnjaka in ne kot politika. V policiji sem preživel 30 let, in to na različnih odgovornih delovnih mestih, kot npr. vodja kranjskih in ljubljanskih kriminalistov, vodja sektorja za gospodarski kriminal za Slovenijo (predvsem v času, ko smo preganjali nezakonito privatizacijo gospodarskih družb in na tožilstvo podali prek štiristo kazenskih ovadb, pri tem pa nisimo nikogar spraševali, kakšne politične barve je), policijski direktor za Gorenjsko, poleg tega pa od leta 1997 predavatelj na Fakulteti za policijsko-varnostne vede. Zato očitek o zgolj političnem namesto strokovnem kadrovanju moje stranke ne zdrži resne kritike. Lahko me oblatite z neresničnimi navedbami v začetku citiranega članka, prav gotovo pa mi ne morete odvzeti mojega strokovnega znanja in dolgoletnih izkušenj. Za primerjavo z menoj vzemite sedanjo vodstveno strukturo v MNZ in policiji, začeni kar z generalnim direktorjem policije in državnim sekretarjem. Z veseljem bom prebiral vaše ugotovitve.

Jakob Demšar, Lesce

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

Varuhi človekovih pravic

Marija Vodišek

Če bi pravosodne oblasti povsod po svetu izvrševale svoje poslanstvo ter naloge in dolžnosti, ki temeljijo na pravičnosti do vseh ljudi, ne bi potrebovali varuhov teh pravic. Kako je v povojni SFRJ, ko ni bilo govora o človekovih pravicah, delovalo pravosodje? Menim, da o pravem pravosodju sploh ni bilo govora. Na kočevskem zboru od 1. do 3. oktobra 1943 je sodelovalo 572 odposlancev slovenskega naroda. Med njimi je bilo izbranih 120 članov vrhovnega plenuma, SNOO in njegovo 10. člansko predsedstvo. Čeprav so bili na tem zboru navzoči »eminentni« slovenski pravniki, so prevzeli sovjetske boljševidne zakone, bolj znane kot zakone vrhovnega državnega tožilca SZ Andreja Višinskega, glavnega izvrševalca Stalinovih čistk. Še preden je komunistična partija prevzela oblast na celotnem ozemlju Jugoslavije, so se začele množične likvidacije »narodnih sovražnikov«. Ta pojem pa je bil poljubno raztegljiv in o tem, kdo je narodni sovražnik, so odločali četni politkomisarji brez slehernega pravniškega znanja. Sicer pa niti pravniki, tisti »pravi«, niso bili nič boljši. Stare zamere in osebna nasprotja so bili podloga za takojšnje likvidacije in žrtev ni imela nobene možnosti niti pravice do zagovora. Po vojni je sledila zaplemba vsega premoženja likvidiranih »izdajalcev«. Takrat in še mnogo, mnogo let ni bilo niti govora o človekovih pravicah. Dolga leta je vladala samo pravica zmagovalcev. Danes imajo vse države, ki kaj dajo nase, vse-mogoče varuhe. Najbolj znani so varuhi človekovih pravic. Tudi v Sloveniji ga imamo, in sicer že tretjega, enega še iz časov nepravne

države. Sedanji je Matjaž Hanžek, ki se mu štiriletna sinekura izteka. Menim, da Slovenija po njegovem odhodu ne bo čutila prav nobene praznine. Na ljubljanskih ulicah smo ga videli le takrat, kadar je družno s pripadniki raznih namišljenih domačih in tujih »mirovnikov«, v resnici pa globalnih razbijačev korakal in protestiral proti nečemu, s čimer se ti »mirovniki« niso strinjali. Nikoli pa svoje »državne« funkcije ni uporabil za podroben, izčrpen ogled in presojo življenjskih razmer bodisi romskih družin, bodisi njihovih sosedov. Da pa bi se s temi ljudmi pogovarjal in tako pomagal vladi, sedanji ali prejšnji, reševati nakopičene težave, mu še na kraj pameti ni prišlo. Tudi na številna pisma Ambrušanov ni odgovarjal. Zakaj ne? Verjetno zato, ker sploh ne ve, kako naj bi se lotil teh stvari. Ali ni bolj preprosto udobno sedeti v svoji pisarni in biti za to bogato nagrajen? V zadnji zadevi Ambrusa in Romov je nemudoma izjavil, da je to konec pravne države, in »potop« začel reševati s pisanjem evropskemu komisarju za človekove pravice. Vlada s svojim ministrom za šolstvo Milanom Zverom, ki izpričuje humanost, se je takoj odzvala in začela reševati nakopičene probleme. Verjamem, da jih bo rešila na način, sprejemljiv za obe prizadeti strani. Vsekakor pa je nujno, da se Romi in predvsem njihovi otroci vključijo v izobraževalni proces, ki jim ga že dolgo ponuja vlada. To je edini način, da jih drugi krajani sprejmejo kot enakopravne in da se sami ne bodo počutili manj vredne. Mimohod Jelka Kacina ob protestu Romov pred parlamentom pa je ceneno nastopašvo!

ZADENITE

1000000 EUR

Z GEORGEOM MICHAELOM

NA 102.4

IN 103.7

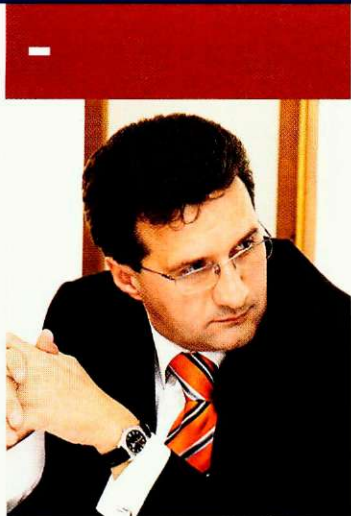
RADIO CENTER 102.4, 103.7 MHz

VSAKO JUTRO OD 6. URE DALJE

MENAMI

www.RADIOCENTER.SI

Politični semafor

Jezični poslanec Milan M. Cvikl je v državnem zboru poslanec LDS šele prvi mandat, saj je bil prej dolgo časa v različnih finančnih službah. Nekaj časa je bil državni sekretar na ministrstvu za finance in kasneje minister za evropske zadeve v Ropovi vladi. Žal pa si s svojimi nastopi v zadnjem času znižuje ugled, saj si očitno po svoje razlaga čas, določen za razprave, zaradi česar mu je moral predsednik parlamentarnega odbora za finance Bojan Starman že večkrat odvzeti besedo.

Dmovškova dekla Da iskanje novega varuha človekovih pravic postaja na trenutke že komično, dokazuje Magdalena Tovornik, svetovalka predsednika države Janeza Drnovška. Slednji se je odločil, da se o prihodnjem varuhu človekovih pravic ne bo posvetoval s poslanskimi skupinami, vendar si je očitno premislil in v lov za poslanskimi skupinami poslal Tovornikovo. Ta bo nosila posledice precej muhasta predsednika države, ki svoje mnenje spreminja iz ure v uro.

Rešuje konflikt Minister za šolstvo in šport Milan Zver ima poleg šolstva na skrbi tudi urejanje položaja Romov, saj vodi vladno komisijo za zaščito romske skupnosti, zaradi česar je še toliko bolj izpostavljen v zgodbi o prebivalcih Ambrusa in tamkajšnjih Romih. Pri reševanju omenjenega konflikta ga je podprl premier Janez Janša. Zver bo nedvomno imel še veliko dela, in to ne samo z Romi, ampak tudi z neutemeljenimi kritikami, ki letijo nanj iz levičarskih krogov.

Foto: ministrstvo za zunanje zadeve/BOBO

Novi državni sekretar

Potem ko je z ministrstva za zunanje zadeve odšel državni sekretar Božo Cerar (postal je veleposlanik Slovenije pri zvezi Nato), je vlada za novega državnega sekretarja imenovala Andreja Štera. Šter, ki je po izobrazbi pravnik, se je v politično dogajanje vključil leta 1990, ko je bil na Demosovi listi izvoljen za poslanca v takratni skupščini, hkrati pa je postal član izvršnega sveta tedanje občine Kranj, kjer je bil sekretar za notranje zadeve. Leta 1993 je postal državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve, po odstopu Ivana Bizjaka pa minister za notranje zadeve. Po zamenjavi vlade v začetku leta 1997 je postal državni podsekretar na istem ministrstvu, in sicer za področje vizumske politike. Leta 2004 se je preselil na ministrstvo za zunanje zadeve, kjer je do sedaj opravljal funkcijo generalnega direktorja za področje mednarodnega prava in varstva interesov.

Andrej Šter ima zanimivo zgodovino tudi po strankarski plati. Politično kariero je začel kot član Slovenske demokratične zveze, ob njenem razpadu je ostal v Narodnodemokratski stranki, kasneje se je pridružil krščanskim demokratom. Po združitvenem kongresu SLS in SKD je ostal v »novi« SLS. Je član malteškega viteškega reda. Čeprav ni bil vedno vključen v notranjepolitična dogajanja, je bil vendarle zelo izpostavljen v aferi »izbrisani«, saj so ga celo obtožili etničnega čiščenja *sui generis*. Matjež Krivic je tedaj izjavil, da med Šterom in koroškim deželnim glavarjem Jörgom Haiderjem ni razlike, kar se tiče odnosa do odločb ustavnega sodišča. Predsednik društva izbrisanih Aleksandar Todorović pa ga je označil za »ne-civiliziranega fašista«, zaradi česar je Šter proti njemu vložil civilno tožbo. Šter se je nazadnje izkazal z reševanjem Toma Križnarja iz sudanskega zapore. G. B.

NAGRADNA IGRA

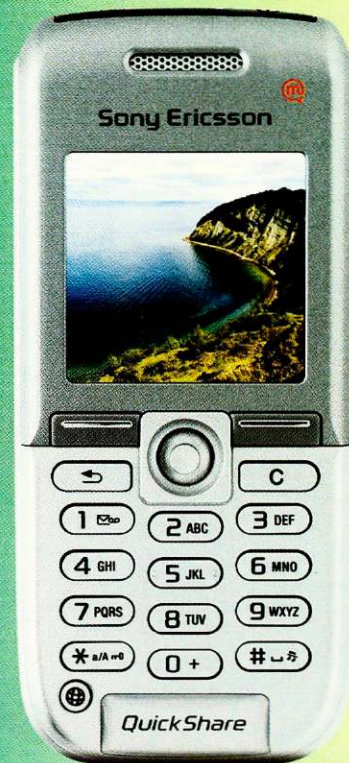
Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja 15 aparatov GSM Sony Ericsson K300i.

Vsi dosednji naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 5 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 31. decembra 2006.

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si. Rezultati žrebanj bodo objavljeni v tedniku Demokracija in na spletni strani www.demokracija.si.
1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.
2. Naročniki do 1. 9. 2006.

► Sony Ericsson K300i: tri frekvenčna področja, barvni grafični zaslon, vgrajen digitalni fotoaparati, snemanje video posnetkov, GPRS, MMS, QuickShare, WAP 2.0, MP3 kot zvonjenje, imenik s slikami ...

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

mesečno* 4 x letno (9 % popusta) 2 x letno (10 % popusta) 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

upokojenec invalid brezposeln študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Podpisani/a se zavežem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 550 SIT (2,29 €). Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolarških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

**INTERNET NA
VSAKEM KORAKU.**

Do **1,8 Mb/s.**
HSDPA UMTS

S HSDPA UMTS kartico je vaše surfanje bliskovito, saj omogoča najhitrejši mobilni prenos podatkov v Sloveniji. Kot da bi bili za svojim domačim računalnikom! Prav zato lahko na vsakem koraku s svojim prenosnim računalnikom brskate po internetu, pišete in odgovarjate na elektronsko pošto, ali preprosto – uživate v vseh razsežnostih internetnega dostopa!

Mobitel UMTS

Nova generacija mobilnih telekomunikacij

